

Kunnallisen esimiehen TYÖSUHDEOPAS

Kunnallisen esimiehen
TYÖSUHDEOPAS

KUNNALLINEN TYÖMARKKINALAITOS
Helsinki 2008

KUNNALLINEN TYÖMARKKINALAITOS

4. uudistettu painos
ISBN 952-213-135-0
Suomen Kuntaliitto

Kirjapaino Miktor Oy
Helsinki 2006
Layout Marja Vehkala
Taitto Ilari Luhtavaara/New Attitude Oy
Kuvat Eeva Mehto

Myynti:
Kuntatalon julkaisumyynti
p. (09) 7711
www.kunnat.net/kirjakauppa
Tilausnumero 3-0757

Kunnallinen työmarkkinalaitos
Toinen linja 14
00530 HELSINKI
p. (09) 7711
faksi (09) 701 2239
www.kuntatyonantajat.fi

Lukijalle

Tämä opas koskee työntekijöitä. Virkasuhteisista on laadittu vastaava opas. Oppaasta on neuvoteltu asianomaisten työntekijä- ja viranhaltijajärjestöjen kanssa ja sen sisällöstä on saavutettu yksimielisyys.

Oppaassa on käsitelty tärkeimpiä työsuhteen alkamista ja päättymistä ja lomauttamista koskevia asioita sekä keskeisimpiä työnantajan ja työntekijän oikeuksia ja velvollisuuksia.

Tämä opas korvaa Kunnallisen työmarkkinalaitoksen aiemmin julkaiseman Kunnallisen esimiehen työsuhdeoppaan.

Kunnallinen työmarkkinalaitos

Sisällys

Lukijalle
Sisällysluettelo

I	TYÖSUHTEEN ALKAMINEN	10
1.1	Työ- vai virkasuhde	10
1.2	Työsuhteeseen ottaminen	11
1.3	Työsuhteen ja siihen perustuvien oikeuksien alkaminen	11
1.4	Työsopimuksen kesto	12
1.5	Määräaikainen työsopimus	12
1.5.1	Määräajan pituus ja määräaikaisuuden merkitys	12
1.5.2	Määräaikaisen työsopimuksen tekemisen perusteet	13
1.5.3	Ilmoitus työvoimatoimistolle ja työllistymisohjelma	14
1.5.4	Määräaikaisuuden peruste puuttuu	15
1.5.5	Toistuvat määräaikaiset sopimukset	15
1.5.6	Määräaikaisen sopimussuhteen hiljainen pidennys	15
1.5.7	Työsuhteen kestosta riippuvat työsuhde-etuudet	15
1.6	Työsopimuksen muoto ja selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista	16
1.6.1	Työsopimuksen muoto	16
1.6.2	Selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista:	16
1.7	Lääkärintodistuksen esittäminen	17
1.8	Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen	18
1.9	Työsopimus alle 18-vuotiaankanssa	18
1.10	Koeaika	18
2	TYÖNANTAJAN VELVOLLISUUKSISTA	20
2.1	Yleisvelvoite	20
2.2	Syrjintäkielto ja tasapuolinen kohtelu	20
2.3	Tasa-arvolain velvoitteet	21
2.3.1	Syrjinnän yleiskielto	21
2.3.2	Syrjintä työelämässä	22
2.3.3	Syrjintä työhön, tehtävään tai koulutukseen valittaessa	22

2.3.4	Syrjintä raskauden tms. perusteella	22
2.3.5	Palkkasyrjintä	23
2.3.6	Syrjintä irtisanomisissa ja lomautuksissa	23
2.4	Velvollisuus tarjota työtä osa-aikatyöntekijälle	23
2.5	Vapautuvista työpaikoista tiedottaminen	23
2.6	Liikkeen luovutus	24
2.6.1	Käsite ja edellytykset	24
2.6.2	Oikeudet ja velvollisuudet	25
2.7	Yksityisyyden suoja	25
2.7.1	Tietojen tarpeellisuusvaatimus	25
2.7.2	Henkilötietojen kerääminen	26
2.7.3	Terveystilaa koskevat tiedot	26
2.7.4	Huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittely	27
2.8	Työturvallisuus	29
2.9	Palkkalaskelma	29
2.10	Työntekijän oikeus saada vapaata luottamustoimen hoitamiseksi	29

3 TYÖNTEKIJÄN VELVOLLISUUKSISTA JA VASTUISTA 30

3.1	Huolellisuusvelvoite	30
3.2	Työntekijän tehtävät ja niiden muuttaminen	30
3.3	”Sivutoimi” ja kilpaileva toiminta	30
3.4	Vahingonkorvausvelvollisuus	31
3.5	Rikosoikeudellinen vastuu	31

4 LOMAUTTAMINEN 32

4.1	Määritelmä	32
4.2	Sopimukseen perustuva lomautus	33
4.3	Työnantaja lomauttaa yksipuolisesti	33
4.3.1	Lomautusperusteet	33
4.3.1.1	Muun työn tarjoamisvelvollisuus	34
4.3.1.2	Muun työn vastaanottovelvollisuus	34
4.3.1.3	Koulutusvelvollisuus	35
4.3.2	Luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun lomauttaminen	35

4.3.3	Lomautuksen kesto	35
4.3.4	Lomautusmenettely	36
4.3.4.1	Yhteistoimintamenettely	36
4.3.4.2	Työvoiman vähentämisjärjestys	37
4.3.4.3	Lomautusilmoitus ja todistus lomauttamisesta	37
4.3.4.4	Ilmoitusvelvollisuuden puuttuminen	37
4.3.5	Lomautuksen alkaminen ja päättyminen	38
4.3.6	Työn alkamisesta ilmoittaminen	38
4.3.7	Muu työ lomautusaikana	38
4.3.8	Asunto lomautusaikana	38
4.4	Lomautetun työntekijän irtisanoutuminen tai irtisanominen	39
4.4.1	Työntekijän irtisanoutuminen	39
4.4.2	Työnantaja irtisanoo työntekijän	39
4.4.3	Korvaus	39
4.5	Irtisanotun työntekijän lomauttaminen	39
4.6	Poikkeukselliset tilanteet	39
4.6.1	Lomauttaminen ja työvapaa sattuvat samaan aikaan	39
4.6.2	Lomautuksen peruuttaminen	40
4.6.3	Lomautuksen siirtäminen	40
4.6.4	Lomautuksen keskeyttäminen	40
4.7	Korvaus perusteettomasta lomauttamisesta	41

5	TYÖSUHTEEN MUUTTAMINEN OSA-AIKAISEKSI	42
5.1	Peruste	42
5.2	Menettely	42
5.2.1	Yhteistoimintamenettely	42
5.2.2	Osa-aikaistamisen toteutuminen	43
5.2.3	Työnantajan velvollisuus tarjota lisätyötä	43

6	MÄÄRÄAIKAISEN TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTYMINEN	44
6.1	Määräaikaisen työsopimuksen päättymisen määräajan päättyessä	44
6.1.1	Päättymisperuste	44
6.1.2	Ilmoitus työvoimatoimistolle ja työllistymisohjelma	45
6.1.3	Määräaikaisen sopimussuhteen hiljainen pidennys	45
6.2	Määräaikaisen työsopimuksen purkaminen koeaikana	45
6.3	Määräaikaisen työsopimuksen purkaminen	45
6.4	Määräaikaisen työsopimuksen purkautuminen	45
7	TOISTAISEKSI VOIMASSA OLEVAN TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTYMINEN	46
7.1	Työsopimuksen purkaminen koeaikana	46
7.1.1	Purkamisperuste	46
7.1.2	Purkamismenettely	47
7.1.2.1	Työntekijän kuuleminen	47
7.1.2.2	Purkamisilmoitus	47
7.1.2.3	Purkamisperusteiden ilmoittaminen työntekijälle	47
7.1.3	Kanneaika ja tuomioistuinkäsittely	47
7.1.4	Korvaus perusteettomasta purkamisesta koeaikana	47
7.2	Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen irtisanominen	48
7.2.1	Yleistä	48
7.2.2	Työntekijä irtisanoutuu	48
7.2.3	Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen irtisanomintyöntekijästä johtuvasta syystä	49
7.2.3.1	Irtisanomisperusteet	49
	Veloitteiden rikkominen ja laiminlyönti	49
	Työntekijän henkilöön liittyvien työntekoaedellytysten olennainen muuttuminen	50
	Kielletyt irtisanomisperusteet	50
	Työntekijän sairaus, vamma tai tapaturma	50
	Kokonaisharkinta	51
	Varoitus	51
	Uudelleensijoitus	52
7.2.3.2	Irtisanomismenettely	52
	Työnantajan harkinta-aika	52
	Työntekijän kuuleminen	52
	Irtisanomisilmoituksen toimittaminen	52
	Irtisanomisperusteiden ilmoittaminen	53
	Irtisanomisaika	53
	Palvelussuhteen keston laskeminen	53

7.2.3.3	Irtisanomisajan noudattamatta jättäminen	53
7.2.3.4	Korvaus perusteettomasta irtisanomisesta	54
	Työttömyyspäivärahan vaikutus edellä tarkoitettuun korvaukseen	54
7.2.3.5	Neuvottelumenettely ja kanneaika työtuomioistuimeen	54
	Neuvottelumenettely	54
	Neuvottelumenettelyyn kuuluvat asiat	54
	Neuvottelumenettelyn ulkopuoliset asiat	55
7.2.3.6	Kanneaika yleiseen alioikeuteen ja tuomioistuinkäsittely	55
7.2.4	Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen irtisanominen taloudellisista ja tuotannollisista syistä	56
7.2.4.1	Taloudelliset ja tuotannolliset irtisanomisperusteet	56
	Muun työn tarjoamisvelvollisuus	57
	Koulutusvelvollisuus	58
	Muun työn vastaanottovelvollisuus	58
7.2.4.2	Irtisanomismenettely ja toimintasuunnitelma	58
	Yhteistoimintamenettely, kirjallinen neuvotteluesitys ja toimintasuunnitelma	58
	Kirjallinen neuvotteluesitys	59
	Toimintasuunnitelma	59
	Työvoiman vähentämisjärjestys	60
	Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen	60
	Ilmoitus työvoimatoimistolle	60
	Työnantajan tiedottamisvelvollisuus työllistymisohjelmasta ja työllistymisohjelmallisestä irtisanomisilmoitus, irtisanomisaika, palvelussuhteen keston laskeminen, irtisanomisajan noudattamatta jättäminen ja irtisanomisperusteiden ilmoittaminen työntekijälle	60
	Sopimussuhteen hiljainen pidennys	60
7.2.4.3	Neuvottelumenettely ja kanneaika	61
	Neuvottelumenettelyyn kuuluvat asiat	61
	Neuvottelumenettelyn ulkopuoliset asiat	61
	Neuvottelumenettely	61
	Kanneaika yleiseen alioikeuteen ja tuomioistuinkäsittely	61

7.2.4.4	Työntekijän takaisinottaminen	61
7.2.4.5	Korvausvelvollisuus perusteettomasta irtisanomisesta	61
7.2.5	Irtisanominen liikkeen luovutuksen yhteydessä	61
7.2.6	Raskaana ja perhevapaalla olevan irtisanominen	61
7.3	Työsopimuksen purkaminen	62
7.3.1	Purkamisperuste	62
	Hoitoonohjaus	63
7.3.2	Purkamisoikeuden raukeaminen	64
7.3.3	Purkamismenettely	64
	Kuuleminen	64
	Purkamisilmoitus	64
	Purkamisperusteiden ilmoittaminen työntekijälle	65
7.3.4	Kanneaika ja tuomioistuinkäsittely	65
7.3.5	Korvaus perusteettomasta purkamisesta	65
7.4	Työsopimuksen purkautuminen	65
7.4.1	Purkautumisperuste	65
7.4.2	Purkautumisen peruuntuminen	65
7.5	Luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun työsopimuksen päättäminen	66

8 ELÄKKEELLE SIIRTYMINEN 67

9 TYÖTODISTUS 68

LIITE Virka- ja työsuhteen erot 69

LYHENTEET

KVTES	kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2005–2007
TTES	kunnallinen tuntipalkkaisten työehtosopimus 2005–2007
TSL	työsopimuslaki (55/01)
KuntaL	Kuntalaki (365/95)

HUOMAUTUS

Tässä oppaassa kunnalla tarkoitetaan paitsi kuntaa myös kuntayhtymää.

1 Työsuhteen alkaminen

Säännökset ja määräykset

Kunnan henkilöstö	KuntaL 44 §
Työsopimus	TSL 1 luku 1 §
Kestoaika	TSL 1 luku 3 §
Ilmoitus työvoimatoimistolle ja työllistymisohjelma	TSL 9 luku 3a § ja 3b §
Sopimussuhteen hiljainen pidennys	TSL 6 luku 5 §
Muotovapaus ja työsuhteen ehdoista tiedottaminen	TSL 1 luku 3 § ja 2 luku 4 § ja 13 luku 11 § sekä L nuorista työntekijöistä 3 §
Rikostaustan selvittäminen	Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/02)
Vajaavaltaisen työsopimus	TSL 1 luku 6 §, L nuorista työntekijöistä
Koeaika	TSL 1 luku 4 §
Työntekijän velvollisuudet	TSL 3 luku
Kilpaileva toiminta	TSL 3 luku 3 §
Työnantajan velvollisuudet	TSL 2 luku
Direktio-oikeus	KVTES 1 luku 5 §, TSL 1 luku 1 § ja 3 luku 1 §
Työsuhteen alkaminen	TTES 3 § 1. kohta KVTES 1 luku 6 §, TTES 3 § 4. kohta
Lääkärintodistuksen esittäminen	KVTES 1 luku 9 § TTES 3 § 3. kohta
Vahingonkorvausvelvollisuus	VahingonkorvausL 4. luku
Rikosoikeudellinen vastuu	RikosL 40 luku 12 §

1.1 Työ- vai virkasuhde

Kuntalain mukaan kunnan palveluksessa oleva henkilöstö on virkasuhteessa tai työsopimussuhteessa kuntaan.

Virat perustetaan sellaisia tehtäviä varten, joissa käytetään julkista valtaa. Mikäli tehtävässä ei käytetä julkista valtaa,

henkilö otetaan työsuhteeseen. Julkista valtaa käytetään mm. tehtävissä, joissa yksipuolisesti lakiin perustuvan toimivallan nojalla päätetään toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta tai annetaan toista velvoittava määräys. Myös esimerkiksi esittely kunnallisessa päätöksentekoprosessissa on julkisen vallan käyttämistä.

Työsopimus on sopimus, jolla työntekijä sitoutuu vastikkeesta tekemään työnantajalle työtä niin, että tällä on työn johtamis- ja valvontaoikeus (direktio-oikeus). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työntekijä on velvollinen noudattamaan niitä ohjeita ja määräyksiä, joita työnantaja antaa hänelle toimivaltansa rajoissa. Työnantaja voi johto- ja valvontaoikeutensa nojalla määrätä miten, missä ja milloin työ tulee suorittaa. Työnantajalla on myös oikeus valvoa sekä työntekoa että lopputuloksen laatua. Työnantajan toimivaltaa voi rajoittaa esimerkiksi lain säännös tai työehtosopimuksen määräys taikka työsopimuksen määräys.

Työsopimus on velvoiteoikeudellinen sopimus, joka on myös merkittävä työsuhteen ehtojen asettamiskeino. Lähtökohtana on, ettei kumpikaan osapuoli voi yksipuolisesti muuttaa sen ehtoja ilman laissa tai esimerkiksi työehtosopimuksessa olevaa oikeutusta.

Virka- ja työsuhteet eroavat edelleenkin toisistaan, vaikka eroja on pyritty vähentämään. Virka- ja työsuhteen keskeiset erot käyvät ilmi oppaan liitteenä olevasta taulukosta.

1.2 Työsuhteeseen ottaminen

Mahdollisesta hakumenettelystä työsuhteeseen otettaessa ei ole vastaavanlaisia säännöksiä kuin virkasuhteeseen ottamisesta on laissa kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003). Näin ollen kukin kunta voi itsenäisesti päättää kunnassaan noudatettavista menettelytavoista. Kuitenkin

työsuhteeseen otettaessa on mm. otettava huomioon, mitä jäljempänä on syrjinnän kiellosta (kohta 2.2) ja tasa-arvolain mukaisista velvoitteista (kohta 2.3) sanottu.

1.3 Työsuhteen ja siihen perustuvien oikeuksien alkaminen

Työsopimussuhde alkaa työsopimuksen tekemisestä. Työsopimus on sitova sopimus. Se muun ohessa velvoittaa työnantajaa ottamaan työntekijän työhön ja työntekijää saapumaan työhön työsopimuksella sovittuna päivänä, ellei työsopimusta ole tätä ennen asianmukaisesti irtisanoittu tai purettu.

Työsuhteeseen perustuvat oikeudet alkavat siitä päivästä, jolloin työntekijä tosiasiallisesti ryhtyy työsopimuksen mukaiseen työhön. Näin on asianlaita siinäkin tapauksessa, että työsopimuksen tekemisen ja työntönsi aloittamisen välillä on pitkäaikainen aika, esimerkiksi useita viikkoja.

Työntekijä on työsopimuksen mukaan saatettu ottaa palvelukseen kuukauden ensimmäisestä päivästä lukien. Kalenterikuukauden ensimmäinen päivä voi kuitenkin olla sellainen pyhä- tai juhlapäivä tai muu päivä, joka ei ole säännönmukaisesti työpäivä. Kuukausipalkkaisen työntekijän palkkaoikeuksien katsotaan alkaneen tästä huolimatta sanotun kuukauden alusta, jos työhön valittu on edellä mainittujen päivien jälkeisenä ensimmäisenä säännönmukaisena työpäivänä ryhtynyt työhön, eivätkä nämä päivät ole kuuluneet edellisen työntekijän työsuhteeseen.

1.4 Työsopimuksen kesto

Työsopimus voi olla

- toistaiseksi voimassa oleva (ns. vakinainen) tai
- määräaikainen.

Toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen kesto ei ole etukäteen rajoitettu. Sen sijaan määräaikainen työsuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa sovitun määräajan päättyessä.

Työsopimuslain mukaan työsopimus on voimassa toistaiseksi, jollei sitä ole perustellusta syystä tehty määräaikaiseksi. Työsopimuksen päätyypinä ovat siten toistaiseksi voimassa olevat sopimukset. Määräaikainen sopimus voidaan tehdä ainoastaan silloin, kun siihen on laissa tarkoitettu perusteltu syy.

1.5 Määräaikainen työsopimus

1.5.1 Määräajan pituus ja määräaikaisuuden merkitys

■ Määräajan pituus

Työsopimuksen määräaikaisuus voidaan ilmaista eri tavoin. Määräaikainen työsopimus voi olla määräajaksi tehty

- tietty kalenteriaika (esim. 1.3.–30.4.)
- määrättyä työtä koskeva työsopimus (esim. suursii-
vous, tietty korjaustyö)
- tai työsopimuksen määräaikaisuus käy ilmi sopi-
muksen tarkoituksesta (esim. otettaessa
työntekijä toisen työntekijän sairauslomasijaiseksi).

Laissa ei ole nimenomaista säännöstä siitä kuinka pitkäksi ajaksi määräaikainen työsopimus voidaan tehdä niissä tilanteissa, joissa laillinen määräaikaisuuden peruste on olemassa. Selvää on, että se voidaan tehdä enintään siksi ajaksi, kun määräaikaisuuden peruste on olemassa.

Määräaikainen työsopimus tehdään yleensä siksi ajaksi, kun työntekijää tarvitaan työhön. Perusteltuna ei voida pitää sellaista menettelyä, että tehdään peräkkäin useita esim. 1–2 kuukauden pituisia määräaikaisia työsopimuksia, vaikka vakinaisen työntekijän työvapaa ja sijaisen tarve kestää esim. 10 kuukautta ja työnantajalla on myös tarkoitus palkata sijainen koko em. ajaksi. Sen sijaan, jos sijaista ei tarvita koko siksi ajaksi, kun vakinainen työntekijä on poissa, voidaan sijaisen määräaikainen työsopimus tehdä lyhyemmäksi ajaksi eli vain siksi ajaksi kuin sijaista todella tarvitaan. Samoin sijaisen työsopimus voidaan tehdä lyhyemmäksi ajaksi kuin vakinaisen työntekijän poissaoloajaksi, jos sijaisen tarpeesta ei voida etukäteen olla varmoja tai sijaista ei voida taloudellisista syistä palkata koko ajaksi, vaikka tarvetta olisikin.

■ Määräaikaisuuden merkitys

- Määräaikainen työsopimus päättyy ilman irtisanomista määräajan päättyessä.
- Työnantaja ja työntekijä voivat kuitenkin erikseen sopia määräaikaiseen työsopimukseen liitettävästä irtisanomisehdosta siten, että työsopimus päättyy sovitun määräajan kuluttua, ellei sopimusta sitä ennen puolin tai toisin irtisanota. Työsopimuksen irtisanoessaan työnantajan pitää tällöin kuitenkin noudattaa laissa säädettyjä irtisanomisperusteita ja laissa säädettyjä tai työehtosopimuksessa määrättyjä irtisanomisaikoja ja menettelytapoja. Myös työntekijän pitää irtisanoutua noudattaen irtisanomisaikaa.
- Jos määräaikainen työsopimus on tehty 5 vuotta pidemmäksi ajaksi, 5 vuoden kuluttua sopimuksen tekemisestä sekä työnantaja että työntekijä voivat irtisanoa työsopimuksen samoin perustein ja menettelytavoin kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen.
- Työnantaja voi lomauttaa määräaikaisessa työsopimussuhteessa olevan työntekijän vain, jos työntekijän kanssa työsuhteen kestäessä tilannekohtaisesti sovitaan

määräaikaisesta lomautuksesta tai jos määräaikaisessa työsuhteessa oleva työntekijä tekee työtä vakituisen työntekijän sijaisena ja työnantajalla olisi oikeus lomauttaa vakituinen työntekijä, jos hän olisi työssä.

1.5.2 Määräaikaisen työ sopimuksen tekemisen perusteet

Voimassa olevaan työ sopimuslakiin ei sisälly esimerkiksi kiluettelo määräaikaisen työ sopimuksen tekemisen perusteista. Perusteltua syytä arvioitaessa otetaan kuitenkin huomioon lain perusteluissa esimerkinomaisesti määräaikaisuuden perusteina mainitut

- työn luonne,
- sijaisuus,
- harjoittelu tai
- muu näihin rinnastettava syy sekä
- muu yrityksen toimintaan tai suoritettavaan työhön liittyvä peruste.

Perusteltu syy on asetettu vaatimukseksi määräaikaisen työ sopimuksen tekemiselle, jotta estettäisiin mahdollisuus kiertää toistaiseksi voimassa olevaan työ sopimukseen liittyvää työ suhdeturvaa työ sopimuksen kestoaikaa koskevalla valinnalla. Määräaikaisten sopimusten käyttöä ei voida pitää sallittuna, jos työnantajalla on siinä työssä pysyvä työvoiman tarve. Toisaalta hallituksen esityksen mukaan ”määräaikaisten sopimusten käyttöä ei rajoitetaisi silloin, kun siihen on laissa tarkoitettu syy”.

Toistuvien määräaikaisten sopimusten käyttämisen edellytyksenä olisi toisaalta se, että kunkin määräaikaisen sopimuksen tekemiselle on perusteltu syy. Kielletystä peräkkäisten määrä-aikaisten työ sopimusten käytöstä ei olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun työnantaja tarjoaa sijaiselle uutta sijaisuutta määräaikaisten sopimuksin. Toisaalta edellytettäisiin, että työnantaja ei pyri toisiaan seuraavilla määräaikaisten sopimuksilla kiertämään toistaiseksi voimassa oleviin sopimuksiin liittyvää suojaa. Jos työnantajan työvoiman tarve on arvioitavissa pysyväksi, jatkuvasti toistuvien määräaikaisten sopimusten käyttöön samoissa töissä ei ole momentissa tarkoitettua perusteltua syytä.

■ Työn luonne

Määräaikaisen sopimuksen käyttö olisi perusteltua, kun on kysymys määrätyn työn tai työkokonaisuuden tekemisestä taikka sellaisesta lyhytaikaisesta määrätystä työstä, jota työnantaja ei teetä jatkuvasti. Kriteereinä voivat tällöin olla mm. onko työnantajalla toimintansa laajuuden vuoksi mahdollisuus teettää jatkuvasti sinänsä määrättyjä, erillisinä tai itsenäisinä pidettäviä töitä ja toisaalta asettaako työ tekijälleen joitakin erityisiä ammattitaitovaatimuksia, joita työnantajan vakituksessa työsuhteessa olevilla ei ole tai että työnantaja ei yleensä teetä tällaisia töitä.

Määräaikaisten sopimusten käyttö on mahdollista myös kausiluonteisissa töissä. Työ katsotaan kausiluonteiseksi, jos sitä tehdään ainoastaan tiettyinä aikoina vuodesta tai jos työn määrä olennaisesti lisääntyy etukäteen tiedossa olevina ajanjaksoina. Esimerkiksi puisto- ja puutarhatyö saattaa olla tällaista työtä. Työtä voidaan pitää kausiluonteisena, jos tilapäistyövoimaa tarvitaan vain lyhyehköksi ajaksi. Lain perustelujen mukaan ”jos työtä sen sijaan teetetään toistuvasti vuosittain esimerkiksi 9–10 kuukautta, työtä ei olisi pidettävä kausiluonteisena.” Harkittaessa määräaikaisen työ sopimuksen tekemisen sallittavuutta on tällöin hallituksen esityksen mukaan ”otettava huomioon, onko työnantajalla mahdollisuus muun muassa töiden uudelleenjärjestelyjen tai loma-aikojen porrastuksen avulla tarjota työntekijälle jotakin muuta työtä jäljelle jääväksi lyhyeksi väliajaksi tai sopia työ sopimuksessa työnteon ja palkanmaksun lyhytaikaisesta keskeyttämisestä”. Tällainen sopimus työnteon ja palkanmaksun keskeyttämisestä voi olla esimerkiksi osa-aikatyötä koskeva työ sopimus, jossa osa-aikaisuus toteutuu vuositason siten, että työnteoko ja palkanmaksu keskeytyvät tiettyinä aikoina vuodesta, koska työnantajalla ei ole tarjota työ sopimuksen mukaista työtä jo etukäteen työ sopimusta tehtäessä tiedossa olevan seikan vuoksi. (ks. TT 2003:52). Kyseisessä oikeustapauksessa työ sopimukset oli tehty toistaiseksi voimassa oleviksi ja niihin oli liitetty edellä mainittu ehto.

■ Sijaisuus

Tyypillinen määräaikaisen työsopimuksen solmimistilanne on sijaisen ottaminen vakinaisen työntekijän tai viranhaltijan poissaolon, esimerkiksi sairausloman, äitiys-, vanhempain- tai hoitovapaan, opintovapaan taikka vuosiloman ajaksi. Vaikka sijaisen käyttö johtuu jonkun työntekijän väliaikaisesta poissaolosta, ulkopuolelta tulleen työntekijän ei välttämättä tarvitse tehdä juuri vapaalla olevan työntekijän työtehtäviä. Työnantaja voi hoitaa työtehtävien uudelleenjakamisen sisäisillä sijaisuusjärjestelyillä. Työnantajan tarpeen lisätyövoiman palkkaamiseen tulee kuitenkin perimmiltään johtua jonkun työntekijän poissaolosta.

Sijaisuus on yksilöitävä työstä poissaolevan vakinaisen työntekijän ja tämän työtehtävien mukaan.

■ Harjoittelu

Määräaikainen työsopimus voidaan tehdä myös harjoittelusta. Harjoittelulla tarkoitetaan muun ohessa virallisissa oppi- ja koulutusohjelmissa tai oppilasvalinnoissa annetuissa määräyksissä tarkoitettua työharjoittelua (ks. esim. L ammatillisesta koulutuksesta, oppisopimuskoulutus 17 ja 18 §). Harjoittelu voi tapahtua myös siten, ettei se muodosta lainkaan työsuhdetta harjoittelijan ja työnantajan välille (ks. esim. L ammatillisesta koulutuksesta 16 §).

■ Muut edellisiin rinnastettavat syyt tai muu kunnan toimintaan tai suoritettavaan työhön liittyvä perusteltu syy

Tällaiset syyt joudutaan harkitsemaan tapaus tapaukselta. Esimerkiksi työllisyyslain mukaan työllistettävien ottaminen määräaikaiseen työsuhteeseen on oikeuskäytännössä tähän saakka hyväksytty määräaikaisuuden perusteeksi.

Joillakin aloilla toiminnan aloittamisesta johtuva kysynnän vakiintumattomuus saattaa muodostaa perustellun syyn jonkin aikaa tehdä määräaikaisia työsopimuksia.

Kysynnän vakiinnuttua tätä perustetta ei voida enää pitää perusteltuna syynä. Tarjottavissa oleva työ voi toisinaan olla luonteeltaan siten epävarmaa, ettei tarvetta sen tekemiseen tai teettämiseen etukäteen tiedetä, kuten esimerkiksi ennalta vaikeasti arvioitavissa olevien asiakas- tai oppilasmäärien vaihdellessa.

Epävarmuutta työllistämisen edellytyksistä ja mahdollisuuksista voi myös syntyä siitä, että yksikkö on uudelleenjärjestelyn alaisena. Esimerkiksi organisaatiossa vireillä olevat muutokset, jotka voivat merkitä henkilöstötarpeen uudelleenarviointia ja joiden suunnittelemisesta, valmistelemista tai toteuttamisesta on yleensä jo päätetty, voivat olla peruste määräaikaisen työsopimuksen tekemiselle.

■ Työntekijän oma pyyntö

Jos määräaikainen työsopimus tehdään työntekijän pyynnöstä, ei sen tekemiseen tarvita muuta perusteltua syytä. Työntekijän pyyntö määräaikaisen työsopimuksen tekemiseen voi perustua mihin tahansa henkilökohtaiseen syyhyn. Työsopimuksen määräaikaisuuden perustetta koskevaan kohtaan on syytä nimenomaan merkitä, että määräaikaisuus perustuu työntekijän omaan pyyntöön. Vaikka työntekijä myöhemmin tulisi toisiin ajatuksiin, työsopimus säilyy määräaikaisena sovitun määräajan loppuun, ellei muusta erikseen sovita.

1.5.3 Ilmoitus työvoimatoimistolle ja työllistymisohjelma

Työnantaja, jonka työssä työntekijä on palvelussuhteen päätyttyä ollut määräaikaisessa työsuhteessa keskeytyksittä vähintään kolme vuotta tai määräaikaisissa työ/virkasuhteissa yhteensä vähintään 36 kuukautta viimeksi kuluneen 42 kuukauden aikana, on velvollinen ilmoittamaan viipymättä palvelussuhteen päättymisestä työvoimatoimistolle. Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle hänen oikeudestaan työvoimatoimiston laatimaan työllistymisohjelmaan sekä oikeudesta työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymisohjelmaliisään.

Työnantajan on työntekijän suostumuksella liitettävä ilmoitukseen työnantajan käytettävissä olevat tiedot työntekijän koulutuksesta, tehtävistä ja työkokemuksesta.

1.5.4 Määräaikaisuuden peruste puuttuu

Työnantajan aloitteesta ilman perusteltua syytä tehtyä määräaikaista työsopimusta on pidettävä työsopimuslain mukaan toistaiseksi voimassa olevana. Työsopimuksen laillinen lakkaaminen edellyttää tällöin irtisanomista tai purkamista. (Vrt. viranhaltijalla, joka on otettu ilman lain mukaista perustetta virkaan tai virkasuhteeseen määräajaksi, on oikeus saada korvaus, mutta virkasuhde ei muutu toistaiseksi voimassa olevaksi.) Määräaikaisuuden laillisuus tutkitaan viime kädessä oikeudenkäyntiteitse.

Perusteltuja syitä määräaikaisen työsopimuksen tekemiseen eivät ole pelkästään esimerkiksi, että

- tehtävän palkkausmenot on budjetoitu tietyllä ajalla tai
- ns. täyttölupamenettely sellaisenaan, ellei taustalla ole lain tarkoittamaa hyväksyttävää määräaikaisuuden perustetta.

1.5.5 Toistuvat määräaikaiset sopimukset

Vaikka jo ensimmäistä ilman perusteltua syytä tehtyä määräaikaista työsopimusta pidetään toistaiseksi voimassa olevana, laissa on lisäksi nimenomainen kielto tehdä toistuvia määräaikaisia sopimuksia ilman perusteltua syytä. Ts. työsopimuslain mukaan ilman perusteltua syytä tehtyjä toisiaan seuraavia määräaikaisia työsopimuksia on myös pidettävä toistaiseksi voimassa olevina. Sen sijaan, jos työnantajalla on perusteltu syy tehdä uusi määräaikaisten työsopimusten, uuden määräaikaisen sopimuksen tekemiselle ei ole estettä.

Kielletyistä peräkkäisten työsopimusten käytöstä ei ole kysymys esimerkiksi silloin, kun työnantaja tarjoaa sijai-

selle uutta sijaisuutta määräaikaisin sopimuksin. Tällöin edellytetään, että työnantaja ei pyri toisiaan seuraavilla määräaikaisilla sopimuksilla kiertämään toistaiseksi voimassa oleviin sopimuksiin liittyvää suojaa. Jos työnantajan työvoiman tarve on arvioitavissa pysyväksi, jatkuvasti toistuvien määräaikaisten työsopimusten käyttöön samoissa töissä ei ole laissa tarkoitettua perusteltua syytä.

1.5.6 Määräaikaisen sopimussuhteen hiljainen pidennys

Jos työnantaja sallii työntekijän jatkaa työtä sen jälkeen, kun määräaikaisen työsopimuksen sovittu kesto-aika on päättynyt ilman, että ennen määräajan päättymistä on sovittu uudesta määräajasta, työsuhteen katsotaan muuttuneen toistaiseksi voimassa olevaksi.

1.5.7 Työsuhteen kestosta riippuvat työsuhte-etuudet

Jos määräaikaiset työsopimukset seuraavat toisiaan peräkkäin ilman keskeytystä, pidetään näiden erillisten työsopimusten perusteella syntynyttä työsuhdetta yhdenjaksoisena.

Lisäksi työsopimuslain mukaan, jos työnantajan ja työntekijän välillä on tehty useita peräkkäisiä, keskeytymättömänä tai vain lyhytaikaisin keskeytyksin jatkuvia määräaikaisia työsopimuksia työsuhteen katsotaan työsuhte-etuuksien määräytymisen kannalta jatkuneen yhdenjaksoisena. Esimerkiksi vuosiloman ansainta tai työsuhteen kestoon perustuvat palkkaetuudet määräytyvät kuten yhdenjaksoisesti jatkuneessa työsuhteessa. Keskeytysajoilta, jolloin työsopimusta ei ole ollut, ei makseta palkkaa eikä kerry vuosilomaa. Vaikka työsuhteen katsotaan jatkuneen etujen kannalta yhdenjaksoisena, eivät määräaikaiset työsopimukset muutu toistaiseksi voimassa oleviksi, kun niiden tekemiseen on ollut laissa tarkoitettu perusteltu syy.

Laissa ei ole määritelty sitä, kuinka pitkä ajanjakso on 'lyhytaikainen keskeytys'. Säännöksen kiertämisen estämiseksi ei laissa ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi määrittää täsmällisesti kalenteriajan mukaan sopimusten väliin jääviä aikoja. Keskeytysten pituus on ratkaistava kussakin yksittäistapauksessa kunkin työsuhteen pituuteen perustuvan työsuhte-etuuden tullessa ajankohtaiseksi. Tästä 1 luvun 5 §:n säännöksestä voidaan valtakunnallisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen välisillä työehtosopimuksilla kuitenkin poiketa. Tällöin voidaan sopia esimerkiksi lyhytaikaisen keskeytyksen täsmällinen pituus. Kunnallisissa työehtosopimuksissa ei ole sovittu tarkemmin TSL 1 luvun 5 §:n soveltamisesta. (Ks. kuitenkin KVTES:n 1 luvun 8 §).

1.6 Työsopimuksen muoto ja selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista

1.6.1 Työsopimuksen muoto

Työsopimus on vapaamuotoinen sopimus. Se voidaan tehdä suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti. Se on pyrittävä tekemään kirjallisesti ja niin tarkasti, että kaikki työsuhteen määrittelyyn vaikuttavat seikat käyvät sopimuksesta ilmi. Työsopimukset tulee siten kunnissa pääsääntöisesti tehdä kirjallisesti ja mikäli mahdollista ennen työsuhteen alkamista. Suulliset työsopimukset aiheuttavat käytännössä hyvin usein riitaisuuksia siitä, mitä asiasta on todella sovittu.

Luottamusmiehellä on oikeus tarkastaa asianomaiseen järjestöön kuuluvien kirjalliset työsopimukset. Tarkastamisoikeus on sen jälkeen, kun kirjallinen työsopimus on asianmukaisesti allekirjoitettu.

1.6.2 Selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista:

Työnantajan on annettava työntekijälle työsuhteen keskeisistä ehdoista kirjallinen selvitys viimeistään ensimmäisen palkanmaksukauden päättymiseen mennessä, jos

- työsopimus on tehty suullisesti tai jäljempänä mai-

nitut tiedot eivät sisälly kirjallisesti tehtyyn työsopimukseen ja

- työsuhte on voimassa toistaiseksi tai yli kuukauden pituisen määräajan

Selvitystä ei siis tarvitse antaa, jos määräaikainen työsuhte on voimassa enintään kuukauden. Erimielisyyksien välttämiseksi tulisi kuitenkin myös lyhytaikainen työsuhte tehdä kirjallisesti.

Jos työntekijä on alle kuukauden pituisissa määräaikaisissa työsuhteissa saman työnantajan kanssa toistuvasti samoin ehdoin, on työnantajan annettava selvitys työnteon keskeisistä ehdoista viimeistään kuukauden kuluttua ensimmäisen työsuhteen alkamisesta. Työnantajalla on velvollisuus antaa selvitys vain kerran, jos työsuhteet toistuvat, ellei työsuhteen ehdoissa tapahdu muutoksia.

Selvityksestä tulee käydä ilmi ainakin

- työsopimuksen osapuolet (kunta ja työntekijä) ja koptipaikka
- työnteon alkamisajankohta
- määräaikaisen työsopimuksen kesto ja määräaikaisuuden peruste
- koeaika
- työntekopaikka (esimerkiksi kunnan alue tai useista eri työpaikoista tai -pisteistä tietyllä alueella tai alueilla muodostuva työpiiri taikka kunnan aluetta laajempi työpiiri, esim. jos kunta on sopinut toisen tai toisten kuntien kanssa toimintojen yhteisestä järjestämisestä). Jos työntekijällä ei ole pääasiallista kiinteää työntekopaikkaa, selvitys niistä perusteista, joiden mukaan työntekijä työskentelee eri työkohteissa.
- työntekijän pääasialliset työtehtävät
- työhön sovellettava työehtosopimus
- palkan ja muun vastikkeen määräytymisen perusteet
- palkanmaksukausi
- säännöllinen työaika
- vuosiloman määräytyminen
- irtisanomisaika tai sen määräytymisen peruste.

Työtehtävien pääasiallinen laatu voidaan selvittää esimerkiksi ilmaisemalla työntekijän työnimike tai työn tyyppi. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia siitä, että työntekijä on velvollinen tekemään varsinaisten työtehtäviensä lisäksi myös muuta työnantajan hänelle osoittamaa työtä.

Selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista voidaan antaa myös viittaamalla työsuhteessa noudatettavaan kunnalliseen työehtosopimukseen tai lakiin. Näin voidaan menettellä esimerkiksi palkkaa, palkanmaksukautta, työaika, vuosilomaa ja irtisanomisaikaa tai niiden määräytymistapaa koskevista ehdoista selvitystä annettaessa. Esimerkiksi työaika, vuosiloma ja irtisanomisaika määräytyvät kunnallisten työehtosopimusten mukaan.

Edellä mainitut työsuhteen keskeiset ehdot tulee tarpeettomien erimielisyyksien välttämiseksi kirjata työsopimukseen, jolloin erillistä työnantajan antamaa kirjallista selvitystä työsuhteen keskeisistä ehdoista ei tarvita.

Työsopimuksen ehtoja ei ilman tähän oikeuttavaa säännöstä tai määräystä voi muuttaa yksipuolisesti. Työnantajan oikeus muuttaa työsuhteen ehtoja yksipuolisesti määräytyy työsopimuslain ja voimassa olevien työehtosopimusten mukaan.

Työnantajan on ilmoitettava työntekijälle kirjallisesti työsuhteen keskeisen ehdon muuttumisesta niin pian kuin mahdollista, kuitenkin viimeistään muutosta seuraavan palkanmaksukauden päättyessä, jollei muutos johdu lain-säädännön tai työehtosopimuksen muuttumisesta.

Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää antamatta selvityksen edellä mainituista työnteon keskeisistä ehdoista, voidaan tuomita työsopimuslakirikkomuksesta sakkoon. Erityisesti pitää kiinnittää huomiota siihen, että määräaikaisissa työsopimuksissa määräaikaisuuden perusteen pitää käydä ilmi työsopimuksesta tai edellä tarkoitettusta selostuksesta.

1.7 Lääkärintodistuksen esittäminen

Jos työnantaja vaatii, työntekijän on palvelukseen tullessaan esitettävä hyväksyttävä lääkärintodistus terveydentilastaan. Lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuudesta tulee ilmoittaa työntekijälle työsopimusta tehtäessä.

Jos työntekijä ei toimita lääkärintodistusta tai se osoittaa, ettei työntekijä ole terveydentilansa puolesta soveltuva työhön, työsuhde voidaan päättää, mikäli työsuhteen päättämisen edellytykset TSL:n mukaan täyttyvät (koeaikapurku, irtisanominen, purkaminen).

Myös toisenlaiseen tehtävään siirtyessään työntekijän on esitettävä hyväksyttävä lääkärintodistus terveydentilastaan, jos työnantaja niin vaatii. Jos lääkärintodistusta ei esitetä määräajassa, siirtyminen peruuntuu. Työnantajan tulee etukäteen ilmoittaa lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuudesta ja siirtymisen peruuntumisuhasta.

Lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuus ei koske tilanteita, joissa työntekijä työnantajan yksipuolisesta määräyksestä siirtyy toisiin tehtäviin.

Lääkärintodistusta ei vaadita, jos jo ennestään kunnan palveluksessa oleva työntekijä siirtyy saman luonteiseen uuteen tehtävään ja hän on palvelukseen tullessaan esittänyt hyväksyttävän lääkärintodistuksen.

1.8 Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain mukaan työnantajalla on velvollisuus vaatia, että työnhakija/-tekijä esittää itseään koskevan rikosrekisteriotteen ennen kuin hänen kanssaan tehdään työsopimus taikka annetaan työtehtäviä työssä, johon

- pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka
- muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa.

Tässä tarkoitettulla lailla suojellaan alaikäisen koskemattomuutta ja edistetään henkilökohtaista turvallisuutta. Rikosrekisteriotteesta selviää, onko henkilö tuomittu sukupuolisiveellisyttä loukkaavasta teosta, seksuaalirikoksesta, törkeästä henkeen tai terveyteen kohdistuneesta rikoksesta tai huumausainerikoksesta. Työnantaja harkitsee otteen perusteella, onko henkilö soveltuva em. tehtäviin.

Kun em. laissa tarkoitettuja tehtäviä ilmoitetaan haettavaksi, hakuilmoituksessa on mainittava siitä, että tehtävään otettavan henkilön on esitettävä rikosrekisteriote.

Ote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Otetta ei tarvitse toimittaa, jos em. tehtävät kestävät yhden vuoden aikana enintään kolme kuukautta.

Työnantaja voi tehdä henkilötietoihin ainoastaan merkinän otteen esittämisestä ja otteen tunnistustiedot. Ote on palautettava viipymättä asianosaiselle. Työnantajalla ja muilla päätöksentekoon osallistuneilla on vaitiolovelvollisuus otteen sisällöstä.

Rikosrekisteriotetta voi pyytää oikeusrekisterikeskukselta vain henkilö itse. Pyyntölomakkeen voi noutaa mm. osoitteesta www.tem.fi

1.9 Työsopimus alle 18-vuotiaan kanssa

Alaikäinen, joka on täyttänyt viisitoista vuotta, saa työntekijänä itse tehdä, irtisanoa ja purkaa työsopimuksensa. Holhoojalla on kuitenkin oikeus purkaa työsopimus, jos purkamisen on tarpeellista alaikäisen kasvatuksen, kehityksen tai terveyden takia.

Työnantajan on esitettävä nuorelle työntekijälle tämän tai työntekijän huoltajan pyynnöstä kirjallinen selvitys työsopimuksen ehdoista ennen sopimuksen tekemistä, jollei sopimusta tehdä kirjallisesti.

Työsuojelulainsäädännössä säädetään alle 18-vuotiailta työntekijöiltä kokonaan kielletyistä töistä sekä heille vaarallisista töistä. Laissa nuorista työntekijöistä säädetään muun muassa työnantajan oikeudesta palkata 14-vuotias työsuhteeseen sekä nuorten eli 15–18-vuotiaiden työntekijöiden enimmäistyöajoista ja työajan sijoittelusta.

1.10 Koeaika

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia työntöön aloittamisesta alkavasta, enintään neljän kuukauden koeajasta. Koeajan tarkoituksena on antaa työnantajalle ja työntekijälle mahdollisuus tarkkailla, vastaako työsuhteen toinen osapuoli ja työ etukäteisodotuksia. Työnantajalla on tilaisuus koeaikana selvittää esimerkiksi työntekijän ammatitaito, soveltuvuus työhön ja työyhteisöön.

Kumpikin osapuoli voi koeajan kuluessa purkaa työsopimuksen päättymään välittömästi. Työnantaja ei tarvitse purkamiseen työsopimuslaissa säädettyjä yleisiä irtisanomis- eikä purkamisperusteita. Työsopimusta ei saa kuitenkaan purkaa syrjivillä eikä koeajan tarkoitukseen

nähdessä epäasiallisilla perusteilla. Työnantajan purkaessa työ sopimuksen koeaikana perusteen tulee olla sellainen työntekijän henkilöön ja hänen työsuoritukseensa liittyvä syy, jonka vuoksi työnantajalla on peruste katsoa, että tehty työ sopimus ei vastaa työnantajan sille asettamia vaatimuksia.

Koeaikaa voidaan käyttää sekä toistaiseksi voimassa olevissa että määräaikaisissa työ sopimuksissa.

Koeajan on täytettävä seuraavat edellytykset:

- Koeajasta on nimenomaisesti sovittu, yleensä kirjallisessa työ sopimuksessa.
- Koeajan pituus on työnteon aloittamisesta lukien enintään neljä kuukautta.
- Kahdeksan kuukautta lyhyemmässä määräaikaisessa työsuhteessa koeaika saa olla enintään puolet työ sopimuksen kestosta.
- Jos työnantaja on järjestänyt työntekijälle erityisen, yhdenjaksoisesti yli neljä kuukautta kestävä työ hön liittyvän koulutuksen, koeajan pituus voi olla enintään kuusi kuukautta. Koulutuksella tarkoitetaan tavantomaista työ hön perehdyttämistä vaativampaa teoreettisten tai käytännön tietojen opettamista työntekijälle.
- Koeaika on molemminpuolinen.

Jos työ sopimusta ei ole purettu koeajan kuluessa, työ suhde jatkuu koeajan päätyttyä alun perin sovitun mukaisesti eli toistaiseksi voimassa olevana tai määräaikaisen työ sopimuksen päättymiseen asti. Työsuhteen jatkuminen koeajan päätyttyä ei siis edellytä eri päätöstä työsuhteen jatkumisesta.

Jos samojen työ sopimus kumppanien välillä tehdään peräkkäisiä työ sopimuksia, ei koeaika ehto voida toistaa,

mikäli työ sopimuksessa on sovittu samoista tai samankaltaisista tehtävistä. Jos työ sopimus sen sijaan uusitaan työ tehtävissä ja työntekijän asemassa tapahtuneen huomattavan muutoksen vuoksi, voi uuden koeaika ehtoon käyttö olla joissakin tapauksissa perusteltua. Ratkaisu uuden koeaika ehtoon kohtuullisuudesta tehdään tapauskohtaisesti.

Jos työnantaja ja työntekijä toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen kestäessä sopivat työntekijän uusista työ tehtävistä tai siirtymisestä toiseen asemaan siten, että työ sopimus merkitsee huomattavaa muutosta aikaisempiin työ tehtäviin, uuteen työ sopimukseen voidaan ottaa koeaika ehto. Uuden työ sopimuksen purkaminen koeajan perusteella ei kuitenkaan johda työsuhteen päättymiseen, vaan työntekijällä on oikeus palata aiempiin tehtäviinsä. Työ sopimus on päätettävissä vain normaalein irtisanomis- tai purkamisperustein.

2 Työnantajan velvollisuuksista

Säännökset ja määräykset

Työnantajan velvollisuudet	TSL 2 luku
Yleisvelvoite	TSL 2 luku 1 §
Syrjintäkielto	TSL 2 luku 2 §
Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)	
Tasa-arvolain velvoitteet	L naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/86), erityisesti 8 §
Liikkeen luovutus	TSL 1 luku 10 §, 6 luku 6 § 2 mom, 7 luku 5–6 § Kuntajakolaki (1196/1997) 13 § ja Kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annettu laki (169/2007) 13 §
Työntekijän oikeus saada vapaata luottamustoimen hoitamiseksi	TSL 2 luku 18 §, Kuntal 32b §
Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004)	

2.1 Yleisvelvoite

Työnantajan on kaikin puolin edistettävä suhteitaan työntekijöihin samoin kuin työntekijöiden keskinäisiä suhteita. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan esimerkiksi hyvää työilmapiiriä edistäviä toimia. Työnantajan on myös huolehdittava siitä, että työntekijä voi suoriutua työstään myös kunnan/kuntayhtymän toimintaa, tehtävää työtä tai työmenetelmiä muutettaessa tai kehitettäessä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi opastamista, perehdyttämistä tai kouluttamista työn muutoksien vaatimalla tavalla. Lisäksi työnantajan on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan muutoinkin edistämään työntekijän mahdollisuuksia kehittyä kykyjensä mukaan työurallaan etenemiseksi.

2.2 Syrjintäkielto ja tasapuolinen kohtelu

Työnantaja ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa työntekijöitä eri asemaan iän, terveydentilan, vammai-

suuden, kansallisen tai etnisen alkuperän, kansalaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen, kielen, uskonnon, mielipiteen, vakaumuksen, perhesuhteiden, ammattiyhdistystoiminnan, poliittisen toiminnan tai muun näihin verrattavan seikan vuoksi. Eri asemaan asettaminen on kuitenkin sallittua, jos siihen on työhön ja sen tekijälleen asettamiin vaatimuksiin liittyvä perusteltu syy. Myös tiettyjen työntekijöiden tai työntekijäryhmien positiivinen erityiskohtelu, joka on tarpeen heidän ikänsä, työkyvyttömyytensä, perhehuoltovelvollisuuksien tai sosiaalisen asemansa vaatiman erityisen suojelun vuoksi, on sallittua. Edellä esitettyä syrjimättömyysperiaatetta työnantajan on noudatettava myös ottaessaan työntekijöitä työhön.

Syrjinnän käsitteestä, vastatoimien kiellosta ja todistustaakasta syrjintäasiaa käsiteltäessä säädetään yhdenvertaisuuslaissa. Lain mukaan syrjinnällä tarkoitetaan em. perusteilla tapahtuvaa sekä välitöntä että välillistä syrjintää ja häirintää. Lakia sovelletaan muun ohella työhönotoperusteisiin, työoloihin ja työehtoihin sekä henkilöstö-

koulutukseen ja uralla etenemiseen. Työnantaja voidaan velvoittaa maksamaan syrjinnästä hyvitystä enintään 15 560 euroa (1.2.2007 alkaen). Hyvityksen lisäksi myös vahingonkorvauslain mukainen korvaus on mahdollinen. Hyvitys- ja vahingonkorvauskanteita ajetaan yleisissä tuomioistuimissa. Syrjintäasioissa noudatetaan ns. käännettyä todistustaakkaa. Jos joku katsoo joutuneensa syrjinnän kieltoa koskevan säännöksen vastaisen menettelyn kohteeksi ja esittää tästä selvitystä, jonka perusteella voidaan olettaa kieltoa rikotun, työnantajan on osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa ei saa pelkästään työ sopimuksen kestoajan tai työajan pituuden vuoksi soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin muissa työsuhteissa, ellei se ole perusteltua asiallisilla syillä. Työnantajan velvollisuudesta tarjota työtä osa-aikaiselle työntekijälle säädetään erikseen työ sopimuslain 2 luvun 5 §:ssä ja vapautuvista työpaikoista tiedottamisesta 2 luvun 6 §:ssä.

Työnantajan on muutoinkin kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti ellei siitä poikkeaminen ole työntekijöiden tehtävät ja asema huomioon ottaen perusteltua.

Syrjinnän kieltö ei kuitenkaan oikeuta työntekijää kieltäytymään lain ja työ sopimuksen mukaisten työvelvoitteiden täyttämistä esimerkiksi uskonnolliseen vakaumukseen vedoten.

2.3 Tasa-arvolain veloitteet

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain eli tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Laki koskee sekä työ- että virkasuhteessa olevia.

Laki asettaa työnantajalle veloitteen edistää tasa-arvoa ja kieltää syrjinnän työelämässä. Osa työnantajiin kohdistuvista kielloista on sanktioitu (hyvitys).

Työnantajalla on tasa-arvolain 6 §:n mukaan yleinen velvollisuus edistää tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti, ottaen kuitenkin huomioon käytettävissä olevat voimavarat ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Edistämismääräysten laiminlyönnistä ei ole seuraamuksia. Työnantajan tulee toimia siten, että avoimena oleviin tehtäviin hakeutuu sekä naisia että miehiä. Työnantajan on edistettävä naisten ja miesten sijoittumista tasapuolisesti erilaisiin tehtäviin ja luotava heille yhtäläiset mahdollisuudet edetä urallaan. Työnantajan tulee edistää tasa-arvoa myös työehdoissa, erityisesti palkkauksessa. Työoloja on kehitettävä siten, että ne sopivat yhtä hyvin naisille kuin miehille. Työnantajan tulee pyrkiä helpottamaan naisten ja miesten työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista kiinnittämällä huomiota etenkin työjärjestelyihin. Työnantajan on toimittava niin, että ennakolta ehkäistään sukupuoleen perustuvaa syrjintää.

Tasa-arvolain noudattamista valvovat tasa-arvovaltuutettu ja tasa-arvolautakunta. Lisätietoja saa osoitteesta www.tasa-arvo.fi.

Tasa-arvolain 7 §:ssä on syrjintää koskeva yleiskielto ja 8 §:ssä syrjintää työelämässä koskeva erityissäännös. Lisäksi 8 a §:ssä on työnantajan vastatoimia koskeva kieltö ja 8 d §:ssä on säännelty työnantajan vastuu häirinnän poistamisesta, kun tieto häirinnästä on saatettu työnantajan tietoon.

2.3.1 Syrjinnän yleiskielto

Yleiskiellon perusteella syrjintä on kielletty välittömästi ja välillisesti sukupuolen perusteella.

Välittömällä syrjinnällä tarkoitetaan tässä

- 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella
- 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä.

Välillisellä syrjinnällä tarkoitetaan

- 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella; tai
- 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

Menettelyä ei kuitenkaan pidetä välillisenä syrjintänä, jos sillä pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen ja valittuja keinoja on pidettävä aiheellisina ja tarpeellisina tähän tavoitteeseen nähden.

2.3.2 Syrjintä työelämässä

Tasa-arvolain 8 §:n säännökset syrjinnästä työelämässä ovat työnantajan kannalta lain keskeisimmät säännökset. Näissä säännöksissä kielletty syrjintä on sanktioitu. Työnantaja voidaan velvoittaa maksamaan syrjintäkiellon rikkomisesta loukatulle vähintään 3 000 euron hyvitys. Työhönottotilanteissa hyvitykselle on asetettu myös enimmäisraja 15 000 euroa. Enimmäismäärä, joka siis koskee vain työhönottotilanteita, voidaan kuitenkin perustellusta syystä ylittää. Hyvityksen lisäksi myös vahingonkorvauslain mukainen korvaus on mahdollinen. Hyvitystä on vaadittava kanteella kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Työhönottotilanteesta kanne on kuitenkin nostettava yhden vuoden kuluessa valintapäätöksen tekemisestä. Hyvitys- ja vahingonkorvauskanteita ajetaan yleisessä tuomioistuimessa (käräjäoikeus, hovioikeus ja korkein oikeus).

2.3.3 Syrjintä työhön, tehtävään tai koulutukseen valittaessa

Työnantajan menettelyä on pidettävä kiellettyinä syrjintänä, jos työnantaja työhön ottaessaan taikka tehtävään tai koulutukseen valitessaan syrjäyttää henkilön, joka on ansioituneempi kuin valituksi tullut toista sukupuolta oleva, jolle työnantaja voi osoittaa, että hänen menettelynsä on

työn tai tehtävän laadusta johtuva painava ja hyväksyttävä syy tai että hänen menettelynsä on johtunut muusta hyväksyttävästä seikasta kuin sukupuolesta. Vertailuhenkilöiden pitää siis olla eri sukupuolta.

Edellä mainittu säännös rajoittaa työnantajan harkintavalttaa esimerkiksi työhön otettaessa. Sen, joka väittää tulensa syrjityksi, on osoitettava ansiovertailulla, että hän on ansioituneempi kuin työtehtävään tai koulutukseen valittu. Työnantaja voi torjua syrjintäoletettaman osoittamalla, että hänen menettelynsä on ollut hyväksyttävä syy (muu kuin sukupuoli).

Ansiovertailussa otetaan huomioon hakijoiden koulutus, työkokemus ja sellaiset tiedot ja taidot, jotka voidaan yksiselitteisesti osoittaa. Jos haettavana olleen tehtävän kelpoisuusvaatimus täyttyy, ei tätä korkeampaa koulutusta välttämättä pidetä lisäansiona. Haettavana olleeseen tehtävään liittyvälle ammattikokemukselle eli tietyn ammatin harjoittamiselle annetaan suurempi arvo kuin kyseiseen työhön liittymättömälle työkokemukselle yleensä. Erot hakijoiden työvuosien määrässä eivät välttämättä merkitse sitä, että kauemmin työssä ollutta pidettäisiin ansioituneempana. Työkokemuksen painoarvoa voi vähentää myös sen koostuminen lyhyistä jaksoista. Hakijan sopivuus ja soveltuvuus tehtävään, työkyky ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet eivät ole tasa-arvolain ansiovertailussa vertailtavia asioita. Sen sijaan ne voivat muodostaa työnantajalle muun hyväksyttävän syyn olla valitsematta tehtävään hakijaa, joka ansiovertailun (koulutuksen ja työkokemuksen) perusteella on ansioitunein.

2.3.4 Syrjintä raskauden tms. perusteella

Työnantajan menettelyä on samoin pidettävä kiellettyinä syrjintänä, jos työnantaja työhön ottaessaan taikka tehtävään tai koulutukseen valitessaan syrjäyttää henkilön raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella tai tällaisen syyn perusteella rajoittaa työntekijän työsuhteen kestoa tai sen jatkumista.

Tämä säännös eroaa edellä selostetusta säännöksestä (syrjintä työhön, tehtävään tai koulutukseen valittaessa) siinä, että syrjintä voi syntyä myös silloin, kun vertailuhenkilöt ovat samaa sukupuolta tai kysymys on työsuhteen kestoajan tai sen jatkumisen rajoittamisesta raskauden tai vanhemmuuden perusteella, esim. työsuhde on määrätty päätymään äitiysloman alkaessa. Jos raskaana olevan sijaisen kanssa ei tehdä uutta määräaikaista työ-sopimusta ja työhön on otettu toinen henkilö vain sijaisen raskauden tai vanhemmuuden perusteella, menettely on po. säännöksen vastainen. Työnantaja voi torjua syrjintä-olettaman, jos hän voi osoittaa, että hänen menettelynsä on muu hyväksyttävä syy.

2.3.5 Palkkasyrjintä

Työnantaja ei saa soveltaa työntekijään tai työntekijöihin sukupuolen perusteella epäedullisempia palkka- tai muita palvelussuhteen ehtoja kuin yhteen tai useampaan muuhun palveluksessa samassa tai samanarvoisessa työssä olevaan työntekijään. Työntekijän on kyettävä osoittamaan, että työnantaja soveltaa häneen epäedullisempia palkkaehtoja kuin samaa tai samanarvoista työtä tekeväan vastakkaista sukupuolta olevaan henkilöön taikka että epäedulliseen asemaan joutuminen palkkauksessa liittyy raskauteen, synnytyksestä johtuvaan syyhyn, vanhemmuuteen tai perheenhuoltovelvollisuuteen. Torjuakseen syrjintäolettaman työnantajan on näytettävä toteen, että palkkaerot perustuvat objektiivisiin palkkausperusteisiin eli että palkkaeroille on olemassa muu hyväksyttävä syy kuin työntekijän sukupuoli.

2.3.6 Syrjintä irtisanomisissa ja lomautuksissa

Työnantaja ei saa irtisanoa, purkaa tai muutoin päättää työsuhtea sukupuolen, perusteella. Työntekijää ei saa myöskään lomauttaa tai siirtää toisiin tehtäviin sukupuolen perusteella.

2.4 Velvollisuus tarjota työtä osa-aikatyöntekijälle

Jos työnantaja tarvitsee lisää työntekijöitä hänen osa-aikatyötä tekeville työntekijöilleen sopiviin tehtäviin, työnantajan on tarjottava näitä töitä osa-aikatyöntekijöilleen. Jos edellä tarkoitettua uuden työn vastaanottaminen edellyttää sellaista koulutusta, jonka työnantaja voi työntekijän soveltuvuuteen nähden kohtuudella järjestää, työnantajan on annettava tällainen koulutus.

Jos työsuopimus on kuitenkin tehty työntekijän aloitteen ja toiveiden mukaisesti osa-aikaiseksi tai työntekijä on muutoin saattanut työnantajan tietoon, ettei hän ole kiinnostunut työaikansa lisäämisestä, työnantajalla ei ole lisätyön tarjoamisvelvollisuutta.

Lisätyön tarjoamisvelvollisuus osa-aikatyöntekijälle ohittaa työn tarjoamisvelvollisuuden työntekijöille, jotka työnantaja on irtisanonut taloudellisista ja tuotannollisista syistä, eli ns. takaisin-ottovelvollisuuden (TSL 6 luku 6 §).

2.5 Vapautuvista työpaikoista tiedottaminen

Työnantajan on tiedotettava vapautuvista samoin kuin uusista työpaikoista siten, että osa-aikaisilla ja määräaikaisilla työntekijöillä on samat mahdollisuudet hakeutua näihin työpaikkoihin kuin vakinaisilla ja kokoaikaisilla työntekijöillä.

Säännös ei edellytä, että työnantajan olisi ryhdyttävä tiedottamaan sisäisesti kaikista avautuvista työpaikoista, mutta jos työnantaja on noudattanut käytäntöä, jonka mukaan avoimista työpaikoista tiedotetaan, sen on kohdistuttava kaikkiin työntekijäryhmiin tasapuolisesti.

2.6 Liikkeen luovutus

2.6.1 Käsite ja edellytykset

Liikkeen luovutusta koskevien säännösten tarkoituksena on pyrkiä turvaamaan työntekijöiden asema erilaisten yritysjärjestelyjen yhteydessä. Liikkeen luovutuksella tarkoitetaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle siten, että luovutettava liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Jos luovutuksen kohteena on vain liikkeen osa, siirtyminen koskee vain luovutettavaan osaan kuuluvia työntekijöitä. Liikkeen luovutuksena ei kuitenkaan lain perustelujen mukaan pidetä hallintoviranomaisten uudelleenorganisoimista eikä hallinnollisten tehtävien siirtoa hallintoviranomaiselta toiselle.

Liikkeen luovutuksen edellytysten täyttyminen tulee ratkaistavaksi yksittäistapauksittain kokonaisharkintaa käyttäen ja samalla tulee ottaa huomioon erityisesti seuraavat seikat:

- millaisesta toiminnallisesta osasta on kysymys (voidaanko yksikössä toimia itsenäisesti)
- onko rakennuksia, irtaimistoa tai muuta sellaista aineellista omaisuutta luovutettu
- minkä arvoinen aineeton omaisuus on luovutushetkellä ollut
- onko pääosa henkilöstöstä otettu toiminnan uuden harjoittajan palvelukseen
- onko asiakaskunta siirtynyt toiminnan mukana
- miten samanlaista ennen luovutusta ja sen jälkeen harjoitettu toiminta on ollut ja
- kuinka pitkän ajan tämä toiminta mahdollisesti on ollut keskeytyneenä.

Liiketoimintakokonaisuuden tulee olla pysyvällä tavalla organisoitu eikä sen toiminta saa rajoittua vain tietyn työn suorittamiseen.

Eri arviointiperusteille annettava painoarvo vaihtelee sen mukaan, millaisesta toiminnasta/ toiminnallisesta kokonaisuudesta on kysymys, esim. onko kyseessä henkilöstövaltainen vai pääomavaltainen kokonaisuus.

Työsopimuslaista poiketen liikkeenluovutukseksi katsotaan myös sellaiset Kuntajakolain (1196/1997) mukaiset kuntajaon muutokset ja kunta- ja palvelurakennuudistuksesta annetussa laissa (169/2007) tarkoitettujen uudelleenjärjestelyt, jotka johtavat henkilöstön työnantajan vaihtumiseen. Tällöin ei tarvitse erikseen arvioida, onko kysymys TSL:n mukaisesta liikkeen luovutuksesta.

Liikkeenluovutusperiaate ei koske kuntayhtymän purkamista paitsi, jos kuntayhtymän ja jäsenkunnan kesken on sovittu kuntayhtymän toiminnallisen osan siirtymisestä jäsenkunnan hoidettavaksi siten, että siirtyvä osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Vaikka säännökset eivät koskisikaan kuntayhtymän purkamista, kuntayhtymän jäsenkuntien pitäisi selvittää, löytyykö jäsenkunnista kuntayhtymän työntekijöille vastaavaa työtä.

Oikeustapauksia

KKO 2002:54, taltio 1727

Palvelutaloa ylläpitänyt yhdistys oli valmistanut aterioita mm. palvelutalon asukkaille. Ruoanvalmistustoiminnan tappiollisuuden vuoksi yhdistys irtisanoi palveluksessa olleet emännän ja keittiöapulaisen ja alkoi hankkia ateriat ostopalveluna A:lta, jolle yhdistys vuokrasi palvelutalon keittiötilat koneineen ja muine varusteineen ja joka lisäksi ryhtyi harjoittamaan tiloissa lounasruokala- ja pitopalvelutoimintaa. Yhdistyksen irtisanomat emäntä ja keittiöapulainen eivät olleet siirtyneet A:n palvelukseen. Kyseessä ei ollut liikkeen luovutus. (Ään.)

KKO 2001:49, taltio 1021

A oli vuokrasopimuksensa nojalla harjoittanut ravintolatoimintaa X:n omistamassa hotellissa. A:n irtisanottua vuokrasopimuksen X oli järjestänyt tarjouskilpailun, johon olivat ottaneet osaa sekä A että B. A:n ja X:n välisen vuokrasopimuksen päätyttyä B oli alkanut harjoittaa ravintolatoimintaa X:n kanssa tekemänsä vuokrasopimuksen perusteella. A:lta ei ollut siirtynyt omaisuutta tai työntekijöitä B:lle. Kyseessä oli liikkeen luovutus. (Ään.)

KKO 2001:48, taltio 1020

X Oy:n henkilöstöruokalaa yhtiön tiloissa ja kalustolla pitänyt osuuskunta A oli irtisanonut työntekijänsä ja lopettanut toimintansa. Tarjouskilpailun jälkeen ruokalaa oli alkanut X Oy:n kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla hoitaa B Oy. Kolme osuuskunnan yhdeksästä työntekijästä oli otettu B Oy:n palvelukseen. Kysymyksessä ei ollut liikkeen luovutus. (Ään.)

KKO 2001:44, taltio 848

Tilannetta, jossa linja-autoliikenteen harjoittaja oli vaihtunut eräillä seutulinoilla kilpailuttamisen seurauksena, ei tulkittu liikkeen luovutukseksi kun yritysten välillä ei ollut tapahtunut merkittävää aineellisen liikeomaisuuden luovutusta.

2.6.2 Oikeudet ja velvollisuudet

Liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhte-etuudet siirtyvät uudelle omistajalle tai haltijalle. Työntekijällä ei ole oikeutta vastustaa siirtymistä ja jäädä luovuttajan palvelukseen. Jos työntekijä ei halua siirtyä luovutuksensaajan palvelukseen, hän voi irtisanoa työnsopimuksensa normaalia lyhyemmällä irtisanomisaajalla (TSL 7:5). Tämä irtisanomisoikeus ja poikkeuksellinen irtisanomisaika on myös määräaikaisessa työsuhteessa olevalla. Työnantaja ei saa irtisanoa työntekijän työnsopimusta pelkästään liikkeen

luovutuksen perusteella. Sekä luovuttajalla että luovutuksensaajalla on irtisanomisoikeus ainoastaan, jos siihen on jäljempänä selostettu työntekijän henkilöön liittyvä irtisanomisperuste (ks. kohta 7.2.3.1) tai taloudellistuotannollinen irtisanomisperuste (ks. kohta 7.2.4.1). Jos luovuttaja on irtisanonut työntekijän ennen luovutusta taloudellisista ja tuotannollisista syistä, on luovutuksensaajalla TSL 6:6 §:n mukainen takaisinottovelvollisuus, mikäli se tarvitsee työvoimaa yhdeksän kuukauden kuluessa irtisanotun työntekijän työnsopimuksen päättymisestä.

Kuntajakolakiin ja Kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annettuun lakiin perustuvasta erityisestä irtisanomissuojasta ks. kohta 7.2.4.1.

Vastuu työntekijän palkka- tai muiden työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisesta siirtyy luovuttajalta luovutuksensaajalle luovutushetkellä. Luovutuksensaajan on noudatettava siirtyvään henkilöstöön myös luovuttajan heihin soveltamaa työehtosopimusta siihen saakka kun työehtosopimus on voimassa. Kun edellä mainitun työehtosopimuksen voimassaolo on päättynyt, sovelletaan siirtyneeseen henkilöstöön sitä työehtosopimusta, jota muuhunkin luovutuksensaajan henkilöstöön sovelletaan.

2.7 Yksityisyyden suoja

Laki yksityisyyden suojasta työelämässä täydentää henkilötietolakia (523/1999) työelämän tarpeiden osalta. Se käsittelee vain työntekijän ja työnantajan välistä oikeussuhdetta. Lakia sovelletaan sekä viranhaltijoihin että työntekijöihin ja näiden lisäksi työnhakijoihin. Lakiin on koottu keskeisimmät työelämän tietosuojakäsitteet.

2.7.1 Tietojen tarpeellisuusvaatimus

Työnantajalla on oikeus käsitellä vain välittömästi työsuhteen kannalta tarpeellisia tietoja, eikä tästä vaatimuksesta voida poiketa edes työntekijän suostumuksella. Työnantajan ja työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta tarpeellisia tietoja ovat esimerkiksi työtehtävien

suorittamiseen, työhönottoon, työolosuhteisiin ja työehtosopimusten määräysten noudattamiseen liittyvät tiedot. Työhönotossa työnantajan on arvioitava tietojen tarpeellisuutta siitä tehtävästä lähtien, jota henkilö on hakenut.

2.7.2 Henkilötietojen kerääminen

Tiedot on kerättävä pääasiassa työntekijältä itseltään tai hänen suostumuksellaan kolmannelta. Tästä periaatteesta voidaan poiketa, jos kysymys on työntekijän luotettavuuden selvittämisestä tai työnantajalle laissa määräystä tehtävästä. Työnantajan on tiedotettava työntekijälle muualta kerätyistä häntä koskevista tiedoista ennen niiden käyttämistä työntekijää koskevaan päätöksentekoon.

Henkilö- ja soveltuvuusarviointeja tehtäessä työnantajan velvollisuutena on varmistaa käytettävissä olevilla keinoilla testimenetelmien luotettavuus, testaajien asiantuntemus ja testitulosten virheettömyys. Testejä voidaan tehdä vain työntekijän tai työnhakijan suostumuksella.

Työntekijällä on oikeus saada maksutta em. arvioinnissa annettu kirjallinen lausunto. Jos lausunto on annettu suullisesti työnantajalle, on testatulle työnhakijalle tai työntekijälle annettava lausunnon sisällöstä selvitys, joka voidaan myös antaa suullisena. Selvityksen tulee olla testatun ymmärrettävissä ja siitä tulee käydä ilmi ainakin testaamisen tarkoitus ja tulos sekä päätöksentekoon vaikuttaneet arvioinnit. Työnantaja vastaa viime kädessä lausuntoa koskevan tiedon antamisesta.

Jos entinen työnantaja, tämän edustaja tai joku muu ilmaisee ainoastaan muistikuviaan henkilöstä, eikä luovuta henkilörekisteriin talletettuja henkilötietoja, eivät tällaiset muistikuvat ja niistä kertominen kuulu lain soveltamisen piiriin, eikä niihin siten tarvita henkilön suostumusta. Jos entinen työnantaja sen sijaan luovuttaa suullisestikin henkilörekisteriin tallennettuja tietoja, tulee laissa säädettyjen luovutusedellytysten täyttyä.

Työnhakijan/-tekijän luotettavuustiedot voivat koskea mm. henkilöluottotietoja tehtävissä, joissa henkilö on välittömästi taloudellisessa vastuussa työnantajan omaisuudesta tai kun työsuhde vaatii muutoin erityistä luottamusta. Ellei työsuhde edellytä vastuuta työnantajan omaisuudesta tai erityistä luottamusta, tietoja ei saa luovuttaa työnantajalle. Näin ollen ei ole mahdollista, että työnantaja tarkistaisi aina kaikkien työnhakijoiden luottotiedot.

Lain mukaan yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat sekä työhön ottamisen yhteydessä että työsuhteen aikana tapahtuva henkilötietojen kerääminen. Yhteistoimintamenettelyn piiriin kuuluvat myös sähköpostin ja tietoverkon käyttö sekä työntekijään kohdistuvan teknisen valvonnan tarkoitus, käyttöönotto ja siinä käytettävät menetelmät.

2.7.3 Terveystilaa koskevat tiedot

Työnantajalla on oikeus käsitellä työntekijän terveydentilaan koskevia tietoja, jos tiedot on kerätty työntekijältä itseltään tai hänen kirjallisella suostumuksellaan muualta ja tietojen käsittely on tarpeen sairausajan palkan tai siihen rinnastettavan terveydentilaan liittyvien etuuksien suorittamiseksi, työstä poissaolo-oikeuden selvittämiseksi tai jos työntekijä nimenomaan haluaa selvitetävän työkykyisyytään terveydentilatietojen perusteella.

Työnantajan on nimettävä ko. tietoja käsittelevät henkilöt tai määriteltävä tehtävät, joissa näitä tietoja saadaan käsitellä. Näillä henkilöillä on salassapitovelvollisuus, joka jatkuu työsuhteen päättymisen jälkeenkin.

Työntekijän terveydentilan tarkastamisessa ja muussa testaamisessa työnantaja voi käyttää vain terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja palveluja. Tämä koskee myös huum- ja alkoholitestejä puhalluttamista lukuun ottamatta. Työnantaja ei saa edellyttää työntekijältä osallistumista geenitestiin eikä hänellä ole oikeutta tietää, onko työntekijälle tehty geenitutkimus.

2.7.4 Huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittely

■ Työnantajan oikeus käsitellä huumausainetestiä koskevaa todistusta

Laissa yksityisyyden suojasta työelämässä (6-12 §) säädetään työnantajan oikeudesta käsitellä huumausainetestiä koskevaan todistukseen merkittäviä tietoja. Näissä säännöksissä säädetään huumausainetestin toimittamisesta sekä työhönottolanteessa että työsuhteen aikana. Työnhakija tai työntekijä toimittaa itse työnantajalle huumausainetestiä koskevan todistuksen, josta saa ilmetä vain se, onko hän käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinällisiin tarkoituksiin siten, että työ- tai toimintakyky on heikentynyt. Huumausainetestiä koskeva tieto on terveydentilaa koskeva tieto eli henkilötietolain mukainen arkaluonteinen henkilötieto. Säännökset eivät koske alkoholin aiheuttaman päihtymystilan tutkimista työpaikalla.

■ Huumausainetestitodistuksen toimittaminen työhön otettaessa

Työelämän yksityisyydensuojalain 7 §:n mukaan työnantajalla on oikeus pyytää vain tehtävään *valitulta hakijalta* huumetestitodistusta. Säännökset eivät velvoita työnantajaa pyytämään, että työnhakija toimittaa todistuksen, vaikka säädetyt edellytykset täytyisivätkin. Työnhakijalla ei myöskään ole velvollisuutta todistuksen toimittamiseen. Työnantaja voi kuitenkin työhönottoharkinnassa jättää ottamatta huomioon hakijan, joka ei ole halukas toimittamaan todistusta, vaikka säädetyt edellytykset täyttyvät. Valintapäätös on käytännössä syytä tehdä ehdollisena siihen asti, kunnes tehtävään valittu on toimittanut todistuksen. Työtehtävään valitun tulee tietää, että työnantaja edellyttää hänen toimittavan po. todistuksen ja määräajan, mihin mennessä se on toimitettava.

■ Tehtävät, joissa huumausainetestitodistusta voidaan pyytää tai edellyttää:

Jotta työnantajalla olisi oikeus pyytää huumausainetestiä, on kahden eri edellytysryhmän täyttyttävä. Ensimmäinen edellytysryhmä (a) liittyy sen tehtävän luonteeseen, jota valituksi tullut työntekijä tulee tekemään ja toinen (b) niihin vaikutuksiin, joita yleisen elämäkokemuksen perusteella arvioituna todennäköisesti syntyy tällaisen tehtävän hoitamisesta huumeen vaikutuksen alaisena tai huumeesta riippuvaisena.

Työnantaja saa ottaa vastaan tai muutoin käsitellä huumausainetestiä koskevaan todistukseen merkittäviä tietoja tehtävään valitun suostumuksella vain silloin, kun

a) työnhakijan on tarkoitus toimia sellaisessa työssä, joka edellyttää

- tarkkuutta,
- luotettavuutta,
- itsenäistä harkintakykyä tai
- hyvää reagointikykyä ja

b) jossa työtehtävien suorittaminen huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena voi yleisen kokemuksen mukaan todennäköisesti

- vaarantaa työntekijän itsensä tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai työturvallisuutta,
- vaarantaa maanpuolustusta tai valtion turvallisuutta,
- vaarantaa liikenneturvallisuutta,
- vaarantaa työtehtävissä saatujen tietojen tietoturvalisuutta ja siten aiheuttaa vahinkoa salassapitosäännösten suojaamille yleisille eduille tai vaarantaa rekisteröityjen yksityisyyden suojaa tai oikeuksia,
- vaarantaa liike- ja ammattisalaisuutta tai aiheuttaa työnantajalle tai tämän asiakkaalle vähäistä suurempaa taloudellista vahinkoa, jos vaarantamista tai taloudellisen riskin syntymistä ei voida muiden keinojen avulla estää tai
- lisätä merkittävien ympäristövahinkojen riskiä.

Tarkkuutta ja hyvää reagointikykyä vaaditaan esimerkiksi työtehtäviin, joissa työntekijä itsenäisesti käyttää erityistä vaaraa aiheuttavia koneita ja laitteita. Luotettavuus ja itsenäinen harkintakyky ovat tarpeen esimerkiksi erilaisissa johtotehtävissä, omaisuudenhoitotehtävissä sekä tehtävissä, joissa työntekijällä on pääsyoikeus luottamussellisiin tietoaineistoihin.

Huume-testitodistusten käsittelyoikeus edellyttää, että näistä kahdesta ryhmästä (a ja b) täyttyy vähintään yksi edellytys samanaikaisesti.

■ Eräitä erityistilanteita

Edellä lueteltujen tehtävien lisäksi yksityisyyden suojalain 7 §:n 2 momentissa on säännelty eräitä erityistilanteita. Työnantajalla on työnhakijan suostumukseen perustuva huume-testitodistuksen käsittelyoikeus myös seuraavissa tapauksissa:

1) Työnhakijan on tarkoitus hoitaa tehtäviä, joissa edellytetään erityistä luottamusta ja työskentely tapahtuu muualla kuin työnantajan valvomissa toimitiloissa. Lisäksi edellytetään, että työtehtävien suorittaminen huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena voi aiheuttaa työnantajan asiakkaalle merkittävää taloudellista vahinkoa tai vaarantaa tämän henkilökohtaista turvallisuutta.

Tällaisessa tehtävässä toimivaksi voidaan katsoa esimerkiksi siivooja, joka käy asiakkaan kotona siivoamassa ja jolle tätä varten annetaan kodin avaimet. Tämä säännös soveltuu myös kunnallisen kotipalvelun työntekijään, joka hoitaa ulkopuolisesta avusta riippuvaista vanhusta tämän kotona.

2) Työnhakijan on tarkoitus hoitaa tehtäviä, joihin pysyväisluontoisesti ja kuuluu alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa

alaikäisen kanssa ilman muiden aikuisten läsnäoloa.

Esimerkiksi lastentarhoissa työskentelee yleensä samanaikaisesti useita henkilöitä lapsiryhmien koosta riippuen, joten siellä nämä edellytykset eivät useinkaan toteudu. Sen sijaan peruskoulun luokanopettajan tehtävät kuuluvat pääsääntöisesti tämän kohdan piiriin, mutta he ovat virkasuhteessa.

3) Työnhakijan on tarkoitus hoitaa sellaisia lääkehuollon tehtäviä, joissa on pääsy itsenäisesti ja valvomattomasti huumausaineisiin tai vähäistä suurempaan määrään sellaisia lääkkeitä, joita voidaan käyttää huumaaviin tarkoituksiin.

Tällaisia tehtäviä on kunta-alalla esimerkiksi sairaaloissa ja lääkevarastoissa.

Näitä säännöksiä sovelletaan myös, jos työntekijän tehtävät muuttuvat työsuhteen aikana siten, että työelämän yksityisyydensuojalain 7 §:n edellytykset huumausainetestitodistuksen käsittelylle täyttyvät.

■ Huumausainetestistä koskevan todistuksen toimittaminen työsuhteen aikana

Työsuhteen aikana työnantaja voi velvoittaa työntekijän kohtuullisessa määräajassa esittämään todistuksen huumausainetestistä, jos työnantajalla on perusteltua aihetta epäillä, että työntekijä on huumeiden vaikutuksen alaisena työssä tai että työntekijällä on riippuvuus huumeista ja jos testaaminen on välttämätöntä työntekijän työ- tai toimintakyvyn selvittämiseksi ja edellyttäen, että työelämän yksityisyydensuojalain 8 §:ssä säädetyt muut edellytykset täyttyvät. Nämä kriteerit ovat lähtökohtaisesti lain 7 §:n 2 momentin erityistilanteita lukuun ottamatta samat kuin 7 §:n mukaisessa hakutilanteessa, mutta niitä sovelletaan tiukemmin. Laissa edellytetään työtehtävien vaativan erityistä tarkkuutta, luotettavuutta jne. ja vaarantamisen olevan luonteeltaan vakavaa.

Lisäksi työnantaja saa velvoittaa työntekijän esittämään todistuksen niissä tapauksissa, joissa tämä on jo aikaisemmin saanut positiivisen tuloksen huumausainetestistä ja tuolloin sitoutunut huumevieroitushoitoon, jonka toteutumisen seurantaan nämä testit kuuluvat.

Huumetestitodistuksen toimittamisvelvollisuus on työsuhteeseen liittyvä velvoite, jonka rikkomisesta aiheutuvat seuraamukset määräytyvät kokonaisharkinnan pohjalta. Kyseeseen voi tulla tällöin myös työsuhteen irtisanominen tai purku.

■ Päihdeohjelma

Jos henkilöstölle on tarkoitus tehdä huumausainetestit, työnantajalla on työterveyshuoltolain 11 § 4 momentin mukaan oltava kirjallinen päihdeohjelma, jonka tulee sisältää työpaikan yleiset tavoitteet ja noudatettavat käytännöt päihneiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmaisten hoitoon ohjaamiseksi. Ennen ohjelman hyväksymistä on KYtL:n mukaisessa yhteistoimintamenettelyssä käsiteltävä ne tehtävät, joiden osalta työnantaja voi pyytää tai edellyttää huumausainetestistä koskevaa todistusta. Ilman tällaista ohjelmaa huumausainetestistä ei saa suorittaa. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön mukaan päihdeohjelman pitää koskea myös alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja.

■ Työnantajan tiedonantovelvollisuus ja todistuksen hankkimiskustannukset

Työnantajalla on velvollisuus ilmoittaa työnhakijalle jo hakumenettelyn yhteydessä ennen työsopimuksen tekemistä tai työntekijälle ennen työsuhteen ehtojen muuttamista siitä, että on kysymys tehtävästä, jonka perusteella työnantajalla on tarkoitus pyytää valituksi tulleelta tai velvoittaa työntekijä palvelussuhteen aikana esittämään huumausainetestistä koskeva todistus.

Työnantaja vastaa sille toimitettujen huumausainetestitodistusten hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista sekä työnhakijan että jo työsuhteessa olevien osalta.

2.8 Työturvallisuus

Työnantajan on huolehdittava työturvallisuudesta työntekijän suojelemiseksi tapaturmilta ja terveydellisiltä vaaroilta niin kuin työturvallisuuslaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä säädetään.

Jos raskaana olevan työntekijän työtehtävät tai työolot vaarantavat hänen tai sikiön terveyden eikä työssä tai työoloissa olevaa vaaratekijää voida poistaa, työntekijä on pyrittävä raskauden ajaksi siirtämään muihin, hänen työkykynsä ja ammattitaitonsa huomioon ottaen sopiviin tehtäviin.

2.9 Palkkalaskelma

Maksaessaan palkan työnantajan on annettava työntekijälle laskelma, josta käyvät ilmi palkan suuruus ja sen määräytymisen perusteet.

2.10 Työntekijän oikeus saada vapaata luottamustoimen hoitamiseksi

Työntekijällä on oikeus saada työstään vapaata kunnallisen luottamustoimen hoitamiseen liittyvän kunnan toimielimen kokoukseen osallistumista varten, jos vapaasta sovitaan työnantajan kanssa. Työnantaja ei voi ilman työhön liittyvää painavaa syytä kieltäytyä sopimasta työntekijän osallistumisesta kunnan toimielimen kokoukseen.

Kunnan määräämän muun kuin 1 momentissa tarkoitettujen luottamustoimien hoitamista varten tarvittavasta vapaasta kunnan luottamushenkilön on sovittava työnantajansa kanssa.

Luottamushenkilön on ilmoitettava toimielimen kokousajankohdat ja kunnan määräämät luottamustehtävät työnantajalle viipymättä sen jälkeen, kun hän on saanut ne tietoonsa. Työnantajan on pyydettyessä annettava kirjallinen selvitys kieltäytymisensä perusteista.

Luottamustoimen hoitamiseksi annettava vapautus on palkatonta

3 Työntekijän velvollisuuksista ja vastuista

Säännökset ja määräykset

Työntekijän velvollisuudet	TSL 3 LUKU
Työntekijän tehtävät	KVTES 1 luku 10 §
Rikosoikeudellinen vastuu	RikosL 40 luku 1–3 §, 5 §, 12 § ja 14 §
Vahingonkorvausvelvollisuus	VahingonkorvausL 4 luku

3.1 Huolellisuusvelvoite

Työsopimuslain perusteella työntekijällä on velvollisuus suorittaa työnsä huolellisesti työnantajan toimivaltansa mukaisesti antamien määräysten mukaan. Tästä säännöksestä ilmenee työsopimuksen tunnusmerkkinä oleva työnantajan johto- ja valvontaoikeus, joka sisältää toimivallan antaa määräyksiä siitä, mitä, miten, missä ja milloin työtä tehdään. Työntekijän on myös vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa ja olisi omiaan tuottamaan vahinkoa työnantajalle.

3.2 Työntekijän tehtävät ja niiden muuttaminen

Työntekijän tehtävistä sovitaan työsopimuksella. Tilapäisesti työntekijä on tarvittaessa velvollinen siirtymään muihinkin tehtäviin, joita voidaan hänen koulutuksensa ja työkokemuksensa huomioon ottaen pitää hänelle sopivina. KVTES:n mukaan tilapäinen siirto voi kestää enintään 8 viikkoa kerrallaan. Työnjohto-oikeutensa nojalla työnantaja voi tehdä töiden asianmukaisen järjestelyn kannalta

tarpeellisia vähäisiä muutoksia tehtäviin. Sen sijaan sellaisiin tehtäviin, jotka olennaisesti poikkeavat työntekijän työsopimuksen mukaisista tehtävistä, työntekijä voidaan pysyvästi siirtää vain sopimalla asiasta työntekijän kanssa tai jos työnantajalla on samalla irtisanomisperuste.

3.3 ”Sivutoimi” ja kilpaileva toiminta

Työntekijällä ei työsopimuslain perusteella ole samantyyppistä velvollisuutta ilmoittaa ”sivu-toimistaan” kuin viranhaltijalla on kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain perusteella. Sivutoimella tarkoitetaan tässä kuten viranhaltijoidenkin kohdalla virkasuhdetta, palkattua työtä ja pysyväisluonteista tehtävää, josta työntekijä voi kieltäytyä sekä ammatin, elinkeinon tai liikkeen harjoittamista. Selvää kuitenkin on, että työaika ei ole oikeutta käyttää ”sivutoimeen” kuuluvien tehtävien hoitamiseen ilman työnantajalta erikseen saatua lupaa. Sen sijaan ”sivutoimista”, joihin ei käytetä työaika, työntekijä on velvollinen ilmoittamaan työnantajalle vain siinä tapauksessa, että asiasta on erikseen sovittu työnantajan ja työntekijän välillä. ”Sivutoimi” ei tietenkään saa aiheuttaa sitä, että työntekijä ei asianmukaisesti pysty täyttämään työvelvoitteitaan.

Työsopimuslain mukaan ei työntekijä kuitenkaan saa tehdä toiselle sellaista työtä, joka huomioon ottaen työn luonne ja työntekijän asema ilmeisesti vahingoittaa hänen työnantajaansa työsuhteissa noudatettavan hyvän tavan vastaisena kilpailutekona.

Työntekijä ei saa työsuhteen kestäessä ryhtyä kilpailevan toiminnan valmistelemiseksi sellaisiin toimenpiteisiin, joita edellä sanottu huomioon ottaen ei voida pitää hyväksyttävänä.

3.4 Vahingonkorvausvelvollisuus

Työntekijän työtoverilleen tai sivulliselle työssään aiheuttamasta vahingosta vastaa ensisijassa kunta työnantajana. Työntekijä voidaan velvoittaa korvamaan kunnalle sen maksama vahingonkorvaus kokonaan tai osittain.

Työntekijän vahingonkorvausvastuusta on säädetty vahingonkorvauslain 4. luvussa. Työssään virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttamastaan vahingosta työnteki-

jä voidaan velvoittaa korvaamaan määrä, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus, ei vahingonkorvausvelvollisuutta ole. Tahallisesti aiheutettu vahinko on korvattava täysimääräisesti, ellei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta.

3.5 Rikosoikeudellinen vastuu

Kunnan tai kuntayhtymän työntekijä voi myös joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen menettelystään tai laiminlyönnistään. Ns. virkarikoksista lahjusrikoksiin ja virkasalaisuuden rikkomiseen voivat syyllistyä myös kunnan työntekijät. Kunnan työntekijä, joka poikkeuksellisesti käyttää julkista valtaa siten kuin rikoslain 40 luvun 11 §:n 5) kohdassa tarkoitetaan, voi syyllistyä myös muihin virkarikoksiin. Kunnan tai kuntayhtymän työntekijä voi myös työssään syyllistyä muihin yleisiin rikoksiin (esim. kavallus).

4 Lomauttaminen

Säännökset ja määräykset

Lomauttamisen määritelmä	TSL 5 luku 1 §
Lomauttamisen perusteet	TSL 5 luku 2 §
Määraaikaisessa työsuhteessa olevan lomauttaminen	TSL 5 luku 2 § 3 mom.
Luottamusmiehen lomauttaminen	TSL 5 luku 2 § 4 mom.
Yhteistoimintamenettely	KYtL 4-8 §, 13 §, KVTES VIII luku 1 § 2 mom., TTES 4 § 1 mom. (TSL 5 luku 3 §: ennakkoselvitys)
Vähentämisjärjestys	KVTES VIII luku 1 § 3 mom, 4 §, TTES 4 § 2. kohta
Lomautusilmoitus	KVTES VIII luku 2 §, TTES 4 § 3. kohta, (TSL 5 luku 4 §)
Todistus lomauttamisesta	TSL 5 luku 5 §
Lomautuksen alkamisen siirtäminen	KVTES VIII luku 2 § 2 mom. TTES 4 § 4 mom.
Lomautetun työntekijän irtisanominen	TSL 5 luku 7 § 2 mom.
Lomautetun työntekijän irtisanoutuminen	TSL 5 luku 7 § 1 ja 3 mom.
Työhön paluu lomautuksen jälkeen	TSL 5 luku 6 §
Korvaus perusteettomasta lomauttamisesta	TSL 12 luku 1 § 1 mom. ja 3 § 5 mom.

4.1 Määritelmä

Lomauttamisella tarkoitetaan

- työnantajan päätökseen tai työnantajan aloitteesta tehtävään sopimukseen perustuvaa
- *väliaikaista* työnteon ja palkanmaksun keskeyttämistä.

Työsuhde pysyy muutoin voimassa.

Lomautus voi tapahtua jäljempänä selostettavien perusteiden täyttyessä joko

- toistaiseksi
- määräajaksi.

Lomautus voidaan toteuttaa joko

- keskeyttämällä työnteko ja palkanmaksu kokonaan (kokoaikainen lomautus)
- lyhentämällä työntekijän säännöllistä työaikaa siinä määrin kuin se lomauttamisen perusteiden kannalta on välttämätöntä (osittainen lomautus). Osittainen lomautus voi tapahtua esim. siten, että työskennellään väliaikaisesti kolmena päivänä viikossa tai viisi tuntia viitenä päivänä viikossa.

Lomautuksen ajaksi työntekijä saa ottaa muuta työtä. Ks. kuitenkin jäljempänä tässä luvussa kohta 4.3.7.

Lomautuksen tarkoituksena on antaa työnantajayhteisölle mahdollisuus sopeuttaa toimintansa olemassa oleviin toimintaedellytyksiin. Se on aina väliaikainen toimenpide.

Työnantajan yksipuoliseen päätökseen perustuva lomautus määräaikaisessa työsuhteessa olevan työntekijän kohdalla on mahdollista vain laissa erikseen mainitussa tilanteessa, ks. kohta 4.3.1.

4.2 Sopimukseen perustuva lomautus

Työnantaja ja työntekijä saavat sopia lomautuksesta seuraavien edellytysten täyttyessä

- sopiminen tapahtuu työnantajan aloitteesta
- lomauttaminen on tarpeen työnantajan toiminnan tai taloudellisen tilan vuoksi (ei vaadita kuitenkaan yhtä painavia perusteita kuin työnantajan yksipuoliseen päätökseen perustuvassa lomautuksessa, ks. jäljempänä tämän luvun kohta 4.3). Perusteeksi ei siis riitä se, että työntekijä itse haluaisi tiettyyn aikaan vuodesta keskeyttää työnteon.
- lomautus on määräaikainen, mutta määräajan pituutta ei ole rajoitettu
- sopiminen tapahtuu tilannekohtaisesti, ei yleisesti työsuopimuksella
- tällöin lomautusilmoitusaikaa voidaan lyhentää ja
- voidaan sopia poikettavaksi lomautusmenettelystä.

Tässä oppaassa ei ole käsitelty lomautukseen liittyvää työttömyysturvaa. Työntekijä voi parhaiten selvittää nämä seikat työttömyyskassastaan, työvoimatoimistosta tai Kansaneläkelaitokselta.

4.3 Työnantaja lomauttaa yksipuolisesti

Lomauttamisen perustuessa työnantajan päätökseen, työnantajalla pitää olla työsuopimuslaissa säädetyt tai työehtosuopimuksessa määrättyt lomautusperusteet (kunnallisissa työehtosuopimuksissa ei ole määräyksiä lomauttamisperusteista lukuun ottamatta pakollista työharjoittelua koskevaa määräystä (KVTES VIII luku 7 §) ja työnantajan pitää noudattaa työsuopimuslaissa tai työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain määrättyjä menettelytapoja.

4.3.1 Lomautusperusteet

Työnantajalla on oikeus lomauttaa työntekijä seuraavin perustein:

- 1) työnantajalla on taloudellinen tai tuotannollinen peruste työntekijän työsuopimuksen irtisanomiseen tai
- 2) työ tai työnantajan edellytykset tarjota työtä ovat vähentyneet tilapäisesti eikä työnantaja voi kohtuudella järjestää työntekijälle muuta sopivaa työtä tai työnantajan tarpeita vastaavaa koulutusta. Työn tai työn tarjoamisedellytysten katsotaan lomauttamisen perusteena vähentyneen tilapäisesti, jos niiden voidaan arvioida kestävän enintään 90 päivää.

Työnantaja ei siis voi lomauttaa työntekijää hänen henkilönsä liittyvillä syillä.

Lomauttaminen selvästi yli 90 päiväksi edellyttää 1. kohdassa tarkoitetun lomautusperusteen (taloudelliset ja tuotannolliset irtisanomisperusteet) olemassaoloa.

Määräaikainen, enintään 90 päivän ajaksi toteutettava lomautus on sallittu edellä 2 kohdassa tarkoitetun perusteen täyttyessä.

Määräaikaisessa työsopimussuhteessa olevan työntekijän työnantaja saa työnantajan yksipuolisin päätöksin lomauttaa vain, jos työntekijä tekee työtä vakituisen työntekijän sijaisena ja työnantajalla olisi oikeus lomauttaa vakituinen työntekijä, jos hän olisi työssä. Vakituisen työntekijän asemaa jäljempänä kohdassa 4.3.4.2 selostettavan vähentämisyjärjestyksen mukaan ei kuitenkaan tarvitse ottaa huomioon.

4.3.1.1 Muun työn tarjoamisvelvollisuus

Työnantajalla ei ole lomautusperustetta mm. silloin, kun työntekijä voidaan ammattitaitoonsa ja kykynsä nähden kohtuudella sijoittaa muihin työnantajan kokoaikaisiin tai osa-aikaisiin tehtäviin. Jos täyttä työaika tekevälle on tarjota vain osa-aikaista työtä, voi kuitenkin osa-aikainen lomautus tulla kysymykseen. Työnantaja ei ole vain tietty hallintokunta tai laitos vaan koko kunta tai kuntayhtymä.

Työntekijälle tulee ensisijaisesti tarjota mahdollisimman samanlaista työtä kuin hänen työsopimuksensa mukainen työ on. Jollei tällaista työtä voida järjestää, tarjottavan työn ei tarvitse olla lomautettavan työntekijän työsopimuksessa tarkoitettua työtä eikä samalla tavoin palkattua kuin lomautettavan työntekijän työsopimuksen mukainen työ. Tarjotusta työstä maksetaan tarjotun työn mukainen palkka. Työn tarjoamisvelvollisuus koskee kaikkea työtä, jota voidaan pitää työntekijälle soveltuvana ottaen huomioon hänen koulutuksensa, yleinen ammattitaitonsa ja kokemuksensa.

Työnantajan tehtävänä on arvioida, ketkä lomautettavista pystyisivät tarjolla olevaa muuta työtä tekemään ja keille sitä on tällä perusteella tarjottava. Jos lomautuksen asemasta on esimerkiksi tarjolla sijaisuuden hoitaminen ja useat lomautettavista työntekijöistä pystyisivät sijaisu-

den hoitamaan, tulee työnantajan ottaa huomioon työvoiman vähentämisyjärjestys (ks. siitä tarkemmin jäljempänä tämän luvun kohdassa 4.3.4.2) päättäessään, kenelle sijaisuuden hoitamista tarjoo. Työnantaja ei myöskään saa rikkoa työsopimuslain syrjintäkieltoa.

Työnantajan tulee aina tarjota lomautettavalle työtä (esim. sijaisuuden hoitamista), joka on

- työnantajan tiedossa lomautusilmoituksen antamishetkellä tai jota
- ilmaantuu lomautusilmoituksen antamisen jälkeen ennen lomautuksen alkamista tai lomautuksen aikana.

Työn tarjoamistavoista päätetään paikallisesti ja niistä ilmoitetaan lomautettaville työntekijöille.

4.3.1.2 Muun työn vastaanottovelvollisuus

Työntekijä on velvollinen ottamaan vastaan

- työsopimuksensa mukaisia tehtäviä,
- tehtäviä, jotka poikkeavat työsopimuksen mukaisista tehtävistä niin vähän, että työtehtävien muutos kuuluu työnantajan työnjohto-oikeuden piiriin ja
- tehtäviä, joita voidaan hänen koulutuksensa ja työkokemuksensa huomioon ottaen pitää hänelle sopivina, vaikka ne poikkeaisivatkin olennaisesti työsopimuksen mukaisista tehtävistä. Viimeksi mainittuja tehtäviä työntekijä on KVTES:n mukaan velvollinen ottamaan vastaan enintään 8 viikoksi kerrallaan.

Jos työntekijä kieltäytyy ottamasta vastaan tarjottua muuta työtä, oli hän velvollinen ottamaan sitä vastaan tai ei, työnantajalla on oikeus lomauttaa hänet lomautuksen muiden edellytysten täytyessä. Kieltäytymisilmoitus on perusteltua ottaa kirjallisena.

4.3.1.3 Koulutusvelvollisuus

Kun lomauttaminen tapahtuu taloudellis-tuotannollisin irtisanomisperustein, työnantajan kouluttamisvelvollisuus koskee sellaisia uusia tehtäviä, joita työnantaja on velvollinen tarjoamaan työntekijälle irtisanomisen vaihtoehdona (ks. jäljempänä kohta 7.2.4.1).

Kun lomauttaminen tapahtuu työn tilapäisen vähentymisen perusteella, lomauttamisen edellytyksenä on, ettei työnantaja voi kohtuudella järjestää työntekijälle muuta sopivaa työtä tai työnantajan tarpeita vastaavaa koulutusta siten, että koulutusta voidaan molempien sopijapuolien kannalta pitää tarkoituksenmukaisena ja kohtuullisena. Koulutuksella tarkoitettaneen tässä lähinnä ammatillista täydennyskoulutusta, jolla kohennetaan työntekijän ammattitaitoa hänen työ sopimuksensa mukaisessa työssä. Kun työntekijä lomautetaan työn tilapäisen vähentymisen vuoksi määräaikaisesti muun työn tarjoamisvelvollisuus ja koulutuksen järjestämisvelvollisuus ei ole niin laaja kuin lomautettaessa irtisanomisperusteella.

4.3.2 Luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun lomauttaminen

Luottamusmiehellä ja työsuojeluvaltuutetulla on erityinen suoja myös lomautustilanteessa. Hänet voidaan irtisanoa, kun työ päättyy kokonaan eikä hänelle voida järjestää muuta työtä, joka vastaa hänen ammattitaitoaan. Irtisanomisperusteen ollessa olemassa luottamusmies tai työsuojeluvaltuutettu voidaan irtisanomisen sijasta lomauttaa. Luottamusmies tai työsuojeluvaltuutettu voidaan lomauttaa myös työn tilapäisen vähentymisen vuoksi, mutta vain jos hänen työnsä tilapäisesti kokonaan loppuu eikä hänelle voida järjestää hänen ammattitaitoaan vastaavaa muuta työtä.

Käytännössä luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu lomautetaan viimeisinä edellyttäen, että he ammattitaitonsa ja kokemuksensa puolesta kykenevät selviytymään jäljellä olevista tehtävistä.

Esimerkki

Luottamusmies Virtanen on kuntayhtymän keskussairaalaissa vuodeosastolla 1 sairaanhoitajana. Kyseisen osaston muu henkilökunta lomautetaan osaston toiminnan keskeyttämisen vuoksi. Koska saman kuntayhtymän vuodeosastolla 2 on sairaanhoitajan tehtäviä, joihin Virtanen voidaan siirtää, ei Virtasta voida lomauttaa. Sen sijaan sairaanhoitaja Lahtinen vuodeosastolta 2 lomautetaan.

4.3.3 Lomautuksen kesto

Työnantaja voi taloudellisista ja tuotannollisista syistä tapahtuvan työ sopimuksen irtisanomisen sijasta lomauttaa työntekijän toistaiseksi tai määräajaksi.

Jos lomautusperusteena on edellä mainittu työn tilapäisen vähentyminen, lomautuksen enimmäisaika on 90 päivää kerrallaan. Jos työn vähyys edelleen jatkuu, kysymykseen voi tulla irtisanominen tai uusi lomautus. Jos työnantajalla on tarve lomauttaa työntekijä vielä 90 päivää jatkuneen lomautuksen jälkeen, lomautusta voidaan työnantajan päätöksin jatkaa lyhyehköksi määräajaksi työn vähyden edelleen jatkuessa. Työnantajan on tällöin annettava uusi lomautusilmoitus ja muutoinkin noudatettava työehtosopimuksen mukaista lomautusmenettelyä. Lomautuksen jatkamisesta voidaan myös sopia edellä tämän luvun 2 kohdassa selostetuilla edellytyksillä. Jos jo etukäteen tiedetään lomautustarpeen jatkuvan jossain määrin yli 90 päivää, työntekijä voidaan lomauttaa täksi tiedossa olevaksi ajaksi. Ts. edellä tarkoitettu 90 päivän sääntö on eräänlainen joustava mitta määräaikaiselle lomauttamiselle.

4.3.4 Lomautusmenettely

- Yhteistoimintamenettely
- Työvoiman vähentämisyjärjestys
- Lomautusilmoitus

Työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain mukainen menettely korvaa työsuojelulain ennakkoselvityksen ja työntekijän kuulemisen (TSL 5 luvun 3 §).

4.3.4.1 Yhteistoimintamenettely

Mikäli kunnan talousarvioehdotuksessa edellytetään sellaisia toimenpiteitä, joiden toteuttaminen todennäköisesti aiheuttaisi useita lomautuksia (tai irtisanomisia tai osa-aikaistamisia), toimenpiteitä on käsiteltävä yhteistoimintamenettelyssä ennen kuin kunnanhallitus tekee valtuustolle lopullisen talousarvioehdotuksen.

Ennen kuin työnantaja päättää työntekijöiden lomautuksesta taloudellisista tai tuotannollisista syistä, työnantajan on neuvoteltava

- toimenpiteiden perusteista, vaikutuksista ja vaihtoehtoista
- yhteistoiminnan hengessä yksimielisyyden saavuttamiseksi
- ainakin niiden työntekijöiden kanssa, joita asia koskee.

Yksittäistä työntekijää koskeva asia käsitellään ensisijaisesti työnantajan ja työntekijän välillä. Työntekijän pyynnöstä asian käsittelyyn voi osallistua myös luottamusmies tai työsuojeluvaltuutettu tai muu henkilöstön edustaja. Milloin lomauttaminen (tai irtisanominen tai osa-aikaistaminen) koskee vähintään kolmea työntekijää/viranhaltijaa tai työnantaja, työntekijä taikka luottamusmies sitä vaatii, yhteistoimintaneuvotteluun osallistuu myös henkilöstön edustaja.

Ennen neuvottelujen aloittamista työnantajan on annettava kirjallinen neuvotteluesitys työntekijälle viimeistään 5 päivää ennen neuvottelujen aloittamista. Neuvotteluesityksellä tarkoitetaan kirjallista tietoa neuvottelujen aloittamisajasta ja -paikasta sekä neuvotteluissa käsiteltävistä asioista. Neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti työvoimatoimistolle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa.

Harkitessaan vähintään kymmenen työntekijän/viranhaltijan lomauttamista yli 90 päivän ajaksi, (taikka osa-aikaistamista tai irtisanomista taloudellisista tai tuotannollisista syistä), työnantajan on annettava ko. työntekijöiden edustajille kirjallisesti käytettävissä olevat tiedot:

- aiottujen toimenpiteiden perusteista
- alustava arvio lomauttamisten, (irtisanomisten ja osa-aikaistamisten) määrästä
- selvitys periaatteista, joiden mukaan lomauttamisen, (irtisanomisen tai osa-aikaistamisen) kohteeksi joutuvat työntekijät määrätään
- arvio ajasta, jonka kuluessa lomauttamiset, (irtisanomiset ja osa-aikaistamiset) tehdään.

Neuvottelujen yhteydessä on selvitettävä, voidaanko työntekijä kohtuudella sijoittaa kunnan muihin töihin tai voidaanko työntekijälle järjestää työnantajan tarpeisiin soveltuvaa koulutusta.

Työtä voidaan tarjota erikseen henkilökohtaisesti yhdelle tai useammalle lomautettavalle tai keskustella luottamusmiehen kanssa tavasta, jolla tiedossa olevista työmahdollisuuksista ilmoitetaan lomautettaville. Näille tulee varata mahdollisuus esimerkiksi määräajassa ilmoittaa työnantajalle halukkuudestaan ottaa vastaan tarjolla olevia töitä.

Työnantajan ei katsota täyttäneen edellä tarkoitettua neuvottelovelvoitettaan ennen kuin asiasta on sovittu tai neuvotteluja on käyty vähintään

- viikon ajanjaksona niiden alkamisesta lukien, jos irtisanominen, osa-aikaistaminen tai 90 päivää pidempi

lomauttaminen kohdistuu vähintään 10 työntekijään/viranhaltijaan tai

- 14 päivän ajanjaksona niiden alkamisesta lukien muissa tapauksissa.

4.3.4.2 Työvoiman vähentämisjärjestys

Kun työntekijöitä lomautetaan taloudellisista tai tuotannollisista syistä, on mahdollisuuksien mukaan noudatettava sääntöä, että

- viimeksi lomautetaan kunnan toiminnalle tärkeitä työntekijöitä ja saman työnantajan työssä osan työkyvystään menettäneitä.
- jos lomautettavat ovat edellä mainituilla perusteilla samanarvoisia, kiinnitetään huomiota myös huoltovollisuuden määrään ja palvelussuhteen kestoaikaan.

Palvelussuhdelajien (työ-/virkasuhde) välillä ei ole tässä eroa, joten vähentämisjärjestystä katsotaan kokonaisuutena palvelussuhdelajista riippumatta.

4.3.4.3 Lomautusilmoitus ja todistus lomauttamisesta

Lomautusilmoitus on tarkoituksenmukaista antaa kirjallisena, mutta myös suullinen ilmoitus on pätevä. Työnantajan on kuitenkin pystyttävä näyttämään toteen ilmoituksen antamisajankohta ja sisältö. Lomautusilmoituksessa on mainittava lomautuksen peruste ja sen alkamisaika sekä kesto tai arvioitu kesto. Määräaikaisen lomautuksen kesto on ilmoitettava täsmällisesti.

Työnantajan tulee noudattaa työehtosopimuksen mukaista lomautusilmoitusaikaa, joka on 1 kuukausi (työsopimuksissa säädetyn 14 päivän ilmoitusajan asemesta).

Kun työntekijä lomautetaan useammaksi lomautusjaksoksi, kaikista tiedossa olevista lomautusjaksoista voidaan ilmoittaa samassa lomautusilmoituksessa. Lomautuksen perustuessa työn tilapäiseen vähentymiseen on samalla lomautusilmoituksella toteutettavien lomautusjaksojen yhteenlaskettu enimmäisaika 90 päivää.

Lomautusilmoitus annetaan työntekijälle henkilökohtaisesti. Jos lomautusilmoitusta ei voida antaa henkilökohtaisesti, sen saa toimittaa kirjeitse tai sähköisesti (telefax tai sähköposti, ei matkapuhelimen tekstiviesti). Lomautusilmoitusaika lähtee kulumaan vasta, kun työntekijä on saanut lomautusilmoituksen tiedoksi. Kirjeitse tai sähköisesti toimittamiseen ei liity työsuhteen päättämislomautuksen tiedoksi tulemista koskevaa viikon olettamassään-
töä (ks. TSL 9 luku 4 §).

Lomautusilmoitus annetaan tiedoksi luottamusmiehelle ja, jos kohteena on vähintään 10 työntekijää, työvoimatoimistolle.

Työntekijälle annetaan pyynnöstä todistus, josta ilmenee lomautuksen syy, alkamisaika, kesto tai arvioitu kesto. Näiden seikkojen tulee tosin ilmetä jo lomautusilmoituksesta. Jos työnantaja on antanut kirjallisen lomautusilmoituksen, josta edellä mainitut seikat ilmenevät, kuten aina toteennäyttämisen vuoksi tulisi tehdä, ei työnantajalla ole enää velvollisuutta antaa erillistä kirjallista lomautustodistusta.

4.3.4.4 Ilmoitusvelvollisuuden puuttuminen

Jos työntekijä ei ole voinut suorittaa työtään työpaikkaa kohdanneen tulipalon tai poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun sen kaltaisen hänestä ja työnantajasta riippumattoman esteen takia, työntekijällä on oikeus saada esteen aikana palkkansa enintään 14 päivältä. Palkanmaksun lakattua työnantaja ei ole velvollinen antamaan erillistä lomautusilmoitusta (TSL 2:12).

Työnantajalla ei ole ilmoitusvelvollisuutta myöskään silloin, kun työntekijä esimerkiksi pitkäaikaisen sairauden tai varusmiespalveluksen vuoksi tulee olemaan koko lomautusajan pois työstä.

Jos työntekijän este on sellainen, että hän saattaa tulla lomautusaikana työhön, työnantajan tulee ilmoittaa hänelle lomautuksesta samalla tavoin kuin muillekin työntekijöille.

4.3.5 Lomautuksen alkaminen ja päättyminen

Lomautusta ei voida määrätä alkamaan eikä päättymään työntekijän vapaapäivänä. Lomautus siis alkaa ja päättyy sellaisena päivänä, joka ilman lomautusta olisi ollut työntekijän työpäivä.

4.3.6 Työn alkamisesta ilmoittaminen

Jos lomauttaminen on tapahtunut toistaiseksi, on työnantajan ilmoitettava lomautetulle työntekijälle työn alkamisesta vähintään 7 päivää ennen, jollei toisin ole sovittu. Ilmoitusajan pituudesta voivat siis työnantaja ja työntekijä sopia toisin. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä silloin, kun työntekijä on lomautettu määräajaksi.

4.3.7 Muu työ lomautusaikana

Lomauttaminen ei estä työntekijää ottamasta lomautusajaksi muuta työtä. Ottaessaan muuta työtä lomautusajaksi on työntekijän huolehdittava siitä, ettei uusi työsopimus estä häntä palaamasta lomautuksen päättyessä siihen työhön, josta hän on lomautettuna.

Työntekijällä on oikeus irtisanoa lomautuksen ajaksi toisen työnantajan kanssa tekemänsä työsopimus sen kestosta riippumatta 5 päivän irtisanomisaikaa noudattaen. Koska työntekijän tarve päättää työsopimuksensa nopeasti voi tulla esille yhtä hyvin määräaikaisten kuin toistaiseksi voimassa olevien työsopimusten kohdalla, irtisanomisoikeus koskee myös toisen työnantajan kanssa tehtyä määräaikaista työsopimusta. Työntekijän pitäisi kertoa lomautuksesta toiselle työnantajalle työhönoton yhteydessä.

4.3.8 Asunto lomautusaikana

Työntekijän, jolla on palkkaetuna käytössään asunto, oikeus asunnon käyttämiseen säilyy myös sen ajan, jolloin työnteko on keskeytynyt lomauttamisen takia. Työnantajalla on oikeus periä huoneiston käytöstä vastike työnantajan palkanmaksuvelvollisuuden keskeydyttyä työsuhteen jatkuessa. Vastiketta saadaan periä aikaisintaan

palkanmaksuvelvollisuuden päättymistä seuraavan toisen täyden kalenterikuukauden alusta. Vastikkeen perimisestä on ilmoitettava työntekijälle viimeistään kuukautta ennen maksuvelvollisuuden alkamista.

4.4 Lomautetun työntekijän irtisanoutuminen tai irtisanominen

4.4.1 Työntekijän irtisanoutuminen

Lomautetulla työntekijällä on oikeus lomautuksen kestäessä irtisanoa työsopimuksensa ilman irtisanomisaikaa sen kestosta riippumatta (so. olipa työsopimus toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen). Jos lomautuksen päättymisaika on työntekijän tiedossa, tätä oikeutta ei ole lomautuksen päättymistä edeltävän 7 päivän aikana.

4.4.2 Työnantaja irtisanoo työntekijän

Kunta voi irtisanoa työntekijän lomautusaikana työsopimuslain mukaisilla irtisanomisperusteilla. Irtisanominen tulee käytännössä useimmiten kysymykseen silloin, kun työntekijä on lomautettu joko toistaiseksi tai määräajaksi ja lomautuksen aikana ilmenee, että työn vähentyminen tulee jatkumaan niin pitkään, ettei työn tarjoamismahdollisuuksia tule olemaan. Lomautetun työntekijän irtisanomisessa on noudatettava samaa irtisanomisaikaa ja menettelyä kuin muutoinkin irtisanomisessa.

4.4.3 Korvaus

■ Työnantaja irtisanoo

Jos työnantaja irtisanoo lomautetun työntekijän työsopimuksen päättymään lomautuksen aikana, työntekijällä on oikeus saada irtisanomisajan palkkansa. Työnantaja saa vähentää irtisanomisajan palkasta 14 päivän palkan, jos työntekijä on lomautettu yli 14 päivän lomautusil-

moitusaikaa käyttäen. Kunnallisten työehtosopimusten mukainen lomautusilmoitus aika on 1 kuukausi eli yli 14 päivää.

■ Työntekijä irtisanoo työsopimuksen

Sama oikeus korvaukseen on työntekijällä, joka irtisanoo työsopimuksensa lomautuksen kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 200 kalenteripäivää.

4.5 Irtisanotun työntekijän lomauttaminen

Jos työn vähyyden vuoksi irtisanottu työntekijä lomautetaan samasta syystä irtisanomisaikana, työnantajan palkanmaksuvelvollisuus määräytyy samalla tavoin kuin irtisanottaessa lomautettu työntekijä. Työnantajan tulee siten korvata työntekijälle tämän lomautusaikaan sattuvasta irtisanomisajalta menettämä irtisanomisajan palkka siten kuin edellä kohdassa 4.4.3 on selostettu.

4.6 Poikkeukselliset tilanteet

4.6.1 Lomauttaminen ja työvapaa sattuvat samaan aikaan

Kun lomauttaminen ja työvapaa sattuvat samaan aikaan, työntekijän työnteon esteen katsotaan johtuneen siitä syystä, joka on alkanut ensimmäisenä. Tällöin ratkaiseva merkitys annetaan lomautusilmoituksen tiedoksi antamisen ajankohdalle.

Esimerkki

Lomautusilmoitus 3.3. alkavasta ja 7.3. päättyvästä lomautuksesta on annettu 2.2. Työntekijän työnantajalle toimitetun lääkärintodistuksen mukaan hän on työkyvytön 23.2.–10.3. Sairausajan palkkaa ei makseta ajalta 3.–7.3. Lomautus toteutetaan annetun ilmoituksen mukaisesti.

Jos taas työntekijän sairausloma on alkanut ennen kuin hän on saanut lomautusilmoituksen tiedokseen, lomauttaminen alkaa vasta sairausloman päätyttyä.

4.6.2 Lomautuksen peruuttaminen

Jos työnantajalle ilmaantuu lomautusilmoitusaikana uutta työtä, voidaan lomautuksen peruuttamisesta ilmoittaa ennen lomautuksen alkamista. Tällöin lomautusilmoituksen merkitys poistuu ja myöhemmin toimeenpantavien lomautusten on perustuttava uusiin lomautusilmoituksiin.

Jos työnantajalle ilmaantuu lomautusilmoitusaikana uutta työtä siten, että kokoaikaisen lomautuksen asemesta työntekijä voidaan joko koko lomautusajaksi tai lomautusajan osaksi siirtää lyhennettyyn työaikaan (esim. työskentelemään 3 päivänä viikossa tai 5 tuntia päivässä), on työnantajalla oikeus muuttaa kokoaikainen lomautus osittaiseksi lomautukseksi uutta lomautusilmoitusta antamatta.

4.6.3 Lomautuksen siirtäminen

Jos työnantajalle ilmaantuu lomautusilmoitusaikana uutta, tilapäistä työtä, työnantaja voi siirtää lomautuksen alkamisajankohtaa ilmoitettua myöhemmäksi. Tällä perusteella lomautusta voidaan siirtää vain kerran uutta lomautusilmoitusta antamatta ja enintään sen verran, kuin lomautusilmoitusaikana ilmaantunut työ kestää.

Esimerkki

Työnantajan annettua 2.4. lomautusilmoituksen 2.5 alkavasta lomautuksesta hänelle ilmaantuu ennen lomautuksen alkamista uutta työtä seitsemän päivän ajaksi. Työnantaja voi uutta lomautusilmoitusta antamatta siirtää lomautuksen alkamisajankohtaa seitsemällä päivällä eli alkamaan 9.5.

Jos työnantaja on lomauttanut työntekijän useammaksi lomautusjaksoksi ilmoittamalla kaikista lomautusjaksoista samalla lomautusilmoituksella, on työnantajalla oikeus siirtää kerran jokaisen lomautusilmoituksessa mainitun lomautusjakson alkamisajankohtaa.

4.6.4 Lomautuksen keskeyttäminen

Työnantajalle voi ilmaantua tilapäistä työtä lomautuksen jo alettua. Jos lomautuksen on uutta ilmoitusta antamatta tarkoitus jatkaa välittömästi työn tekemisen jälkeen, lomautuksen keskeyttämisen tulee perustua työnantajan ja työntekijän väliseen sopimukseen. Tällainen sopimus on syytä tehdä ennen työn alkamista. Samassa yhteydessä on syytä selvittää tilapäisen työn arvioitu kesto-aika.

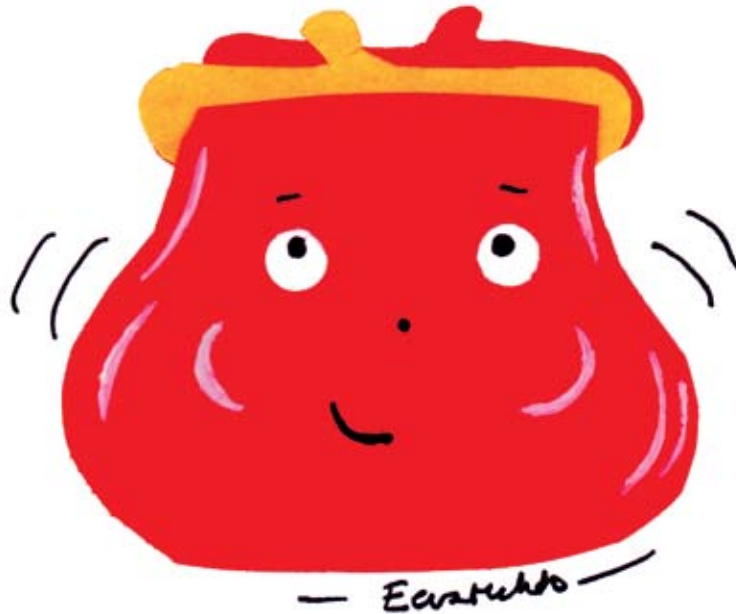
Edellä esitetty koskee vain työnantajan ja työntekijän välistä työsuhteesta eikä sillä ole otettu kantaa työtömyysturvaa koskevien säännösten tulkintaan.

Jos työnantajalle ilmaantuu lomautuksen jo alettua uutta työtä siten, että kokoaikaisen lomautuksen asemesta työntekijä voidaan joko koko lomautuksen loppuajaksi tai lomautuksen loppuajan osaksi ottaa tekemään lyhennettyä työaika (esim. työskentelemään 3 päivänä viikossa tai 5 tuntina päivässä), voi työnantaja sopia työntekijän kanssa kokoaikaisen lomautuksen muuttamisesta osittaiseksi lomautukseksi. Tällainen sopimus on syytä tehdä ennen työn alkamista. Samassa yhteydessä on syytä selvittää osittaisen lomautuksen arvioitu kesto-aika. Osittainen lomautus voi kestää enintään siihen päivään asti, jolloin kokoaikaisen lomautuksen oli alunperin määrä päättyä.

Työnantajalla on oikeus ilman työntekijän suostumusta keskeyttää lomautus siksi, että vuosiloma määrätään työehtosopimuksen mukaisesti annettavaksi. Työnantajan on ilmoitettava työntekijälle vuosiloman ajankohdasta, mikäli mahdollista, vähintään kuukautta ennen vuosiloman tai sen osan alkamista, tai jos tämä ei ole mahdollista, viimeistään 2 viikkoa ennen vuosiloman tai sen osan alkamista. Sairauden, synnytyksen tai tapaturman vuoksi siirretyn vuosiloman tai sen osan ajankohdasta on ilmoitettava kahta viikkoa, tai jos tämä ei ole mahdollista, viimeistään viikkoa.

4.7 Korvaus perusteettomasta lomauttamisesta

Työnantajan, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö työehtosopimuslaista tai työehtosopimuksesta hänelle johtuvien velvollisuuksien täyttämisen, tulee korvata työntekijälle siten aiheuttamansa aineellinen vahinko. Työntekijälle maksettavasta vahingonkorvauksesta vähennetään hänen samalta ajalta saamansa työttömyyden johdosta maksetut päivärahat tai työmarkkinatuki kuten työehtosopimuksen perusteettoman päättämisen johdosta maksettavasta korvauksesta vähennetään (ks. jäljempänä kohta 7.2.3.4).

5 Työsuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi

Säännökset ja määräykset

Työsuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi	TSL 2 luku 5 § ja 7 luku 11 §
Yhteistoimintamenettely	KYtL 4 - 8 § ja 13 §, KVTES VIII luku 3 §, TTES 4 § 1. kohta

Työntekijän työajan muuttaminen osa-aikaiseksi voi perustua:

1) Työnantajan ja työntekijän väliseen sopimuksen työajan osa-aikaistamisesta

Työnantaja ja työntekijä voivat milloin tahansa työsuhteen aikana sopia työajan lyhentämisestä eli lyhennetyn työajan pituudesta ja siitä, noudatetaanko sovittua lyhennettyä työaikaa määräajan vai pysyvästi. Tämä työsopimuksen muutos on hyvä tehdä kirjallisena.

2) Osittaiseen lomautukseen

Kun työnantajalla on tarve väliaikaisesti lyhentää työntekijän vuorokautista tai viikoittaista työaikaa, sovelletaan lomautusta koskevia säännöksiä.

3) Työnantajan yksipuoliseen päätökseen työsuhteen osa-aikaistamisesta, jota käsitellään seuraavassa.

5.1 Peruste

Työnantajan saa yksipuolisesti muuttaa työsuhteen pysyvästi osa-aikaiseksi irtisanomisaikaa noudattaen vain niissä tapauksissa, joissa on olemassa työnantajan toi-

mintaan liittyvä taloudellinen tai tuotannollinen irtisanomisperuste.

5.2 Menettely

5.2.1 Yhteistoimintamenettely

Mikäli kunnan talousarvioehdotuksessa edellytetään sellaisia toimenpiteitä, joiden toteuttaminen todennäköisesti aiheuttaisi useita osa-aikaistamisia (tai irtisanomisia ja lomautuksia), toimenpiteitä on käsiteltävä yhteistoimintamenettelyssä ennen kuin kunnanhallitus tekee valtuustolle lopullisen talousarvioehdotuksen.

Ennen kuin työnantaja päättää työntekijöiden osa-aikaistamisesta taloudellisista tai tuotannollisista syistä, työnantajan on neuvoteltava

- toimenpiteen perusteista, vaikutuksista ja vaihtoehtoista
- yhteistoiminnan hengessä yksimielisyyden saavuttamiseksi
- ainakin niiden työntekijöiden kanssa, joita asia koskee.

Yksittäistä työntekijää koskeva asia käsitellään ensisijaisesti työnantajan ja työntekijän välillä. Työntekijän pyynn-

nöstä asian käsittelyyn voi osallistua myös luottamusmies tai työsuojeluvaltuutettu tai muu henkilöstön edustaja. Milloin osa-aikaistaminen (tai irtisanominen tai lomauttaminen) koskee vähintään 3 työntekijää/viranhaltijaa tai työnantaja, työntekijä taikka luottamusmies sitä vaatii, yhteistoimintaneuvotteluun osallistuu myös henkilöstön edustaja.

Ennen neuvottelujen aloittamista työnantajan on annettava kirjallinen neuvotteluesitys työntekijälle viimeistään 5 päivää ennen neuvottelujen aloittamista. Neuvotteluesityksellä tarkoitetaan kirjallista tietoa neuvottelujen aloittamisajasta ja -paikasta sekä neuvotteluissa käsiteltävistä asioista. Neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti työvoimatoimistolle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa.

Harkitessaan vähintään kymmenen työntekijän/viranhaltijan osa-aikaistamista, irtisanomista taloudellisista tai tuotannollisista syistä tai lomauttamista yli 90 päivän ajaksi, työnantajan on annettava ko. työntekijöiden edustajille kirjallisesti käytettävissä olevat tiedot:

- aiottujen toimenpiteiden perusteista
- alustava arvio lomauttamisten, irtisanomisten ja osa-aikaistamisten määrästä
- selvitys periaatteista, joiden mukaan lomauttamisen, irtisanomisen tai osa-aikaistamisen kohteeksi joutuvat työntekijät määrätään
- arvio ajasta, jonka kuluessa lomauttamiset, irtisanomiset ja osa-aikaistamiset tehdään.

Työnantajan ei katsota täyttäneen edellä tarkoitettua neuvotteluelvoitettaan ennen kuin asiasta on sovittu tai neuvotteluja on käyty vähintään

- viikon ajanjaksona niiden alkamisesta lukien, jos, kun työnantajan harkitsema osa-aikaistaminen, irtisanominen tai 90 päivää pidempi lomauttaminen kohdistuu vähintään 10 työntekijään/viranhaltijaan tai
- 14 päivän ajanjaksona niiden alkamisesta lukien muissa tapauksissa.

5.2.2 Osa-aikaistamisen toteutuminen

Osa-aikaistaminen voidaan toteuttaa vasta, kun työnantajan ilmoituksesta on kulunut irtisanomisajan pituinen aika.

5.2.3 Työnantajan velvollisuus tarjota lisätyötä

Jos työnantaja tarvitsee lisää työntekijöitä hänen osa-aikatyötä tekeville työntekijöilleen sopiviin tehtäviin, työnantajan on tarjottava näitä töitä osa-aikatyöntekijöilleen. Jos työ sopimus on kuitenkin tehty työntekijän aloitteen ja toiveiden mukaisesti osa-aikaiseksi tai työntekijä on muutoin saattanut työnantajan tietoon, ettei hän ole kiinnostunut työaikansa lisäämisestä, työnantajalla ei ole lisätyön tarjoamisvelvollisuutta.

Lisätyön tarjoamisvelvollisuus osa-aikatyöntekijälle ohittaa työn tarjoamisvelvollisuuden työntekijöille, jotka työnantaja on irtisanonut taloudellisista ja tuotannollisista syistä, eli ns. takaisinottovelvollisuuden (TSL 6 luku 6 §).

6 Määräaikaisen työsopimuksen päättymisen

Säännökset ja määräykset

Määräaikaiset sopimukset	TSL 6 luku 1 §
Viittä vuotta pidempi määräaikainen työsopimus	TSL 6 luku 1 §
Sopimussuhteen hiljainen pidennys	TSL 6 luku 5 §
Ilmoitus työvoimatoimistolle	TSL 9 luku 3 a §
Tiedottamisvelvollisuus työllistymisohjelmasta ja työllistymisohjelmallisästä	TSL 9 luku 3 b §

Työsopimuslain säännökset ja työehtosopimuksen määräykset työsopimuksen irtisanomisesta eivät koske määräaikaisia työsopimuksia (ks. kuitenkin jäljempänä kohta 6.1.1 kaksi viimeistä kappaletta). Määräaikainen työsopimus voidaan lakkauttaa yksipuolisesti kesken määräajan vain työsopimuslain mukaisesti purkamalla tai pitämällä sopimusta purkautuneena (poikkeukset: lomautetun työntekijän irtisanomisoikeus ja liikkeen luovutuksen yhteydessä työntekijä voi irtisanoa myös määräaikaisen työsopimuksen). Työnantaja ja työntekijä voivat luonnollisesti sopia määräajan lyhentämisestä so. työsuhteen päättymisestä sovittua aiemmin.

Määräaikaisen työsopimuksen säännönmukaiset päättymistavat

- määräajan päättymisen
- purkaminen koeaikana
- purkaminen
- purkautuminen
- eläkkeelle siirtyminen, (ks. jäljempänä 8 luku)

6.1 Määräaikaisen työsopimuksen päättymisen määräajan päätyessä

6.1.1 Päättymisperuste

Määräajaksi tehty tai muuten määräaikaisena pidettävä työsopimus lakkaa sovittun määräajan päätyessä tai sovittun työn valmistuttua ilman irtisanomista, ellei toisin ole sovittu.

Jos työsopimuksen ajankohta on vain työnantajan tiedossa, työnantajan on viipymättä päättymisajankohdan tultua työnantajan tietoon, ilmoitettava työntekijälle työsopimuksen päättymisestä.

Jos määräaikainen työsopimus on tehty ilman työsopimuslaissa tarkoitettua perusteltua syytä, työsopimuslain mukaan sopimusta pidetään toistaiseksi voimassa olevana työsopimuksena. Työsopimus ei tällöin lakkaa sovittun määräajan päätyessä, mutta se voidaan päättää irtisanomalla tai purkamalla asianmukaisin perustein.

Jos määräaikainen työ sopimus on tehty 5 vuotta pidemmäksi ajaksi, niin 5 vuoden kuluttua sopimuksen tekemisestä voivat sekä työnantaja että työntekijä irtisanoa työ sopimuksen samoin peruste in ja menettelytavo in kuin toistaiseksi voimassa olevan työ sopimuksen.

Työnantaja ja työntekijä voivat kuitenkin sopia määräaikaiseen työ sopimukseen liitettävästä irtisanomisehdosta siten, että työ sopimus päättyy sovitun määräajan kuluttua, ellei sopimusta sitä ennen puolin tai toisin irtisano ta. Työ sopimuksen irtisanoessaan työnantajan pitää kuitenkin noudattaa laissa säädettyjä irtisanomisperusteita ja laissa tai työehtosopimuksessa määrättyjä irtisanomisaikoja ja menettelytapoja. Myös työntekijän pitää tällö in noudattaa työehtosopimuksessa hänelle määrättyä irtisanomisaikaa.

6.1.2 Ilmoitus työvoimatoimistolle ja työllistymisohjelma

Työnantaja, jonka työssä työntekijä on työsuhteen päättyessä ollut määräaikaisessa työsuhteessa keskeytyksittä vähintään kolme vuotta tai määräaikaisissa virka-/työsuhteissa yhteensä vähintään 36 kuukautta viimeksi kuluneen 42 kuukauden aikana, on velvollinen ilmoittamaan viipymättä palvelussuhteen päättymisestä työvoimatoimistolle. Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle hänen oikeudestaan työvoimatoimiston laatimaan työllistymisohjelmaan sekä oikeudesta työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymisohjelmaliisään.

Työnantajan on työntekijän suostumuksella liitettävä ilmoitukseen työnantajan käytettävissä olevat tiedot työntekijän koulutuksesta, tehtävistä ja työkokemuksesta.

6.1.3 Määräaikaisen sopimussuhteen hiljainen pidennys

Jos työnantaja sallii työntekijän jatkaa työtä sen jälkeen, kun määräaikaisen työ sopimuksen sovit tu kesto aika on päätty ny t ilman, että on perustellusta syystä sovit tu uudesta määräajasta tai kun irtisanomisaika on päätty ny t, työ sopimus muuttuu työ sopimuslain nojalla (hiljaisesti)

toistaiseksi voimassa olevaksi. Työ sopimus on tällö in irtisanottavissa samoin peruste in kuin muutkin toistaiseksi voimassa olevat työ sopimukset.

6.2 Määräaikaisen työ sopimuksen purkaminen koeaikana

Kuten toistaiseksi voimassa olevan työ sopimuksen purkaminen koeaikana, ks. 7 luku kohta 1.

6.3 Määräaikaisen työ sopimuksen purkaminen

Kuten toistaiseksi voimassa olevan työ sopimuksen purkaminen, ks. 7 luku kohta 3.

6.4 Määräaikaisen työ sopimuksen purkautuminen

Kuten toistaiseksi voimassa olevan työ sopimuksen purkautuminen, ks. 7 luku kohta 4.

7 Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen päättymisen

Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen päättymistavat:

- purkaminen koeaikana
- purkaminen
- purkautuminen
- irtisanominen
  - työntekijä irtisanoo työsopimuksen
  - työnantaja irtisanoo työsopimuksen
    - työntekijästä johtuvasta syystä
    - taloudellisista ja tuotannollisista syistä
- irtisanomisoikeus, liikkeen luovutuksen yhteydessä
- eläkkeelle siirtyminen, ks. jäljempänä 8 luku

7.1 Työsopimuksen purkaminen koeaikana

Säännökset ja määräykset

Purkamisperuste	TSL 1 luku 4 §
Kuuleminen	TSL 9 luku 2 §
Purkamisesta ilmoittaminen	TSL 9 luku 4 §
Päätämisperusteiden ilmoittaminen	TSL 9 luku 5 §
Kanneaika	TSL 13 luku 9 §
Korvaus perusteettomasta purkamisesta	TSL 12 luku 2 ja 3 §

Työsopimuksen purkaminen merkitsee työsopimuksen välitöntä päättämistä (so. toistaiseksi voimassa olevissa työsopimuksissakin työsopimuksen päättämistä irtisanomisaikaa noudattamatta).

7.1.1 Purkamisperuste

Sekä määräaikaisen että toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen voi kumpikin osapuoli purkaa päättymään välitöntä milloin tahansa koeajan kuluessa ilman työsopimuksen päättämistä yleensä säädettyjä irtisanomis- ja purkamisperusteita vetoamalla koeaikaan.

- Työsopimusta ei saa kuitenkaan purkaa syrjivillä eikä koeajan tarkoitukseen nähden epäasiallisilla perusteilla.
- Työnantajan purkaessa työsopimuksen koeaikana perusteen tulee olla sellainen työntekijän henkilöön ja hänen työsuoritukseensa liittyvä syy, jonka vuoksi työnantajalla on peruste katsoa, että tehty työsopimus ei vastaa työnantajan sille asettamia vaatimuksia. Päätämisperusteen tulee siis olla asiallinen ja tosiseikkoihin perustuva.
- Päätämisperusteissa riittää vetoaminen koeaikaan.

7.1.2 Purkamismenettely

- Kuuleminen
- Purkamisilmoitus
- Purkamisperusteiden ilmoittaminen

7.1.2.1 Työntekijän kuuleminen

Ennen työsopimuksen purkamista on työnantajan varattava työntekijälle mahdollisuus tulla kuulluksi työsopimuksen purkamisen perusteesta. Kuulemisella tarkoitetaan työntekijän oikeutta saada tiedot purkamisen perusteesta ja oikeutta esittää asiassa oma kantansa. Työntekijällä on oikeus käyttää kuulemistilaisuudessa avustajaa. Tällainen avustaja voi olla esimerkiksi työntekijöiden luottamusmies tai työtoveri.

7.1.2.2 Purkamisilmoitus

Purkamisilmoitus tulee tehdä koeajan kuluessa. Purkamisilmoitus tulee toimittaa koeajan kuluessa työnantajalle tai tämän edustajalle (työntekijä purkaa) taikka työntekijälle (työnantaja purkaa) henkilökohtaisesti.

Jollei tämä ole mahdollista, purkamisilmoitus voidaan toimittaa postitse tai sähköisesti (telekopio, telepalvelu ja sähköposti, ei matkapuhelimen tekstiviesti). Toimitettaessa purkamisilmoitus kirjeitse tai sähköisesti katsotaan työsopimuksen päättämisperusteisiin (so. koeaikaan) vedotun ajoissa, jos ilmoitus on koeajan kuluessa jätetty postin kuljetettavaksi tiedossa olevaan posti-osoitteeseen, mieluiten kirjattuna kirjeenä tai lähetetty sähköisesti.

Työsopimus päättyy purkamisilmoituksen tiedoksisaanti-päivänä. Postitse tai sähköisesti lähetetyn purkamisilmoituksen katsotaan tulleen vastaanottajan tiedoksi 7. päivänä sen jälkeen, kun ilmoitus on lähetetty. Työsopimus voi näissä tilanteissa siis päättyä koeajan päättymisen jälkeenkin.

Jos työntekijä on lain tai sopimuksen mukaisella vuosilomalla tai työajan tasoittamisesta johtuvalla vähintään kahden viikon pituisella vapaa-ajalla, katsotaan kirjeitse tai sähköisesti lähetettyyn ilmoitukseen perustuva työsopimuksen purkaminen kuitenkin toimitetuksi aikaisintaan loman tai vapaan päättymistä seuraavana päivänä. Työsopimus siis päättyy vasta viimeksi mainittuna päivänä.

7.1.2.3 Purkamisperusteiden ilmoittaminen työntekijälle

Purettaessa työsopimus koeaikana vetoaminen koeaikaan riittää perusteeksi. Työntekijän pyynnöstä työnantajan on viivytyksettä kirjallisesti ilmoitettava tälle tiedossaan olevat työsopimuksen purkamisen syyt.

7.1.3 Kanneaika ja tuomioistuinkäsittely

Työsopimuksen purkamista koskeva kanne on pantava viireille yleisessä alioikeudessa (käräjäoikeudessa) kahden vuoden kuluessa siitä, kun työsuhde on päättynyt.

7.1.4 Korvaus perusteettomasta purkamisesta koeaikana

Työnantaja, joka on syrjivillä tai epäasiallisilla perusteilla purkanut työsopimuksen, voidaan velvoittaa suorittamaan työntekijälle korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä. Korvauksen määrä on työsopimuksen perusteettomissa päättämistilanteissa pääsääntöisesti vähintään 3 kuukauden ja enintään 24 kuukauden palkka. Jos työnantaja on purkanut työsopimuksen koeaikana tapahtuvaa purkamista koskevien säännösten vastaisesti, korvaus voi olla pienempi kuin työntekijän 3 kuukauden palkkaa vastaava määrä. Korvauksen suuruutta määrättäessä otetaan työsopimuksen päättämisen syyistä riippuen huomioon mm. työntekijän menettely työsopimusta päätettäessä.

Työttömyyspäivärahan vaikutuksesta korvaukseen ks. jäljempänä tämän luvun kohta 7.2.3.4.

7.2 Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen irtisanominen

Säännökset ja määräykset

Työsopimuksen irtisanominen	TSL 7 luku
Irtisanomisajat	TSL 6 luku 2 § KVTESVIII luku 5 §, TTES 4 § 5. kohta
Irtisanomisajan noudattamatta jättäminen	TSL 6 luku 4 §
Lomarahan menettäminen, tuntipalkkaisen lomapalkan/lomarahan maksaminen	KVTES IV luku 18 § 3 mom., TTES 55 § 5 mom.
Ulosottoaari	4-luku 45 - 51 §

7.2.1 Yleistä

Kunta ja työntekijä voivat irtisanoa työsopimuksen päätymään irtisanomisajan kuluttua. Työntekijän ei tarvitse ilmoittaa perustetta irtisanoutumiselleen. Työnantajalla sen sijaan tulee olla irtisanomiseen laissa säädetty peruste. Tämä irtisanomisperuste voi olla työntekijästä johtuva tai työntekijästä riippumaton eli taloudellisesti tuotannollinen.

7.2.2 Työntekijä irtisanoutuu

Toisin kuin työnantajan työntekijän ei tarvitse ilmoittaa syytä irtisanoutumiselleen, mutta työntekijän on irtisanoessaan työsopimuksen noudatettava seuraavia irtisanomisaikoja:

Palvelussuhde jatkunut keskeytyksettä	Irtisanomisaika
---------------------------------------	-----------------

yli 5 vuotta muussa tapauksessa	I kuukausi 14 päivää
---------------------------------	-------------------------

Jos työntekijä eroaa työstä irtisanomisaikaa noudattamatta, hänen on maksettava tästä aiheutuvana kertakaikkisena korvauksena työnantajalle irtisanomisajan palkkaa vastaava määrä. Työnantaja saa pidättää tämän määrän työntekijälle maksettavasta lopputilistä noudattaen mitä työsopimuslain 2 luvun 17 §:ssä on säädetty työnantajan kuittausoikeudesta. Kuitattavasta määrästä ja kuittaamatta jättämisestä ks. Ulosottoaari 4 luvun 45–51 §.

Jos irtisanomisajan noudattamatta jättäminen on laiminlyöty vain osittain, korvausvelvollisuus rajoittuu noudattamatta jääneen osan palkkaa vastaavaksi.

Lomarahaa ei makseta, jos työntekijä jättää irtisanomisajan noudattamatta.

7.2.3 Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen irtisanominen työntekijästä johtuvasta syystä

Säännökset ja määräykset

Irtisanomisperusteet	TSL 7 luku 1 ja 2 §
Irtisanomisaika	KVTESVIII luku 5 §
TTES 5 § 3 mom.	
OVTES yleinen osa	
VIII luku 53 §	
(TSL 6 luku 3 §)	
Irtisanomisajan noudattamatta jättäminen	TSL 6 luku 4 §
Irtisanominen lomautuksen aikana	TSL 5 luku 7 §
Työsopimuksen päättämismenettely	TSL 9 luku
Työsopimuksen päättyminen	KVTESVIII luku 3 §
2 mom.,	
TTES 5 § 1 mom.	
Irtisanomisperusteiden ilmoittaminen	TSL 9 luku 5 §
Lomautetun työntekijän irtisanomisajan palkan menettämisen korvaaminen	TSL 5 luku 7 §
Työntekijän kuuleminen	TSL 9 luku 2 §
Irtisanomisperusteeseen vetoaminen	TSL 9 luku 1 §
Irtisanomisen toimittaminen	TSL 9 luku 4 §
Korvaus työsopimuksen perusteettomasta irtisanomisesta	TSL 12 luku 2 ja 3 §
Sopimussuhteen hiljainen pidennys	TSL 6 luku 5 §

7.2.3.1 Irtisanomisperusteet

Työnantaja saa irtisanoa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen vain asiallisesta ja painavasta syystä (vrt. purkamisperuste: erittäin painava). Tämä koskee sekä työntekijästä johtuvia syitä että taloudellisia ja tuotannollisia perusteita. Työsopimuksen irtisanomisperustetta on tarkasteltava aina kokonaisarviolla ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat.

■ Velvoitteiden rikkominen ja laiminlyönti

Työntekijästä johtuvana tai hänen henkilöönsä liittyvänä asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena voidaan pitää työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä.

Tavallisin irtisanomisperuste on työvelvoitteen laiminlyönti, joka voi ilmetä mm. yksittäisten työtehtävien täyttämättä jättämisenä, puutteellisenä hoitamisena, luvattomana työstä poissaolona tai jatkuvana tai usein toistuvana myöhästelynä.

Työnantajan työnjohto-oikeutensa nojalla antamien määräysten noudattamatta jättäminen, epärehellisyys ja siitä aiheutuva luottamuspuola sekä epäasianmukainen käyttäytyminen, kun menettely kohdistuu työsuhteen kannalta olennaisena pidettäviin velvollisuuksiin, voi myös muodostaa irtisanomisperusteen.

Työntekijästä johtuva asiallinen ja painava syy voi olla myös se, että työntekijä on niin sopeutumaton ja hankala työyhteisössä, että hänen käytöksensä vaikeuttaa muiden työntekijöiden tai viranhaltijoiden tehtävien asianmukaista hoitamista ja työyhteisön kokonaisuuden edellyttää työntekijän irtisanomista, vaikka hän ei olisi syyllistynytään varsinaisiin virheisiin tai laiminlyönteihin. Työnantajan on tarvittaessa näytettävä toteen työyhteisön ongelmat, joita ei ole yrityksistä huolimatta pystytty poistamaan. Työnantajan pitää myös voida osoittaa, että ongelmat voidaan pääasiassa katsoa ao. työntekijän syyksi.

Rikkomukset ja laiminlyönnit pitää pystyä tarvittaessa (mahdollisen oikeudenkäynnin varalta) näyttämään toteen esimerkiksi esimiehen tai muun silminnäkijän todistelulla.

■ Työntekijän henkilöön liittyvien työnteoedellytysten olennainen muuttuminen

Irtisanominen on sallittua myös, jos työntekijän henkilöön liittyvät työnteoedellytykset ovat muuttuneet niin olennaisesti, ettei työntekijä tämän vuoksi enää kykene selviytymään työtehtävistään, eikä hänelle jäljempänä selostetulla tavalla voida tarjota muita tehtäviä. Työntekijän työnteoedellytykset voivat heikentyä tai hävitä hänen fyysisessä, psyykkisessä tai sosiaalisessa työ- ja toimintakyvyssään tapahtuneiden muutosten vuoksi. Koska sairaudesta, vammasta tai tapaturmasta johtuvaa työkyvyn heikentymistä irtisanomisperusteena arvioidaan jäljem-

pänä selostettavien ns. kiellettyjen irtisanomisperusteiden mukaan, tässä tarkoitettulla työntekijän henkilöön liittyvillä työnteoedellytysten olennaisella muuttumisella tarkoitetaan muista syistä kuin työntekijän alentuneesta terveydentilasta johtuvia työnteon rajoituksia. Esimerkiksi pitkäaikainen vapausrangaistus voi estää työnteon laissa tarkoitettulla tavalla.

■ Kielletyt irtisanomisperusteet

Asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena ei voida pitää ainakaan

- 1) työntekijän sairautta, vammaa tai tapaturmaa, ellei hänen työkykynsä ole näiden vuoksi vähentynyt olennaisesti ja niin pitkäaikaisesti, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista;
- 2) työntekijän osallistumisesta työehtosopimuslain mukaiseen tai työntekijäyhdistyksen toimeenpanemaan työtaistelutoimenpiteeseen;
- 3) työntekijän poliittisia, uskonnollisia tai muita mielipiteitä tai hänen osallistumisestaan yhteis-kunnalliseen tai yhdistystoimintaan;
- 4) turvautumista työntekijän käytettävissä oleviin oikeusturvakeinoihin.

■ Työntekijän sairaus, vamma tai tapaturma

Työkykyä arvioidaan aina työntekijän työtehtävien asetamiin vaatimuksiin nähden. Työntekijän sairauden vaikutuksia arvioidaan siis siltä osin kuin ne ovat yhteydessä työntekijän työtehtävistä selviytymiseen. Työkyvyn olennainen heikkeneminen edellyttäisi sitä, että työntekijä ei sairauden, vammasta tai tapaturman vuoksi pysty olennaisilta osin täyttämään työsuhteesta johtuvia velvoitteitaan. Vaikeakaan sairaus ei oikeuta päättämään työsuhdetta niin kauan kuin työntekijä kykenee suoriutumaan velvollisuuksistaan.

Lisäksi edellytetään, että sairauden, vamman tai tapaturman aiheuttama työkyvyn alentuminen on niin pitkäaikainen, että työsuhteen jatkamisen edellytyksiä ei ole. Oikeuskäytännössä työkyvyn alentumisen pysyvyydeltä ei ole edellytetty lopullisuutta vaan pitkäaikaisuutta. Pysyvyys-kriteeriä arvioitaessa on otettu huomioon sairauden kesto ennen irtisanomisen toimittamista ja toisaalta myös lääketieteellinen ennuste sairauden tulevasta kestosta ja työntekijän paranemis- ja kuntoutumismahdollisuuksista.

Oikeustapaus

TT 2002-47

Työntekijä oli ollut sairauslomalla vähäisin keskeytyksin masennussairauden vuoksi irtisanomisajankohtana noin 15 kuukautta. Työnantaja oli ilmoittanut olevansa valmis harkitsemaan irtisanomisen peruuttamista, jos työntekijän työkyky palautuu irtisanomisaikana. Sairausloma oli kuitenkin jatkunut. Työtuomioistuin katsoi, että työntekijän työkyky oli alentunut niin olennaisesti ja pysyvästi, ettei työnantajalta kohtuudella voitu edellyttää työsuhteen jatkamista.

Arvioidessaan oikeutta irtisanoa työsuhte sairauden perusteella työnantajan on selvitettävä työntekijän edellytykset selvitä työstä sairaudesta huolimatta. Huomiota on kiinnitettävä työntekijän edellytyksiin selvitä omista tai työpaikalla tarjolla olevista muista työtehtävistä koulutuksensa, tietojensa, ammattitaitonsa ja kokemuksensa perusteella. Irtisanomisperusteen täyttymiseen vaikuttavat myös työpaikan yleiset olosuhteet, mahdollisuus sopeuttaa työntekijän työtehtävät tai työolot hänen työkykyään vastaaviksi sekä työnantajan mahdollisuudet tehtävien uudelleenjärjestelyyn ja muiden tehtävien tarjoamiseen.

Kokonaisharkinta

Työntekijän henkilöön liittyvän irtisanomisperusteen asiallisuutta ja painavuutta arvioitaessa on otettava huomioon työnantajan ja työntekijän olosuhteet kokonaisuudessaan. Tämä tarkoittaa, että irtisanomisperusteen riittävyttä on arvioitava kaikkien tapauksessa ilmenevien seikkojen kokonaisharkinnalla. Yksilöperusteisessa irtisanomisessa arvioinnissa vaikuttavia seikkoja voivat olla esimerkiksi työntekijän rikkeen laatu ja vakavuus, työntekijän asema ja hänen suhtautumisensa tekoonsa tai käyttäytymiseensä, työn luonne, työn teettämiseen liittyvät erityispiirteet ja työnantajan asema.

■ Varoitus

Työntekijää, joka on laiminlyönyt työsuhteesta johtuvien velvolluuksiensa täyttämisen tai rikkonut niitä, ei kuitenkaan pääsääntöisesti saa irtisanoa ennen kuin hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä.

Varoituksen antamiselle ei ole säädetty mitään erityisiä muotovaatimuksia. Ts. varoitus voi olla suullinen tai kirjallinen, mutta kirjallisesti annettu varoitus on myöhemmin tarvittaessa helpommin toteen näytettävissä. Varoituksen antaminen ei siis edellytä esim. erillistä työntekijän kuulemistä. Väärinkäsitysten välttämiseksi työnantajan olisi kuitenkin syytä antaa työntekijälle tilaisuus lausua näkemyksensä moitittavaan käytökseensä tai menettelynsä johtaneista seikoista. Varoituksessa on syytä myös mainita, että varoituksen kohteena oleva menettelyn toistuessa se voi johtaa työsuhteen päättämiseen.

Olennaista on se, että jälkikäteen voidaan osoittaa varoituksen antaminen (esim. todistajat, työntekijän allekirjoitus varoituksen vastaanottamisesta) ja se mistä seikoista varoitus on annettu, jotta saman tai samantyyppisen rikkomuksen toistuessa voidaan vedota aiemmin annettuun varoitukseen. Aiemmin annetun varoituksen ”vanhentumiselle” ei ole säädetty täsmällistä määräaika.

Jos irtisanomisen perusteena on niin vakava työsuhteeseen liittyvä rikkomus, että työntekijän olisi tullut ilman varoitustakin ymmärtää menettelyn moitittavuus eikä työnantajalta voida näin ollen kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista, ei irtisanominen edellytä varoituksen antamista.

■ Uudelleensijoitus

Työnantajan on myös pääsääntöisesti ennen irtisanomista selvitettävä, olisiko irtisanominen vältettävissä sijoittamalla työntekijä muuhun työhön sellaisiin tehtäviin, joista työntekijä voi ammattitaitonsa ja kokemuksensa huomioon ottaen selviytyä. Uudelleensijoittaminen koskee tilanteita, joissa työntekijän työntekoedellytyksissä on esim. sairauden johdosta tapahtunut sellaisia muutoksia, ettei hän enää selviydy tehtävistään. Samoin se koskee tilanteita, joissa velvoitteiden rikkominen on niin vähäistä, ettei sen voida katsoa vaikuttavan sopimussuhteen jatkamisen edellytyksenä olevaan luottamukseen. Esimerkiksi pätevä työntekijä on osoittautunut sopimattomaksi asiakaspalvelutehtäviin, mutta työnantajalla on mahdollisuuksia tarjota muita hänelle soveltuvia työtehtäviä.

Selvitys voidaan tehdä samassa yhteydessä, kun työntekijää kuullaan jäljempänä selostettavalla tavalla ennen irtisanomista. Tätä selvitystä ei tarvitse tehdä, jos irtisanomisen perusteena on niin vakava työsuhteeseen liittyvä rikkomus, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista.

Luottamusmiehen irtisanominen, ks. jäljempänä kohta 7.5 ja raskaana tai perhevapaillla olevan irtisanominen, ks. kohta 7.2.6.

7.2.3.2 Irtisanomismenettely

- Työnantajan harkinta-aika
- Työntekijän kuuleminen
- Irtisanomisilmoituksen antaminen
- Irtisanomisperusteiden ilmoittaminen
- Irtisanomisaika

■ Työnantajan harkinta-aika

Työnantajan on toimitettava irtisanominen kohtuullisessa ajassa siitä, kun peruste on tullut työnantajan tietoon. Työnantajalla täytyy olla vähintään muutaman viikon verran harkinta-aikaa arvioitaessa sitä, onko olemassa riittävät perusteet työntekijän irtisanomiseen. Kuukausimääriä vanhoihin syihin ei voi vedota irtisanomisen perusteena.

■ Työntekijän kuuleminen

Ennen irtisanomisen toimittamista työntekijälle on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi työsuhteen irtisanomisen perusteesta. Kuulemisella tarkoitetaan työntekijän oikeutta saada tiedot perusteista ja oikeutta esittää asiassa oma kantansa. Työntekijällä on oikeus käyttää kuulemistilaisuudessa avustajaa. Tällainen avustaja voi olla esimerkiksi työntekijöiden luottamusmies, lakimies tai työtoveri.

■ Irtisanomisilmoituksen toimittaminen

Ilmoitus työsuhteen irtisanomisesta tulee toimittaa työntekijälle henkilökohtaisesti.

Jos henkilökohtainen ilmoittaminen ei ole mahdollista, irtisanomisilmoitus voidaan toimittaa kirjeitse tiedossa olevaan postiosoitteeseen, mieluiten kirjattuna kirjeenä tai sähköisesti (tele-kopio ja telepalvelu kuten sähköposti, ei matkapuhelimen tekstiviesti). Tällaisen ilmoituksen katsotaan tulleen vastaanottajan tietoon viimeistään seitsemäntenä päivänä sen jälkeen kun ilmoitus on lähetetty. Työntekijän ollessa vuosilomalla tai työajan tasaamiseksi annetulla vähintään kahden viikon pituisella vapaalla katsotaan kirjeitse tai sähköisesti lähetettyyn ilmoitukseen perustuva työsuhteen päättäminen toimitetuksi kuitenkin aikaisintaan loman tai vapaan päättymistä seuraavana päivänä.

Irtisanomisilmoituksessa on mainittava irtisanomisperusteet sekä työsuhteen päättymispäivämäärä.

■ Irtisanomisperusteiden ilmoittaminen

Työsopimuslain mukaan työnantajan on työntekijän pyynnöstä viivytyksettä ilmoitettava tälle kirjallisesti ne tiedossaan olevat irtisanomisen syyt, joiden perusteella työsuhteeseen on päätetty ja työsuhteen päättymispäivämäärä. Asianmukaista kuitenkin on, että kaikki työnantajan tiedossa olevat irtisanomisperusteet ilmoitetaan jo kirjallisessa irtisanomisilmoituksessa.

■ Irtisanomisaika

Irtisanomisaika määräytyy palvelussuhteen, so. virka- ja työsuhteen, keskeytyksettömän keston mukaan (Huom. TSL 1 luvun 5 §:n säännös). Palvelussuhdetta ei keskeytä palkallinen eikä palkaton virka- tai työvapaa.

Työnantajan on irtisanoessaan työsuhteen noudatettava seuraavia irtisanomisaikoja:

Irtisanomisaika	Palvelussuhde jatkunut keskeytyksettä
14 päivää	enintään 1 vuoden
1 kuukausi	yli 1 vuoden, mutta enintään 4 vuotta
2 kuukautta	yli 4 vuotta, mutta enintään 8 vuotta
4 kuukautta	yli 8 vuotta, mutta enintään 12 vuotta
6 kuukautta	yli 12 vuotta

Työntekijän pyynnöstä tai suostumuksella voidaan noudattaa lyhyempää irtisanomisaikaa kuin edellä.

Irtisanomisaika alkaa kuluu sitä päivää seuraavasta päivästä, jona irtisanominen on annettu tai saatettu tiedoksi. Irtisanominen annetaan tiedoksi työntekijälle henkilökohtaisesti tai jollei se ole mahdollista kirjeitse tai sähköisesti. Menettelystä ks. tarkemmin edellä kohta irtisanomisen toimittaminen.

■ Palvelussuhteen keston laskeminen

Laskettaessa irtisanomisajan määräytymisen perusteena olevan palvelussuhteen kesto otetaan huomioon vain se aika, jonka työntekijä on ollut keskeytyksittä työnantajan palveluksessa työ- tai virkasuhteessa.

Virkasuhteessa palveltu aika otetaan huomioon vain, jos henkilö on välittömästi siirtynyt virkasuhteesta työsuhteeseen. Esimerkiksi äitiysloma, asevelvollisuus tai opintovapaa eivät katkaise palvelussuhdetta. Asevelvollisena palveltua aikaa ei kuitenkaan lueta palvelussuhteen kestoajaksi.

7.2.3.3 Irtisanomisajan noudattamatta jättäminen

Työnantajan, joka ei noudata irtisanomisaikaa, on maksettava työntekijälle täysi palkka irtisanomisajalta.

Jos irtisanomisajan noudattamatta jättäminen puolin ja toisin koskee vain osaa irtisanomisajasta, suoritusvelvollisuus koskee vastaavaa osaa irtisanomisajan palkasta.

7.2.3.4 Korvaus perusteettomasta irtisanomisesta

Työnantaja, joka on työsopimuslaissa säädettyjen perusteiden vastaisesti irtisanonut työsopimuksen, voidaan velvoittaa suorittamaan työntekijälle korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä. Korvauksen määrä on vähintään 3 kuukauden ja enintään 24 kuukauden palkka. Korvauksen suuruutta määrittäessä otetaan työsopimuksen päättämisen syystä riippuen huomioon mm. työtä vaille jäämisen kesto, työsuhteen kesto, työntekijän ikä ja hänen mahdollisuutensa saada ammatiaan ja koulutustaan vastaavaa työtä, työnantajan menettely työsopimusta päätettäessä ja työntekijän itsensä antama aihe työsopimuksen päättämiseen.

■ Työttömyyspäivärahan vaikutus edellä tarkoitettuun korvaukseen

Työntekijälle työsopimuksen perusteettoman päättämisen johdosta maksettavasta korvauksesta on vähennettävä sillä osin kuin se on korvausta työntekijälle ennen tuomion julistamista tai antamista menetetyistä työttömyydestä johtuvista palkkaeduista:

- 1) 75 % työntekijälle ko. ajalta maksetusta ansiosidonnaisesta työttömyyspäivärahasta
- 2) 80 % työntekijälle ko. ajalta maksetusta peruspäivärahasta sekä
- 3) työntekijälle ko. ajalta maksettu työmarkkinatuki kokonaisuudessaan.

Tuomioistuimien voi tehdä työntekijälle maksettavasta korvauksesta eräissä tapauksissa pienemmänkin vähennyksen.

Tuomioistuimien velvoittaa työnantajan maksamaan työntekijälle maksettavasta korvauksesta vähennettävän rahamäärän työttömyysvakuutusrahastolle tai Kansaneläkelaitokselle siitä riippuen, onko työntekijälle maksettu ansiosidonnaista päivärahaa, peruspäivärahaa vai työmarkkinatukea.

Jos työnantajan korvausvelvollisuudesta tehdään sopimus, siinä on erikseen mainittava sovittu kokonaiskorvaus sekä erikseen siihen sisältyvä työntekijälle työttömyydestä johtuvista, ennen sopimuksen tekemistä menetetyistä palkkaeduista maksettava korvaus. Työntekijälle maksettavasta korvauksesta on tehtävä sama vähennys kuin tehdään tuomioistuimessa. Työnantaja vastaa siitä, että vähennetty rahamäärä suoritetaan työttömyysvakuutusrahastolle tai Kansaneläkelaitokselle ja että sopimusjäsenen toimitetaan sille tiedoksi.

7.2.3.5 Neuvottelumenettely ja kanne aika työtuomioistuimeen

■ Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettely on kunnallisen pääsopimuksen mukainen (välitön neuvonpito, paikallisneuvottelut, keskusneuvottelut). Kunnallinen pääsopimus on painettu KVTES:n sopimusmääräysten jälkeen. Vaikka pääsopimus on irtisanottu ja sen voimassaolo päättyi 12.3.2008, pääsopimuksen neuvottelumenettelyä koskevia määräyksiä noudatetaan edelleen (lukuunottamatta 9 §:n 2 mom., 11 § ja 12 §:n 2 mom., ks. KT:n yleiskirje 6/2008).

■ Neuvottelumenettelyyn kuuluvat asiat

Kun työsopimus on irtisanottu työntekijästä johtuvasta syystä, vain irtisanomisaikaa koskeva erimielisyys voidaan saattaa neuvoteltavaksi ja työtuomioistuimen käsiteltäväksi.

■ Neuvottelumenettelyn ulkopuoliset asiat

Muut työntekijästä johtuvasta syystä tapahtuneeseen irtisanomiseen liittyvät riita-asiat ratkaistaan viime kädessä yleisissä tuomioistuimissa.

7.2.3.6 Kanneaika yleiseen alioikeuteen ja tuomioistuinkäsittely

Työsopimuksen irtisanomista koskeva riita-asia voidaan saattaa käräjäoikeuden käsiteltäväksi, jos riidan kohteesta on säännös työsopimuslaissa ja kanne perustetaan työsopimuslakiin.

Kanne työsopimuksen irtisanomista koskevassa riita-asia on pantava vireille käräjäoikeudessa 2 vuoden kuluessa siitä, kun työsuhde on päättynyt.

7.2.4 Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen irtisanominen taloudellisista ja tuotannollisista syistä

Säännökset ja määräykset

Irtisanomisperusteet	TSL 7 luku 1 ja 3–4 §
Irtisanominen liikkeen luovutuksen yhteydessä	TSL 7 luku 5 §, Kuntajakolaki 13 § ja laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta 13 §
Irtisanomisaika	KVTESVIII luku 5 § OVTES, yleinen osa 53 § TTES yleinen osa 5 §
Irtisanomisajan noudattamatta jättäminen	TSL 6 luku 4 §
Sopimussuhteen hiljainen pidennys	TSL 6 luku 5 §
Irtisanotun työntekijän takaisin ottaminen	TSL 6 luku 6 §
Työsopimuksen päättämismenettely	TSL 9 luku
Vahingonkorvausvelvollisuus	TSL12 luku 2 ja 3 §
Työntekijän tehtävät ja velvollisuudet	KVTES I luku 10 §
Työsopimuksen päättymisen	KVTESVIII luku 3 § 2 mom. TTES 5 § 1 mom
Irtisanomisperusteiden ilmoittaminen	TSL 9 luku 5 §
Yhteistoimintamenettely ja toimintasuunnitelma	KYtL 4-9 § (KVTESVIII luku 3 § 2 mom) TTES 5 § 2 mom.
Työvoiman vähentämisjärjestys	KVTESVIII luku 4 § TTES 4 § 4. kohta
Ilmoitus työvoimatoimistolle	TSL 9 luku 3 a §
Tiedottamisvelvollisuus työllistymisohjelmasta ja työllistymisohjelmallisista	TSL 9 luku 3 b §
Työllistymisvapaa	TSL 7 luku 12 §

7.2.4.1 Taloudelliset ja tuotannolliset irtisanomisperusteet

Työnantaja saa irtisanoa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen vain asiallisesta ja painavasta syystä. Tämä yleisedellytys koskee sekä työntekijästä johtuvia syitä että taloudellisia ja tuotannollisia perusteita.

Taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla irtisanottaessa edellytetään lisäksi, että

- tarjolla oleva työ on vähentynyt
- taloudellisista, tuotannollisista tai työnantajan toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvista syistä
- olennaisesti ja pysyvästi ja
- ettei työntekijä ole sijoitettavissa tai koulutettavissa toisiin tehtäviin siten kuin jäljempänä selostetaan.

Perustetta työsopimuksen irtisanomiseen ei ole ainakaan silloin, kun

- 1) työnantaja on joko ennen irtisanomista tai sen jälkeen ottanut uuden työntekijän samankaltaisiin tehtäviin, vaikka työnantajan toimintaedellytykset eivät ole vastaavana aikana muuttuneet; tai
- 2) töiden uudelleenjärjestelystä ei ole aiheutunut työn tosiasiallista vähentymistä.

Näitä irtisanomisperusteita on noudatettava sellaisenaan myös liikkeen luovutuksen yhteydessä. Luovutuksensaajalla ei ole erityistä irtisanomisperustetta pelkästään liikkeen luovutuksen perusteella.

Kuntajakolain mukaisiin vuosina 2008–2013 voimaan tuleviin kuntajaon muutoksiin ja kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain (jäljempänä puitelaki, voimassa 2007-2012) 5 §:n tarkoittamien kuntien ja perusterveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvän sosiaali-toimen sekä ammatillisen peruskoulutuksen yhteistoiminta-alueiden muodostamisiin ja 6 §:n tarkoittamiin laajaa väestöpohjaa edellyttävien palvelujen turvaamiseksi toteutettaviin toimenpiteisiin perustuvien toiminnan uudelleenjärjestelyjen perusteella työnantajalla ei ole oikeutta irtisanoa palvelussuhdetta taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla. Työsuhde voidaan kuitenkin irtisanoa, jos työntekijä kieltäytyy vastaanottamasta työnantajan hänelle tarjoamaa TSL 7 luvun 4 §:n mukaista uutta työtehtävää. Tämä irtisanomiskielto on voimassa viisi vuotta kuntajaon muutoksen voimaantulosta ja puitelain 5 ja 6 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa henkilöstön siirtymisestä uuden työnantajan palvelukseen.

■ Muun työn tarjoamisvelvollisuus

Työnantaja ei saa irtisanoa työsuhdetta taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä, vaikka työntekijän työtehtävät olisivat vähentyneet sekä olennaisesti että pysyvästi, vaan työnantajalla on ensin velvollisuus selvittää, voidaanko työntekijä ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden kohtuu-

della sijoittaa työnantajalla mahdollisesti vapaana oleviin työsuhteisiin tehtäviin. Uudelleensijoitusvelvollisuus koskee siis vain sellaisia työtehtäviä, joita kunnassa on jo olemassa ja jotka ovat ”avoimena”. Sijoitusvelvollisuus koskee niin koko- kuin osa-aikaisia tehtäviä.

Työntekijälle on tarjottava ensisijaisesti hänen työsopimuksensa mukaista työtä vastaavaa työtä. Jos tällaista työtä ei ole, työntekijälle on tarjottava muuta hänen koulutustaan, ammattitaitoaan tai kokemustaan vastaavaa työtä. Tarjotun työn ei tarvitse olla samalla tavoin palkattua kuin irtisanottavan työntekijän sen hetkinen työ. Tarjotusta työstä maksetaan tarjotun työn mukainen palkka.

Jos samanaikaisesti irtisanotaan useita työntekijöitä, työnantajan tehtävänä on arvioida, ketkä irtisanottavista pystyisivät tarjolla olevaa muuta työtä tekemään ja keille sitä on tällä perusteella tarjottava. Jos irtisanomisen asemesta on esimerkiksi tarjolla sijaisuuden hoitaminen ja useat irtisanottavista työntekijöistä pystyisivät sijaisuuden hoitamaan, tulee työnantajan ottaa huomioon jäljempänä selostettava työvoiman vähentämisenjärjestys päättäessään, kenelle sijaisuuden hoitamista tarjoo.

Muun työn tarjoamisvelvollisuus on olemassa ennen irtisanomista ja koko irtisanomisajan. Työnantajan tulee aina tarjota irtisanottaville työtä (esim. sijaisuuden hoitamista), joka on työnantajan tiedossa irtisanomisilmoituksen antamishetkellä tai jota ilmaantuu irtisanomisilmoituksen antamisen jälkeen ennen työsuhteen päättymistä. Irtisanomisilmoituksessa voidaan todeta, että tällaisista tehtävistä tiedotetaan erikseen esim. työnantajan/työyksikön ilmoitustaululla tai henkilökuntalehdessä. Irtisanotuille, jotka haluavat ottaa näitä töitä vastaan, voidaan varata tilaisuus ilmoittautua työnantajalle määräajassa tiedotuksen julkaisemisesta. Irtisanomisilmoituksessa voidaan lisäksi todeta, että työntekijät otetaan ilmaantuneisiin uusiin töihin vasta määräajan (esim. kaksi viikkoa) kuluttua tiedotuksen julkaisemisesta.

■ Koulutusvelvollisuus

Työnantajan on järjestettävä työntekijälle sellaista työnantajalla tarjolla olevien uusien tehtävien edellyttämää koulutusta, jota voidaan pitää molempien sopimusosapuolien kannalta tarkoituksenmukaisena ja kohtuullisena.

Kouluttamisen mahdollisuuksia arvioitaessa on otettava huomioon paitsi kunnan käytännölliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen antamiseen myös työntekijän soveltuvuus kyseeseen tulevan koulutuksen vastaanottamiseen. Työnantajan työn tarjoamis- ja koulutusvelvollisuus ovat näin ollen osa irtisanomisperustetta.

Jos esimerkiksi kone- ja laitehankinnoista tai muista työmenetelmien muutoksista ei ole aiheutunut tehtävien vähentymistä, mutta muun muassa työn sisältö ja vaativuus ovat muuttuneet siten, että työntekijä ei suoriutuisi siitä aikaisemmin valmiuksin, tulee työnantajan yleensä kouluttaa työntekijä niin, että hän voi jatkaa muuttuneissa tehtävissä.

■ Muun työn vastaanottovelvollisuus

Työntekijä on velvollinen ottamaan vastaan

- työsopimuksensa mukaisia tehtäviä,
- tehtäviä, jotka poikkeavat työsopimuksen mukaisista tehtävistä niin vähän, että työtehtävien muutos kuuluu työnantajan työnjohto-oikeuden piiriin ja
- tehtäviä, joita voidaan hänen koulutuksensa ja työkokemuksensa huomioon ottaen pitää hänelle sopivina, vaikka ne poikkeaisivatkin olennaisesti työsopimuksen mukaisista tehtävistä.

Jos työntekijä kieltäytyy ottamasta vastaan tarjottua muuta työtä, työnantajalla on oikeus irtisanoa hänet irtisanomisen muiden edellytysten täytyessä.

7.2.4.2 Irtisanomismenettely ja toimintasuunnitelma

- Yhteistoimintamenettely, kirjallinen neuvotteluesitys ja toimintasuunnitelma
- Työvoiman vähentämisjärjestys
- Ilmoitus työvoimatoimistolle
- Työnantajan tiedottamisvelvollisuus työllistymisohjelmasta ja työllistymisohjelmallisästä
- Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen
- Irtisanomisilmoituksen antaminen
- Irtisanomisaika
- Irtisanomisperusteiden ilmoittaminen

■ Yhteistoimintamenettely, kirjallinen neuvotteluesitys ja toimintasuunnitelma

Mikäli kunnan talousarvioehdotuksessa edellytetään sellaisia toimenpiteitä, joiden toteuttaminen todennäköisesti aiheuttaisi useita irtisanomisia (lomautuksia tai osa-aikaistamisia), toimenpiteitä on käsiteltävä yhteistoimintamenettelyssä ennen kuin kunnanhallitus tekee valtuustolle lopullisen talousarvioehdotuksen.

Ennen kuin työnantaja päättää työntekijöiden irtisanomista taloudellisista tai tuotannollisista syistä, työnantajan on neuvoteltava toimenpiteen

- perusteista, vaikutuksista ja vaihtoehdoista
- yhteistoiminnan hengessä yksimielisyyden saavuttamiseksi
- ainakin niiden työntekijöiden kanssa, joita asia koskee.

Yksittäistä työntekijää koskeva asia käsitellään ensisijaisesti työnantajan ja työntekijän välillä. Työntekijän pyynnöstä asian käsittelyyn voi osallistua myös luottamusmies tai työsuojeluvaltuutettu tai muu henkilöstön edustaja.

Milloin irtisanominen (tai lomauttaminen tai osa-aikaistaminen) koskee vähintään kolmea työntekijää/viranhaltijaa tai työnantaja, työntekijä taikka luottamusmies sitä vaatii, yhteistoimintaneuvotteluun osallistuu myös henkilöstön edustaja.

■ Kirjallinen neuvotteluesitys

Ennen neuvottelujen aloittamista työnantajan on annettava kirjallinen neuvotteluesitys työntekijälle viimeistään 5 päivää ennen neuvottelujen aloittamista. Neuvotteluesityksellä tarkoitetaan kirjallista tietoa neuvottelujen aloittamisajasta ja -paikasta sekä neuvotteluissa käsiteltävistä asioista. Neuvotteluesitys tai siitä ilmenevät tiedot on toimitettava kirjallisesti työvoimatoimistolle viimeistään yhteistoimintaneuvottelujen alkaessa.

Harkitessaan vähintään kymmenen työntekijän/viranhaltijan irtisanomista taloudellisista tai tuotannollisista syistä, (tai osa-aikaistamista tai lomauttamista yli 90 päiväksi), työnantajan on annettava ko. työntekijöiden edustajalle kirjallisesti käytettävissä olevat tiedot:

- aiottujen toimenpiteiden perusteista
- alustava arvio irtisanomisten, lomauttamisten ja osa-aikaistamisten määrästä
- selvitys periaatteista, joiden mukaan irtisanomisen, lomauttamisen tai osa-aikaistamisen kohteeksi joutuvat viranhaltijat määrätään
- arvio ajasta, jonka kuluessa irtisanomiset, lomauttamiset ja osa-aikaistamiset tehdään.

■ Toimintasuunnitelma

Työnantajan tulee antaa vähintään 10 työntekijän/viranhaltijan irtisanomista koskevan yhteistoimintamenettelyn alussa asianomaisille luottamusmiehille esitys työllistymistä edistävaksi toimintasuunnitelmaksi, jonka sisällöstä neuvotellaan em. luottamusmiesten kanssa. Toimintasuunnitelmaa valmistellessaan työnantajan on

viipymättä selvitettävä yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa työllistymistä tukevat julkiset työvoimapalvelut. Toimintasuunnitelmasta tulee käydä ilmi yhteistoimintamenettelyyn

- suunniteltu aikataulu,
- neuvotteluissa noudatettavat menettelytavat,
- yhteistoimintamenettelyssä noudatettavat toimintaperiaatteet julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja palveluja käytettäessä sekä työnsä ja koulutuksen edistämiseksi.

Jos yhteistoimintamenettely koskee alle 10 työntekijää/viranhaltijaa, yhteistoimintamenettelyssä on esitettävä toimintaperiaatteet, joiden mukaisesti irtisanomisajan kuluessa tuetaan työntekijöiden/viranhaltijoiden omaloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä heidän työllistymistään julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitetuilla palveluilla.

Neuvottelujen yhteydessä on selvitettävä, voidaanko työntekijä kohtuudella sijoittaa kunnan muihin töihin tai voidaanko työntekijälle järjestää työnantajan tarpeisiin soveltuvaa koulutusta tarjolla oleviin uusiin tehtäviin. Luottamusmiehellä on oikeus osallistua selvittelyyn.

Työtä voidaan tarjota erikseen henkilökohtaisesti yhdelle tai useammalle irtisanottavalle tai keskustella luottamusmiehen kanssa tavasta, jolla tiedossa olevista työmahdollisuuksista ilmoitetaan irtisanottaville. Näille tulee varata mahdollisuus esimerkiksi määräajassa ilmoittaa työnantajalle halukkuudestaan ottaa vastaan tarjolla olevia töitä.

Työnantajan ei katsota täyttäneen edellä tarkoitettua neuvotteluelvoitettaan ennen kuin asiasta on sovittu tai neuvotteluja on käyty vähintään

- viikon ajanjaksona niiden alkamisesta lukien, (irtisanominen, osa-aikaistaminen tai 90 päivää pidempi lomauttaminen kohdistuu vähintään 10 viranhaltijaan/työntekijään) tai
- 14 päivän ajanjaksona niiden alkamisesta lukien muissa tapauksissa.

Irtisanottavalle työntekijälle on myös selvitettävä työvoimatoimistolta saatavat työvoimapalvelut.

■ Työvoiman vähentämjärjestys

Kun työvoimaa vähennetään taloudellisista, tuotannollisista tai muista niihin verrattavista syistä, on mahdollisuuksien mukaan noudatettava sääntöä, että

- viimeksi irtisanoaan kunnan toiminnalle tärkeitä työntekijöitä ja saman työnantajan työssä osan työkyvystään menettäneitä.
- Jos työntekijät ovat näillä perusteilla samanarvoisia, kiinnitetään huomiota myös työntekijän huoltovelvollisuuden määrään ja työsuhteen kestoaikaan.

■ Työntekijän oikeus työllistymisvapaaseen

Jolleivät työnantaja ja työntekijä ole irtisanomisen jälkeen muuta sopineet, taloudellisella tai tuotannollisella perusteella irtisanotulla työntekijällä on oikeus vapaaseen täydellä palkalla osallistuakseen irtisanomisaikanaan julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitetun työllistymisohjelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, harjoitteluun ja työssä oppimiseen tai oma-aloitteeseen tai viranomaisaloitteeseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleen-sijoitusvalmennukseen.

Työllistymisvapaan pituus määräytyy irtisanomisajan pituuden mukaan seuraavasti:

- 1) enintään yhteensä 5 työpäivää, jos irtisanomisaika on enintään yksi kuukausi,
- 2) enintään yhteensä 10 työpäivää, jos irtisanomisaika on yhtä kuukautta pidempi mutta enintään 4 kuukautta ja
- 3) enintään yhteensä 20 työpäivää, jos irtisanomisaika on yli 4 kuukautta.

Työntekijän on ennen työllistymisvapaan tai sen osan käyttämistä ilmoitettava siitä ja vapaan perusteesta työn-

antajalle niin hyvissä ajoin kuin mahdollista sekä pyydetäessä esitettävä luotettava selvitys kunkin vapaan perusteesta. Työllistymisvapaan käyttämisestä ei saa aiheutua työnantajalle merkittävää haittaa. Määräaikaisessa palvelussuhteessa olevalla ei ole oikeutta em. työllistymisvapaaseen.

■ Ilmoitus työvoimatoimistolle

Työnantajan, joka irtisanoo taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla työntekijän, jolle ennen irtisanomisajan päättymistä kertyy vähintään kolmen vuoden työhistoria saman työnantajan tai eri työnantajien työssä, on velvollinen ilmoittamaan irtisanomisesta viipymättä työvoimatoimistolle.

■ Työnantajan tiedottamisvelvollisuus työllistymisohjelmasta ja työllistymisohjelmallisästä

Työnantajalla on velvollisuus tiedottaa työntekijälle hänen oikeudestaan työvoimatoimiston laatimaan työllistymisohjelmaan sekä oikeudesta työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymisohjelmallisään, jos hänelle ennen irtisanomisajan päättymistä kertyisi yhteensä vähintään 3 vuoden työhistoria saman tai eri työnantajien palveluksessa.

■ Irtisanomisilmoitus, irtisanomisaika, palvelussuhteen keston laskeminen, irtisanomisajan noudattamatta jättäminen ja irtisanomisperusteiden ilmoittaminen työntekijälle

Kuten edellä kohdassa 7.2.3.2 ja 7.2.3.3 Irtisanominen työntekijästä johtuvasta syystä.

■ Sopimussuhteen hiljainen pidennys

Kuten edellä kohdassa 6.1.3.

7.2.4.3 Neuvottelumenettely ja kanneaika

■ Neuvottelumenettelyyn kuuluvat asiat

Kun työsopimus on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä,

- irtisanomisaikaa,
- työvoiman vähentämisyjärjestystä
- KVTES VIII luku 7 §:n pakollinen työharjoittelu

koskeva erimielisyys voidaan saattaa neuvoteltavaksi ja työtuomioistuimen käsiteltäväksi.

■ Neuvottelumenettelyn ulkopuoliset asiat

Muut taloudellisista tai tuotannollisista syistä tapahtuneeseen irtisanomiseen liittyvät riita-asiat ratkaistaan viime kädessä yleisissä tuomioistuimissa. Tällaisia ovat mm.

- irtisanomisperusteet eli taloudellisen, tuotannollisen tai muun niihin verrattavan syyn olemassaolo ja työntekijän uudelleen sijoittamista ja kouluttamista koskevan mahdollisuuden puuttuminen,
- yhteistoimintamenettely ja toimintasuunnitelma irtisanomisilmoituksen toimittaminen,
- vahingonkorvausvelvollisuus irtisanottaessa työntekijä taloudellisten ja tuotannollisten irtisanomisperusteiden vastaisesti ja
- irtisanotun työntekijän takaisin ottaminen
- työllistymisvapaa.

■ Neuvottelumenettely ja vanhentumisajat

Kuten edellä kohdassa 7.2.3.5 Irtisanominen työntekijästä johtuvasta syystä.

■ Kanneaika yleiseen alioikeuteen ja tuomioistuinkäsittely

Kuten edellä kohdassa 7.2.3.6 Irtisanominen työntekijästä johtuvasta syystä.

7.2.4.4 Työntekijän takaisinottaminen

Jos työnantaja on irtisanonut toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen taloudellisista tai tuotannollisista eli muista kuin työntekijästä johtuvista syistä ja

- työnantaja tarvitsee 9 kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä työvoimaa
- samoihin tai samanlaisiin tehtäviin,
- työnantajan tulee tiedustella paikalliselta työvoimaviranomaiselta, onko entisiä työntekijöitä etsimässä tämän viranomaisen välityksellä työtä, ja myönteisessä tapauksessa tarjota työtä ensisijassa näille työntekijöille.

Edellä sanottu koskee myös työsopimuslaissa tarkoitettua liikkeen luovutuksen saajaa, silloin kun luovuttaja on irtisanonut työntekijän työsopimuksen päättymään ennen luovutushetkeä.

7.2.4.5 Korvausvelvollisuus perusteettomasta irtisanomisesta

Kuten edellä kohdassa 7.2.3.4 Korvausta määrättäessä ei kuitenkaan sovelleta säännöstä korvauksen vähimmäismäärästä (so. vähintään 3 kuukauden palkasta).

7.2.5 Irtisanominen liikkeen luovutuksen yhteydessä

Ks. edellä kohta 2.6.2

7.2.6 Raskaana ja perhevapaalla olevan irtisanominen

Säännökset

Erityissuoja	TSL 7 luku 9 §
Työhön paluu	TSL 4 luku 9 §

Työnantaja ei saa irtisanoa työsopimusta työntekijän raskauden johdosta eikä sillä perusteella, että työntekijä

käyttää oikeuttaan perhevapaisiin. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä selvitys raskaudesta.

Jos raskaana olevan tai perhevapaita käyttävän työsopimus irtisanotaan, irtisanomisen katsotaan johtuneen työntekijän raskaudesta tai perhevapaan käyttämisestä, ellei työnantaja voi osoittaa sen johtuneen muusta syystä.

Jos raskaana olevan työntekijän työsopimus irtisanotaan taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä ennen äitiysvapaan alkua, työnantajan on osoitettava, että työnantajalla on työsopimuslain 7 luvun 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu peruste irtisanomiseen ja toisaalta, ettei irtisanomisen kohdistuminen raskaana olevaan ole johtunut raskaudesta. Sama koskenee muiden perhevapaiden käyttäjää.

Taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla työnantaja saa irtisanoa erityisiä äitiys-, äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevan työntekijän vain, jos työnantajan toiminta päättyy kokonaan. Ts. tällöin työsuhte voi päättyä em. vapaan ajanakin.

Em. perhevapaalla olevan irtisanominen muutoin taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla, so. työnantajan toiminnan jatkuessa, on mahdollista vasta sen jälkeen, kun työntekijä palaa vapaalta työhön. Irtisanomisaika voi alkaa siis kulumaan aikaisintaan perhevapaan päättymisestä.

Raskaus ja perhevapaat eivät kuitenkaan estä työsopimuksen irtisanomista (perhevapaiden alkaessa tai aikana) työntekijän henkilöön liittyvästä syystä silloin, kun peruste ei millään lailla liity työntekijän raskauteen tai perhevapaan käyttöön.

7.3 Työsopimuksen purkaminen

Säännökset ja määräykset

Purkamisperuste (muulloin kuin koeaikana)	TSL 8 luku 1 §
Purkamisoikeuden raukeaminen	TSL 8 luku 2 §
Työntekijän ja työnantajan kuuleminen	TSL 9 luku 2 §
Purkamisilmoitus	TSL 9 luku 4 §
Purkamisperusteiden ilmoittaminen työntekijälle	TSL 9 luku 5 §
Kanneaika ja tuomioistuinkäsittely	TSL 13 luku 9 §
Vahingonkorvaus	TSL 12 luku 2 ja 3 §
Lomarahan maksamatta jättäminen	KVTES IV luku 18 § 3 mom., TTES 55 § 5 mom

Työsuhteen purkaminen merkitsee työsuhteen päättymistä välittömästi ilman irtisanomisaikaa. Purkaminen voi koskea sekä toistaiseksi voimassa olevaa että määräaikaista työsuhdetta.

7.3.1 Purkamisperuste

Työnantaja saa purkaa työsopimuksen vain, jos työnantajalla on siihen työsopimuslaissa tarkoitettu erittäin painava syy. Työsuhte päättyy, kun purkamisilmoitus on tullut tiedoksi vastapuolelle.

Työnantajan purkamisperusteet ovat luonteeltaan samankaltaisia kuin työntekijän henkilöön liittyvät työnantajan irtisanomisperusteet, mutta purkamisperusteen tulee olla aina irtisanomisperustetta painavampi.

Tällaisena syynä voidaan pitää työntekijän työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisaikana.

Työntekijä saa vastaavasti purkaa työsopimuksen päättyväksi heti, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuuden mukaan vaatia sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa.

Purkamisperuste täyttyy silloin, kun sopijakumppani on rikkonut tai laiminlyönyt työsopimuksesta, työsopimuslaista tai muusta työoikeudellisesta laista johtuvia velvoitteitaan purkamista koskevassa säännöksessä tarkoitetulla vakavalla tavalla. Myös muun lain vakava rikkomisen tai lainvastainen menettely voi olla purkamisen perusteena, jos sillä on vakavat vaikutukset sopijapuolten asemaan luottamukseen perustuvassa työsuhteessa.

Työnantajalla voi olla oikeus purkaa työsopimus esim. seuraavissa tapauksissa:

- Työntekijä on sopimusta tehtäessä olennaisessa kohdin johtanut harhaan työnantajaa.
- Työntekijä välinpitämättömyydellään vaarantaa työturvallisuutta työpaikalla taikka esiintyy siellä päihdyneenä tai siellä vastoin kieltoa käyttää päihdyttäviä aineita.
- Työntekijä törkeällä tavalla rikkoo TSL:n 3 luvun 3 §:ssä kilpailevan toiminnan kieltoa.

Työntekijällä voi olla oikeus purkaa työsopimus esim. seuraavissa tapauksissa:

- Työnantaja tai tämän sijainen välinpitämättömyydellään vaarantaa työturvallisuutta työpaikalla.
- Työntekijälle ei anneta riittävästi työtä.
- Palkkaa ei makseta sopimuksen mukaisesti.

Joissakin poikkeuksellisissa tapauksissa myös työsuhteen kannalta epäasianmukainen käyttäytyminen vapaa-aikana voi merkitä purkamisperusteen täyttymistä. Jos työntekijä syyllistyy vapaa-aikanaan sellaiseen rikolliseen tekoon tai käyttäytymiseen, joka vakavalla tavalla heikentää osapuolten välistä luottamusta tai muutoin vaikuttaa olennaisella tavalla työntekijän työsopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseen, purkamisperuste voi täytyä.

Työnantaja voi purkaa työsopimuksen ainoastaan työntekijän vakavan sopimusrikkomuksen, laiminlyönnin tai epäasiallisen käyttäytymisen tai menettelyn johdosta. Työsopimusta ei saa päättää purkamalla työnantajan omista sopimusedellytyksissä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Työnantaja ei voi purkaa sopimusta taloudellisilla eikä tuotannollisilla syillä eikä työntekijä vastaavasti omista työnteoedellytyksissään tapahtuneiden muutosten vuoksi.

■ Hoitoonohjaus

Mikäli kunta on hyväksynyt kunnassa sovellettavaksi päihdeongelmaisten hoitoonohjausta koskevan sopimuksen, tulee tämän sopimuksen määräykset ottaa huomioon harkittaessa työsopimuksen irtisanomista tai purkamista työntekijän alkoholi- tai muiden päihdeongelmien vuoksi. Jos paikallinen sopimus edellyttää kyseisessä tapauksessa päihdeongelmaisen työntekijän ohjaamista hoitoon, työnantajan on suoritettava hoitoonohjaus sen mukaisesti. Jos kuitenkin työntekijä kieltäytyy hoidosta tai hoidon alettua laiminlyö hoidossakäymisen, voidaan hänen työsopimuksensa irtisanoa tai purkaa. Samoin voidaan työsuhte päättää, mikäli hoidon päätyttyä todetaan, ettei hoito ole tuottanut tulosta.

Velvollisuuksien laiminlyönti tai rikkominen voi olla myös siinä määrin törkeää, että työnantajalla on oikeus ilman hoitoonohjausta purkaa tai irtisanoa työsopimus. Tämä mahdollisuus tulee myös ottaa huomioon mahdollisissa hoitoonohjaussopimuksissa tai päätöksissä.

7.3.2 Purkamisoikeuden raukeaminen

Purkamisoikeus raukeaa, jos työsopimusta ei ole purettu 14 päivän kuluessa siitä, kun sopijapuoli sai tosiasioihin perustuvan tiedon purkamisperusteiden täyttymisestä.

Jos purkaminen estyy pätevän syyn vuoksi, sen saa toimittaa 14 päivän kuluessa esteen lakkaamisesta. Pätevä syy on olemassa vain, jos purkamisen toimittaminen on estynyt pakottavasta syystä.

Purkamiselle määrätyn ajan päättymisen jälkeen perustetta voidaan vielä käyttää irtisanomis-perusteena kohtuullisen ajan perusteiden tulemisesta asianomaisen viranomaisen tietoon, ellei työnantajan ja työntekijän välillä ole paikallisesti toisin sovittu.

Purkamisoikeus voi raueta myös ennen 14 päivän määräajan umpeen kulumista, jos sitä ennen esimerkiksi loukattu osapuoli on antanut anteeksi loukkauksen tai laiminlyönnin.

Määräajan laskeminen alkaa siitä, kun työnantaja tai vastaavasti työntekijä sai tosiasioihin perustuvan tiedon purkamisen perusteena olevista seikoista.

Jos purkamisesta päättää julkisyhteisössä monijäseninen toimielin, purkamisoikeus ei raukea, jos esitys purkamisesta on toimitettu (esityslista lähetetty) toimivaltaiselle toimielimelle 14 päivän kuluessa siitä, kun asianomainen esittelijä on saanut asiasta tiedon. Toimielimen on käsiteltävä asia ilman aiheetonta viivytystä.

Toimitettaessa työsopimuksen purkamisilmoitus kirjeitse tai sähköisesti katsotaan purkamisperusteisiin vedotun

määräajassa, jos ilmoitus on tuon ajan kuluessa jätetty postin kuljetettavaksi tai lähetetty sähköisesti.

7.3.3 Purkamismenettely

- Kuuleminen
- Purkamisilmoitus
- Purkamisperusteiden ilmoittaminen

■ Kuuleminen

Ennen työsopimuksen purkamista on työnantajan varattava työntekijälle mahdollisuus tulla kuulluksi työsopimuksen purkamisen perusteesta. Kuulemisella tarkoitetaan työntekijän oikeutta saada tiedot perusteista ja oikeutta esittää oma kantansa. Työntekijällä on oikeus käyttää kuulemistilaisuudessa avustajaa. Tällainen avustaja voi olla esimerkiksi työntekijöiden luottamusmies, lakimies tai työtoveri.

Vastaavasti työntekijällä on velvollisuus kuulla työnantaja ennen kuin työntekijä purkaa työsopimuksen.

■ Purkamisilmoitus

Purkamisilmoitus on toimitettava työntekijälle tai työnantajalle tai tämän edustajalle purkamiselle säädetyn 14 päivän määräajan kuluessa henkilökohtaisesti.

Jos henkilökohtainen ilmoittaminen ei ole mahdollista, ilmoitus voidaan toimittaa kirjeitse tai sähköisesti (telekopio, telepalvelu ja sähköposti, ei matkapuhelin tekstiviesti). Tällaisen ilmoituksen katsotaan tulleen vastaanottajan tietoon viimeistään 7. päivänä sen jälkeen kun ilmoitus on lähetetty. Työntekijän ollessa vuosilomalla tai työajan tasaamiseksi annetulla vähintään kahden viikon pituisella vapaalla katsotaan kirjeitse tai sähköisesti lähetettyyn ilmoitukseen perustuva työsuhteen päättäminen toimituksi kuitenkin aikaisintaan loman tai vapaan päättymistä seuraavana päivänä.

Työsopimus päättyy heti purkamisilmoituksen tiedoksi-saantipäivänä, minkä seikan tulee ilmetä purkamisilmoituksesta.

■ Purkamisperusteiden ilmoittaminen työntekijälle

Työnantajan on työntekijän pyynnöstä viivytyksettä ilmoitettava tälle kirjallisesti ne työnantajan tiedossa olevat purkamisen syyt, joiden perusteella työsopimus on päätetty.

7.3.4 Kanneaika ja tuomioistuinkäsittely

Työsopimuksen purkamista koskeva kanne on pantava viereille käräjäoikeudessa 2 vuoden kuluessa siitä, kun työsuhde on päättynyt.

7.3.5 Korvaus perusteettomasta purkamisesta

Työnantaja, joka on työsopimuslaissa säädettyjen perusteiden vastaisesti purkanut työsopimuksen, voidaan velvoittaa suorittamaan työntekijälle korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä. Korvauksen määrä on vähintään 3 kuukauden ja enintään 24 kuukauden palkka. Korvauksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon työsopimuksen päättämisen syystä riippuen mm. työtä vaille jäämisen kesto aika, työsuhteen kesto, työntekijän ikä ja hänen mahdollisuutensa saada ammatiaan ja koulutustaan vastaavaa työtä, työnantajan menettely työsopimusta päätettäessä ja työntekijän itsensä antama aihe työsopimuksen päättämisen. Jos työnantaja on purkanut työsopimuksen yksinomaan työsopimuslain 8 luvun 1 §:ssä säädettyjen purkamisperusteiden vastaisesti (so. purkamisperuste ei täyty, mutta työnantajalla on laissa tarkoitettu riittävä peruste työntekijän irtisanomiseen työntekijän henkilöön liittyvästä syystä), korvaus voi olla pienempi kuin työntekijän 3 kuukauden palkkaa vastaava määrä.

Työttömyyspäivärahan vaikutuksesta korvaukseen ks. edellä tämän luvun kohta 7.2.3.4.

Luottamusmiehen työsopimuksen purkaminen ks. tämän luvun kohta 7.5

Työntekijälle ei makseta lomarahaa, jos työntekijä purkaa työsopimuksen ilman laissa säädettyä perustetta tai jos työnantaja purkaa työntekijän työsopimuksen.

7.4 Työsopimuksen purkautuminen

Sännökset ja määräykset

Purkautuminen

TSL 8 luku 3 §

7.4.1 Purkautumisperuste

Jos työntekijä on ollut poissa työstä vähintään 7 päivää ilmoittamatta sinä aikana työnantajalle pätevää syytä poissaololleen, työnantajalla on oikeus käsitellä työsopimusta purkautuneena poissaolon alkamisesta lukien. Työnantajalla ei ole tässä tilanteessa velvoitetta kuulla työntekijää.

Siitä ajankohdasta lukien, kun työnantaja pitää työsopimusta purkautuneena, työnantajan on välittömästi ryhdyttävä toimiin, joita työsopimuksen päätyminen edellyttää. Työnantajan ei tarvitse tehdä erillistä päätöstä työsopimuksen päättämisestä. Työnantajan on kuitenkin perusteltua lähettää työntekijälle ilmoitus siitä, että työntekijän työsuhde on purkautunut työsopimuslain 8 luvun 3 §:n perusteella. Työsuhteen päättyessä työnantajan on maksettava työntekijän palkka-saatavat ja palautettava verokortti.

7.4.2 Purkautumisen peruuntuminen

Jos työntekijä kuitenkin myöhemmin osoittaa, että poissaololle on ollut pätevä syy ja että siitä ilmoittamista on kohdannut hyväksyttävä este, purkautuminen peruuntuu. Sopimussuhteen katsotaan tällöin jatkuneen keskeytyksettä koko poissaolon ajan.

7.5 Luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun työsopimuksen päättäminen

Säännökset ja määräykset

Luottamusmiehen irtisanomissuoja	KVTESVII luku 7 § 3 mom. TSL 7 luku 10 §
Työsuojeluvaltuutetun irtisanomissuoja	Virka- ja työehtosopimus työsuojeluvaltuutetun irtisanomissuojasta ja työsuojeluvaltuutetun korvauksesta I § L työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnasta 37 §
Päälouottamusmieheshdokkaan suoja	KVTESVII luku 7 § 5 mom.,TTES 71 § 9 mom.
Päälouottamusmiehen jälkisuoja	KVTESVII luku 7 § 6 mom.,TTES 71 § 9 mom.
Korvaus sopimuksen vastaisesta työsuhteen päättämisestä	KVTESVII luku 7 § 7 mom.,TTES 71 § 9 mom.
Työsuhteisen luottamusmiehen työsopimuksen ”purkamisraha”	KVTESVII luku 7 § 4 mom.

Työnantaja voi irtisanoa päälouottamusmiehen ja luottamusmiehen sekä työsuojeluvaltuutetun työsopimuksen

- työntekijän henkilöön liittyvillä irtisanomisperusteilla vain, jos työnantajalla on TSL 7:2 §:ssä tarkoitettu irtisanomisperuste ja niiden työntekijöiden enemmistö, joita hän edustaa, antaa siihen suostumuksensa tai
- taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla, kun hänen työnsä kokonaan päättyy eikä työnantaja voi järjestää hänelle hänen ammattitaitoaan vastaavaa tai hänelle muutoin sopivaa työtä tai kouluttaa häntä muuhun työhön siten kuin taloudellisissa ja tuotannollisissa irtisanomisperusteissa edellytetään. Kuntajakolakiin ja Kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta annettuun lakiin perustuvasta erityisestä irtisanomissuojasta ks. kohta 7.2.4.1.

Luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun työsopimus voidaan sen sijaan purkaa samoin perustein kuin muidenkin työntekijöiden.

Jos luottamusmiehen työsopimus on päätetty KVTES:n määräysten vastaisesti, työnantajan on suoritettava luottamusmiehelle korvauksena vähintään 10 kuukauden ja enintään 30 kuukauden palkka. Korvaus määrätään samojen perusteiden mukaan kuin on työsopimuslaissa säädetty (ks. edellä kohta 7.2.3.4).

KVTES:ssa on lisäksi erityismääräyksiä päälouottamusmieheshdokkaan erityissuojasta (alkaa aikaisintaan 3 kuukautta ennen valittavan päälouottamusmiehen toimikauden alkamista ja päättyy yhdistyksen todettua vaalituloksen), päälouottamusmiehen ns. jälkisuojasta (6 kuukautta ko. tehtävän päättymisen jälkeen) ja luottamusmiehen työsopimuksen purkamisen riitauttamisesta (KVTES VII luku 7 § 4–6 mom.).

8 Eläkkeelle siirtyminen

Säännökset ja määräykset

Työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen ja työsuhteen lakkaaminen	KVTESVIII luku 6 § TTES 6 §
Eroamisikä ja työsuhteen lakkaaminen	TSL 6 luku 1 a §

Työsuhde lakkaa ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa,

1) kun asianomainen eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle työkyvyttömyyseläkkeen

a) sen kalenterikuukauden viimeisenä päivänä, jonka aikana työntekijän ehdoton oikeus saada työehtosopimuksen määräysten perusteella sairausajan palkkaa on päättynyt tai

b) jos työnantaja on edellä mainittua ajankohtaa myöhemmin saanut tiedon mainitusta eläkepäätöksestä, tiedoksisaantikuukauden päättyessä;

2) sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana työntekijä täyttää 68 vuotta, jolleivät työnantaja ja työntekijä sovi työsuhteen jatkamisesta.

Jos työnantaja ja työntekijä sopivat työsuhteen määräaikaisesta jatkamisesta, ei määräaikaisen sopimuksen tekemiselle tässä tilanteessa tarvitse olla työehtosopimuksissa (TSL 1 luku 3.2 §) yleensä edellytettyä perusteltua syytä.

Mikäli työntekijä haluaa siirtyä eläkkeelle ennen 68 vuoden eroamisikää, hänen tulee asianmukaisesti irtisanoutua.

9 Työtodistus

Säännökset ja määräykset

Työtodistus

TSL 6 luku 7 §

Työsuhteen päättyessä työntekijällä on oikeus saada pyynnöstä työnantajalta kirjallinen todistus työsuhteen kestosta ja työtehtävien laadusta. Työntekijän nimenomaisesta pyynnöstä todistuksessa on lisäksi mainittava työsuhteen päättymisen syy sekä arvio työntekijän työtaidosta ja käytöksestä. Työtodistuksesta ei saa ilmetä muuta kuin mitä sen sanamuodosta käy ilmi.

Työnantajalla on velvollisuus antaa työntekijälle työtodistus, jos sitä pyydetään 10 vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä. Todistusta työntekijän työtaidosta ja käytöksestä on kuitenkin pyydetävä viiden (5) vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä.

Jos työsuhteen päättymisestä on kulunut yli 10 vuotta, työtodistus työsuhteen kestosta ja työtehtävien laadusta on annettava vain, jos siitä ei aiheudu työnantajalle kohtuutonta hankaluutta. Samoin edellytyksin työnantajan on annettava kadonneen tai turmeltuneen työtodistuksen tilalle uusi todistus.

LIITE

VIRKA- JA TYÖSUHTEEN EROT (erot luonnehdittu yksinkertaistettuna)

Käytetyt lyhenteet:

KVhL = Kunnallinen viranhaltijalaki
 KuntaL= Kuntalaki
 OK= Oikeudenkäymiskaari
 TAL= Työaikalaki
 VLL= Vuosilomalaki (162/05)

KVESL= Kunnallinen virkaehtosopimuslaki
 KVTES= Kunnallinen yleinen työ-/ja virkaehtosopimus 2005–2007
 RL= Rikoslaki
 TSL= Työsopimuslaki

VERTAILUPERUSTE	VIRKASUHDE	TYÖSUHDE	NORMIT
Palvelussuhteen syntyminen	Hakumenettely, yksipuolinen päätös, kirjallinen virkamääräys	Kirjallinen tai suullinen työsopimus	KVhL 4,5, ja 9 § TSL 1:1 ja 3 §, 2:4 §
Oikeussuhteen luonne	Julkisoikeudellinen	Yksityisoikeudellinen	
Julkisen vallan käyttäminen	Kyllä	Ei	KuntaL 44 §
Työnantajan käskyvalta	Ta:lla toimivaltansa rajoissa Asteellinen toimivalta rajoittaa ta:n käskyvaltaa	Ta:lla työnjohto-oikeus työsopimuksen rajoissa	KVhL 17§ TSL 1:1 § ja 3:1 §
Velvollisuudet/tehtävät	Ta:lla määräysvalta (viran perustaminen, johtosääntö, muu määräys)	Sovitaan työsopimuksella	KuntaL 16 § ja KVhL 17 § TSL 1:1 § ja 3:1 §
Tehtävien muutokset	Ta määrää	Sovittava ellei irtisanomisperuste, tilapäiset muutokset max. 8 viikkoa	KVhL 23 § TSL 1:1 § KVTES I luku 10 §
Johtosääntöjen alaisuus	On	Ei	KuntaL 16 §
Palvelussuhteen määräaikaisuus			
- peruste	Tehtävän luonne, sijaisuus, harjoittelu, avoinna olevaan virkasuhteeseen kuuluvien tehtävien hoito, harjoittelu, muu näihin rinnastettava seikka. Erityissäännökset. Oma pyyntö	Perusteltu syy Työn luonne, sijaisuus, harjoittelu, muu näihin rinnastettava seikka, muu yrityksen toimintaan tai suoritettavaan työhön liittyvä perusteltu syy, palvelujen kysynnän vakiintumattomuus Oma pyyntö	KVhL 3 § KuntaL 24 § TSL 1:3 §
- ketjutuskielto	On	On	KVhL 3 §, TSL 1:3 §
- seuraus perusteen vastaisesta määräaikaisuudesta	Korvaus 6-24 kk	Toistaiseksi voimassa oleva	KVhL 3 § TSL 1:3 § ja 12:2§

VERTAILUPERUSTE	VIKASUHDE	TYÖSUHDE	NORMIT
- päättyminen	Määräajan päättyminen, vakinaisen palaaminen virantoimitukseen (eräissä tapauksissa), irtisanominen, purku	Määräajan päättyminen, purku, purkautuminen. Poikkeuksia: - 5 vuotta pitempi määräaikainen työsopimus - voidaan erikseen sopia irtisanomisehdosta	KVhL 34, 35, 37 ja 41 § TSL 6:1 §, 8:1 § ja 8:3 §
Koeaika	Max 6 kk, alle vuoden määräaikaisessa virkasuhteessa max. puolet virkasuhteen kestosta. Ta määrää	Max 4 kk (koulutus 6 kk) ta:n ja tt:n sopimus. Alle 8 kk:n määräaik. sopimus, max puolet sopimuksen kestosta.	KVhL 8 § TSL 1:4 §
Muun työn tekeminen	Sivutoimilupa, ta voi peruuttaa kun syytä on (esteellisyys, vaarantaa luottamusta tasapuolisuuteen, muutoin haittaa tehtävien asianmukaista hoitamista ja kilpaileva toiminta), sivutoimi-ilmoitus, ta voi kieltää, perusteet kuten edellä	Kilpaileva toiminta	KVhL 18 § TSL 3:3 §
Osa-aikaistaminen			
- peruste	Taloud. ja tuotann. Irtisanomisperuste	Taloud. ja tuotann. irtisanomisperuste	KVhL 21 § TSL 7:11 §
- oikeus lisätyöhön	Kokoaikainen, tehtäviltään samankaltainen virkasuhde, täyttää kelp.ehdot ja tehtävä on sopiva Vh:n kirjall. etukäteisilmoitus	Osa-aikainen tai täysiaikainen työsuhde tehtäviltään työntekijälle sopiva, työntekijältä ei vaadita etukäteisilmoitusta	KVhL 22 § TSL 2:5 §
- seuraus perusteen vast. osa-aikaistamisesta	Kumoutuminen	Vahingonkorvaus	KuntaL 11 luku TSL 12:1 §
Lomauttaminen			
- sopimisoikeus	Rajoitettu	Rajoitettu	KVhL 30 § TSL 5:1 ja 2 §
- määräaik. palvelussuhteessa olevan lomauttaminen	On mahdollista (yli 6 kk:n virkasuhde)	Vain, jos toimii vakinaisen sijaisena ja työnantaja voisi lomauttaa vakinaisen	KVTESVIII luku 1 § TSL 5:2 §
Virka-/työehtosopimus	Sopimisoikeus rajoitettu	Sopimisoikeus laajempi kuin ves, mutta rajoituksia	KVESL 2 §, TESL, KTESL, TSL 13:7 §
Työtaistelukeinot	Rajoitettu: lakko, työnsulku, hakukielto ja saarto	Rajoittamaton	KVESL 8 ja 9 §
Suojelutyöntekemisvelvollisuus	On (työtaistelun ulkopuolisella vh:lla)	Ei	KVESL 12 §
Yksittäisen vh:n/tt:n sopimisoikeus palvelussuhteen ehdoista	Ei sopimisoikeutta pääsääntöisesti	Työsopimuksella sovittavissa	KVESL TSL 1:1 §, TESL 6 §
Odotusajan palkka	Ei	On	TSL 2:14 §

VERTAILUPERUSTE	VIKASUHDE	TYÖSUHDE	NORMIT
Rikosoikeudellinen vastuu	RL 40:1–3 ja 5–11	Rajoitetumpi, RL 40:1–3, 5 ja 12	
Rikosoikeudellinen viraltapano	On	Ei	RL 2:10 RL 40 luku
Tehostettu suoja tehtävien hoitamisessa	On	Ei(ks. kuitenkin RL 16:20)	RL 16:1-6
Irtisanomisperusteet			
– yksilö	Asiallinen ja painava syy, Virkasuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakava rikkominen tai laiminlyönti sekä viranhaltijan henkilöön liittyvien työntekoedellytysten olennainen muuttuminen	Asiallinen ja painava syy, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakava rikkominen tai laiminlyönti sekä työntekijän henkilöön liittyvien työntekoedellytysten olennainen muuttuminen	KVhL 35 § TSL 7:1 ja 2 §
– kollektiivi	Taloudelliset ja tuotannolliset syyt (tehtävät vähentyneet olennaisesti ja pysyvästi)	Asiallinen ja painava syy Taloudelliset ja tuotannolliset syyt (työ vähentynyt olennaisesti ja pysyvästi)	KVhL 37 § TSL 7:1, 3 ja 4 §
– muun työn tarjoamisvelvollisuus (kollektiiviperusteinen irtisanominen)	Virkasuhde tai työsuhde, jonka tehtävät eivät olennaisesti poikkea viranhaltijan tehtävistä	Työsuhde	KVhL 37 § TSL 7:3 ja 4 §
– seuraus perusteen vastaisesta irtisanomisesta (yksilöperuste)	Kumoaminen, virkasuhteen palautuminen (ei muutovirhe)	Vahingonkorvaus (3–24 kk palkka)	KVhL 44 § TSL 12:2 ja 3 §
– seuraus perusteen vastaisesta irtisanomisesta (kollektiiviperuste)	Kumoaminen, virkasuhteen palautuminen (ei muutovirhe)	Vahingonkorvaus (3–24 kk:n palkka)	KVhL 44 § TSL 12:2 ja 3 §
Takaisinottovelvollisuus	9 kk, virkasuhde (vakainainen tai yli 6 kk määräaikainen, samankalt. tehtävät)	9 kk, työsuhde, samankalt. tehtävät	KVhL 46 § TSL 6:6 §
Liikkeenluovutussäännöstö	On	On	KVhL 25 ja 39 § TSL 1:10 § ja 7:5 §
Purkaminen	Erittäin painava syy	Erittäin painava syy	KVhL 41 § TSL 8:1 §
Purkautuminen (poissaolo)	Ei	On (min. 7 pv)	TSL 8:3 §
Palvelussuhteen päättyminen ilman irtisanomista	Toistaiseksi myönnetty tkeläke, toistaiseksi tapahtuneen valinnan vahvistamatta jättäminen, 68 vuoden täytyminen, (väliaikaisen määräyksen peruuttaminen)	Tkeläke toistaiseksi, 68 vuoden täytyminen	KVhL 34 § KVTESVIII luku 9 § TSL 6:1a

VERTAILUPERUSTE	VIRKASUHDE	TYÖSUHDE	NORMIT
Siirtäminen toiseen virkaan/tehtävään	Ta:n yksipuolinen määräys	Suostumus, tilapäisesti (max 8 vko), irtisanomisperuste	KVhL 24 § KVTES I luku 10 §
Hiljainen pidennys	Ei	On	TSL 6:5 §
Vuosilomalaki	Sovelletaan	Sovelletaan	VLL I § KVTES IV luku 1 §
TAL, velv. lisä-, ylityö ja varalloon	On, työn laadun ja erittäin pakottavien syiden vuoksi välttämätöntä	Ei, suostumus	TAL 18 §
Riitojen käsittely	Hallintotuomioistuin	Yleinen tuomioistuin	
Ta:lla oikeus oikeudenkäyntiluihin	On	On	KVhL 53 § OK 21:1

Muutoksia vuonna 2008 julkaistuun Kunnallisen esimiehen työsuhdeoppaaseen

- Lisäys kohtaan 1.5.2. sivulle 13, kolmanteen tekstikappaleeseen (muutettu kohta ja lisäys lihavoituna tekstinä)

Toistuvien määräaikaisten sopimusten käyttämisen edellytyksenä oli toisaalta se, että kunkin määräaikaisen sopimuksen tekemiselle on perusteltu syy. Kielletystä peräkkäisten määräaikaisten työsopimusten käytöstä ei olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun työnantaja tarjoaa sijaiselle uutta sijaisuutta määräaikaisin sopimuksin. Toisaalta edellytettäisiin, että työnantaja ei pyri toisiaan seuraavilla määräaikaisilla sopimuksilla kiertämään toistaiseksi voimassa oleviin sopimuksiin liittyvää suojaa. **Jos työnantajan työvoimatarve on arvioitavissa pysyväksi, jatkuvasti toistuvien määräaikaisten sopimusten käyttöön samoissa töissä ei ole perusteltua syytä.**

Työvoimatarpeen muodostuttua pysyväksi työnantajalla ei ole enää oikeutta jatkaa sopimussuhdetta määräaikaisena. Tilanteissa, joissa on toistuvasti käytetty määräaikaisia sopimuksia, työvoimatarpeen pysyvyyttä arvioidaan määräaikaisten työsopimusten lukumäärän tai niiden yhteenlasketun keston taikka niistä muodostuvan kokonaisuuden perusteella. Silloin kun määräaikaisten työsopimusten toistaminen useita kertoja peräkkäin tai lyhyin väliajoin taikka määräaikaisten sopimusten yhteenlasketun keston pituus osoittaa työvoiman tarpeen vakiintuneen pysyväksi, määräaikaisten sopimusten käyttö samoissa töissä ei enää ole sallittua.

Katso KT:n yleiskirje 1/2011

- Lisäys kohtaan 7.2.6 sivulle 62, kolmanteen tekstikappaleeseen

Jos raskaana olevan työntekijän irtisanotaan taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä ennen äitiysvapaan alkua, työnantajan on osoitettava, että työnantajalla on työsopimuslain 7 luvun 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu peruste irtisanomiseen ja toisaalta, ettei irtisanomisen kohdistuminen raskaana olevaan ole johtunut raskaudesta. Sama koskenee muiden perhevapaiden käyttäjiä. **Ei koske työsopimuslain 7 a §:n mukaista poissaoloa perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi.**

Katso KT:n yleiskirje 14/2011